

1990eko martxoak 24 — 1.285. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

**Euskadiko selekzioak
norabide berria**

**PSOE barne arazoei
aurre eginez**

**ARAXES ETA LEITZARAN
BI PROJEKTU
AURREZ AURRE**

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S. JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Telf.: 12 05 73—71 61 60
San Juan, 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

1.285. zenbakia

POLITIKA

- 8.** PSOE, barne arazoei aurre egin. X. LEKUONA.
12. A. Gutierrez: «Alaba nor den gogoratzen diet hilero». B. ARTOLA.
16. B. Brezigar: «Gaur egungo Jugoslaviak ez du etorkizunik». LUIS FERNANDEZ.

ERREPORTAIK

- 20.** Bi proiektu aurrez aurre. I. ISASTI.
24. Porlan hautsa eta mamuak. X. MAKAZAGA.
27. X. Etxezaharreta: «Frantziako Estatuak alferkeria intelektuala sortu du Iparraldean». M. ARRIETA eta A. BAYO.
39. Euskadiko selekzioak norabide berria. L. FERNANDEZ.

KULTURA

- 46.** Ordenadorea: idazlegoa astindu duen lanabes berri zein baliagarria. J. OIZ.
48. Pedro Mari Laspiur: «Pinturak eta orohar kulturak ez dute mereztako tokia Euskal Herrian». S. MADARIAGA.
51. Sambhu Mimo, aurpegi zuriz bide berriak urratzen. L. AGIRRE.
51. Beltz eta zapalduen mezua, Kris Parker, KRS-1. J.M. HERITZ.
66. Azkena: Lehenbizikoa, Lituania. P. SASTRE.

PSOE: Alderdi sozialista espainolaren barneko hika mikak areagotuz joan dira azkenaldian. Zerbait mugitzen ari da, itxura denez, Estatu espainoleko alderdi indartsuenaren barruan.

AUTOBIA: Leitzarango Autobiaren aurkako Koordinadorak alternatiba berria aurkeztu berri du, Araxesko bailaratik barrena Tolosarainoko bidea proposatuz. Bi proiektu bide bakarrerako.

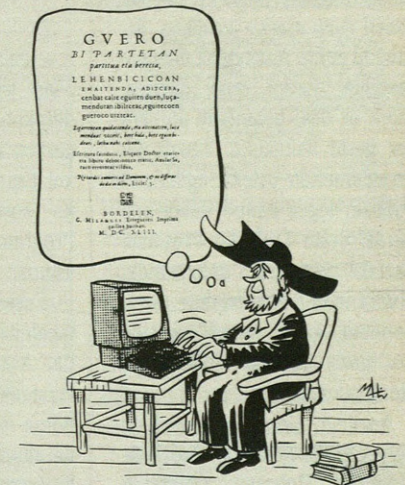
ETXEZAHARRETA:

Gai anitzi buruz mintzatzeko aukera eman digu irakasle, irati-gizon eta kirolzale amorratu honekin lotu dugun

21 elkar hizketak.

FUTBOL SELEKZIOA: Euskadiko futbol selekzioa, 1979an berpiztu zenetik bere bosgarren agerpenean, norbaide berriari ekin dio. Elkarte Autonomoko federakundeez hartu dute bere gain taldea.

ORDENAGAILUAK

LITERATURAN: Informatikaren garapenak sormenaren alorra ere ukitu du, eta nola ez, euskal idazleengan ere eragin aparta izan dute tramankulu berriek.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten du:

Donostian: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Luis Fernandez, Josu Landa, Xabier Lekuona, Imanol Murua, Joxan Oiz, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Pello Zubiria.

Bilbon: Lorea Agirre, Jose Luis Aizpuru, Joseba Azpeitia, Joxe Mari Egaña, Xabier Letona, Sabiño Madariaga, Iñigo Makazaga, Xabier Makazaga eta Jon Olaizola.

Gasteizen: Bagare taldekoak.

Iparraldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Natxo Allende, Enrike Amonarriz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Joxe

Felix Azurmendi, Nerea Azurmendi, Balere Bakalkoa, M.J. Barandiaran, Bota Punttuba, Amaia Elsegui, Enbido, Xarlot Etxezaharreta, Martin Garitano, Andres Gostin, Mielanjel Harana, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagurre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Amaia Lasa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Ermine Madariaga, Fermin Muguruza, Rosa Martin Sabaris, Edu Mintegi, Laura Mintegi, Bego Montorio, Morau eta Mattin, Joxe Mari Ostolaza, Martxelo Otamendi, Jon Sarasua, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealdei, J.L. Alvarez 'Txillardegí', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta, Jesus Mari Zalakain, Patxi Zarautz eta Joxemi Zumalabe.

Diseinu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Albisu, Jon Barandiaran, Patxi Puertas eta Garbiñe Ubeda.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7 (Tlfnua: 426996).

Promozioa: Josu Ensal.

Administratzaile: Txumait Iturria.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia / Ibañez de Bilbao 3, 7.a. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248543.

Telefexa: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria	7.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria	465 libera.
Estatu Espainola	7.000 pezeta.
Beste atzerriak	9.300 pezeta.
Airez	14.000 pezeta.

Aukera ezin hobea

Pasa den astean berriro ere, kontzientzi objektioa komunikabideetan albiste izan da. Espainiako Auzitegi Gorenak estatuko Ararteko izan zen J. Ruiz Jiménez eta objetore talde batek aurkeztutako errekurtsioa onetsi du, estatuan kontzientzi objektioa arautzen zuen erreglamendua ezabatuz.

Araudi honek gaur egun indarrean dagoen objektio legeak ezarri zuen marko juridikoa, garaitzen zuen. Auzitegiak erreglamendua atzera bota duenez, inork ez daki hemendik aurrera zer gerta daitekeen. Teorikoki, erreglamendu osteko eginkizun guztiak, legez kanpo daude eta beraz, orain Ordezko Prestazio Soziala betetzen dabilzanek, etxera itzuli beharko dute. Kasu honetan, gazte hauek auzitara joz gero baliteke indemnizazioak jasotzea ere.

Auzitegi Gorenaren erabaki honek badu politikoki ere bere esanahia. Gobernu sozialistak duela bost urte objektio legea martxan jarri zuenetik, ez du sekula objetoreen eritzia aintzako-tzat hartu. Benetako demokrazia eraikitzeko gizartearen partizipazioa beharrezkoa da baina dirudienez, gobernu sozialistak oinarritzko printzipio hau ahaztuta dauka eta nahikoa du legebiltzarrean lortutako gehiengoarekin. Gehiengo honetaz baliatuz, hainbat aldiz erabakiak hartu ditu inor kontutan izan gabe.

Oraingo honetan, badu jokabide hau zuzentzeko aukera, objektioaren inguruan ahalik eta adostasun handiena bilduz. Bizi ditugun distentsio une hauek objetoreen burrukari, nolabait, arrazoiak ematen diete: bakea ez da jadanik lau objetoreen ametsa, Europa osoaren nahia baikik. Horregaitik, Auzitegi Gore-

naren sententzia hasiera ona izan daiteke gobernu eta agente sozial guztien artean gai honetan akordio zabal batetara helatzeko eta objetoreen egoera diskriminatuari behin betikoz irtenbide bidezko bat emateko.

GABRIEL IBARRA
UPV-EHuko irakaslea

Behin eta berriz: Ez gatoz bat «Euskal Eskolaren diseinua» txostenarekin

— Jakina denez, Martxoaren 24an, Iruñean, Ikastolen Konfederakundearen asanbladaren bigarren zatia burutuko da, «Euskal Eskolaren Diseinua» deituriko txostena onartu eta «Gutun Programatikoa» eztabaidatzeko asmoz.

«Euskal Eskolaren Diseinua» txostenaren onarpena segurua da. Asanbladaren lehen zatian ikastolen heren batek kontrako botoa eman bazuen ere, Konfederakundearen esanetan kontrako botoa ematea «ikastolen mugimenduaren kontra jotzea da». Honela, eztabaida zabala, adeitsua eta librea izan beharko litzatekeena, inposaketa bihurtzen ari da. Esan behar da, baita ere, eztabaida oso murriztua izan dela eta kasu gehienetan ikastolako Juntak, berak, onartu duela eztabaida plazaratu barik.

Pentsatzen dugu aipatutako txostenaren helburu izakutua gaurengueko ikastetxe publikoe-kin konfluentziaren bidea oztopatzea dela. Honela, hasi dira errepikatzen urteak behar direla konfluentzirako, eta hurbiltze prozesua oso luzea izango dela. Konfluentzirako behar diren baldintza minimoak zehaztu beharrean eskola eredu oso bat kale-ratzen dute, zeinetan ematen duen oso pozik daudela gaur eguneko statusarekin. Eta esan

behar da gaur eguneko status hori indarrean dauden lege guztien menpe aurkitzen dela. EIKeren garaitik guztiz argi bazegoen konfederakundearen asmoa hirugarren sare bat sendotzea zela, orain asmo horiek birbaieztatzen dituzte, pribatizazio bidean sakonduz.

Ez da legezkoa autonomiaren izenaren menpe maila eta kontsiderazio sozial desberdinetako zentruak sortuko dituen hezkuntz-eredu bat izkutatzea.

Titularitate konpartituaren printzipioak benetazko arazoa gorapilatzeak balio du. Guztion partehartzea eta ikastetxeen autonomia ahalik eta handiena ziurtatzeko, baina, honekin batera, ikasleen eta zentruen arteko diskriminaziotik ihes egiteko, Administrazio eta Ikastetxeen kompetentziak zehaztu beharrean, hain ulergaitza den printzipio abstrakto eta sasilegal hori planteatzen da konfluentzia oztopatzeko asmoz. Esan deza-gun, bide batez, gestio parekide-maila guztietan ez dela ziurtatzen txostenean.

Finantziario alorrean, kuotak eta beste finantziario iturri pribatuaren alde agertzeak, eskola eremua diskriminatzailea bihurtzea suposatzen du, zerbitzu publiko dohaina eta desberdintasunen kompensatzailea izan beharko lukeena.

Irakaslegoari dgokionean status laboral 'berezi' bat aldarrikatzen da, baina ez da inondik azaltzen 'bereziotasun' hori zertan datzan. Arlo hau bere momentuan langileen ordezkari-kin negoziatzeko gaia dela pentsatu dugu, ikastolak pribatu alorrean mantentzen diren bitartean, patronalarekin, hots, Konfederakundearekin, eta konfluentzirako bidea hartuz gero, Jaurilaritzarekin.

Harrigarria da, bere garaian EEPP mugimenduaren barruan egon ziren batzuk orain «Euskal Eskolaren Diseinua» txostenaren alde agertzea edo, behintzat, be-

raien pasibotasunarekin txostena ontzat ematea.

Gure aldetik konfluentziaren beharrean eta premiatasunean birbaieztatzen gara. Sare deserdinen banaketak, baliabide desberdinekin, gizarte maila desberdinetako umeak jasotzen dituztelarik, bizi garen gizarte bareneko desberdintasunak sakontzen ditu. Milaka ikasle diskriminatuak dira kontsiderazio sozial eta hezkuntz oportunitate desberdinak direla medio. Irakas-kuntzako indar progresista guztiek, egoera hau aldatzeko eta Euskal Eskola Publiko sare bakan baten aldeko konfluentzia errearen alde borrokatzeko beharra dute.

Ikastolatako STEE-EILAS

Hitzez hitz

«PNV-PSE paktuak ez du ezertarako balio izan, ez bait du inolako presibisiorik bete».

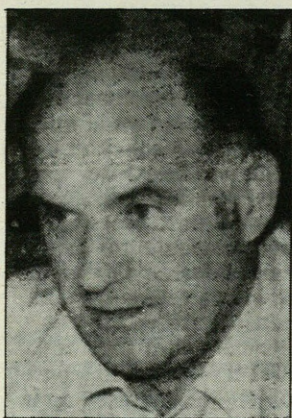
José M. Goikoetxea
Nekazaritza sailburua
(El Correo, 90-III-13)

«Hobe da gehiegi ez mintzatzea, garrantzitsuena egitea da».

Rafael Vera
(Egin, 90-III-14)

«Autobidearen kontrako Koordinakundeak bere aurpegia erakutsi du, HBri lekukoa pasa dio, honek nazi estiloan mehatxa dezan».

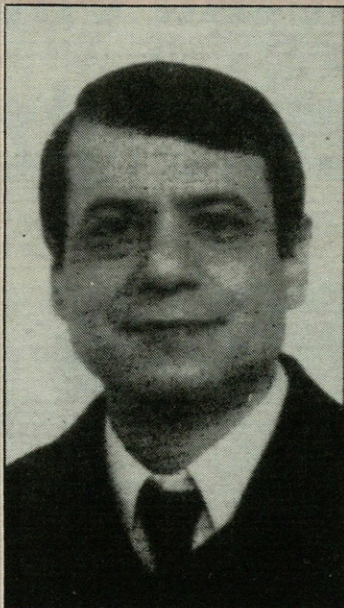
Jesús Malón
PSNko lehendakaria
(Deia, 90-III-17)

«Preso politikoekin erreintserzioa ezinezko lana da, jende hau errekupea ezina bait da; presondegietan ezin da beraiekin harremanik gauzatu».

José Alonso
Funtzionari Plataforma
(Egin, 90-III-17)

Gordetzekoak

DEIA-KO LANKIDEA
CATALUNYAKO EGUNKARI BERRIRA

ROBERT PASTOR kazetariak Deia egunkaria utzi eta Catalunya Las Noticias-Diario de Catalunya egunkari berriko zuzendaritzarako fitxatu dute. Egunkari hau espinieraz soilik argitaratuko da eta alde grafikoari nahiz erakusketa eta ikuskizunei garrantzia emango zaie. 44 urtetako Pastor kazetariak eritzi arikulorik gabeko egunkaria eta 100.000ko tiradakoa izatea espero duela adierazi du. Orain arte 1.300 milioi pezetako inbertsioa egin da, hauetako 100 publizitatean gastatu dutelarik.

EUSKARIA ETA HERRIEN LIGA-K
ABERRI EGUN BATERATUA NAHI

EUSKARIA ETA Herrien Liga-k Aberri Eguna datorrela eta, dei bat luzatu die euskal alderdiei deon artean Aberri Eguna bateratu bat ospa dadin. Orain arte deialdi honi, Herri Batasunak baiezkota eman badio ere, gainerako alderdiek bakoitzak bere Aberri Eguna ospatzeko asmoa dutela eta bateraturik ezin izango dutela ospatu adierazi diete bi erakunde horiei.

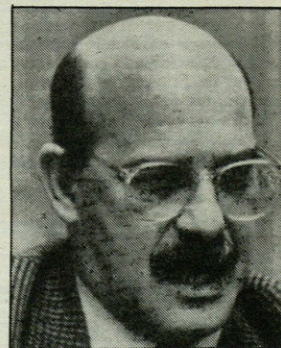
Ezpalak

BILBOKO ENTZUTEGIAK BATZOKI BAT EAJ-RI EMAN

● EUZKO Alderdi Jeltzalea eta Eusko Alkartasunaren arteko «Batzokien guda»k luze jotzen badu ere, aste honetan Bilboko Entzutegi Prohibitzialak, 1987an Balmasedako Auzitegiak erabaki bezala, alderdi jeltzalearen alde epaitu du Balmasedako batzokiaren kasuan. 77an batzokia erosi zutenak egun Eako militanteak izan arren, epaileek EAJ-ren diruaz erosi zutela erabaki dute.

TXANPONJALEEN UGT-ERTZANTZAK GASTEIZKO GOBERNUA SALATU

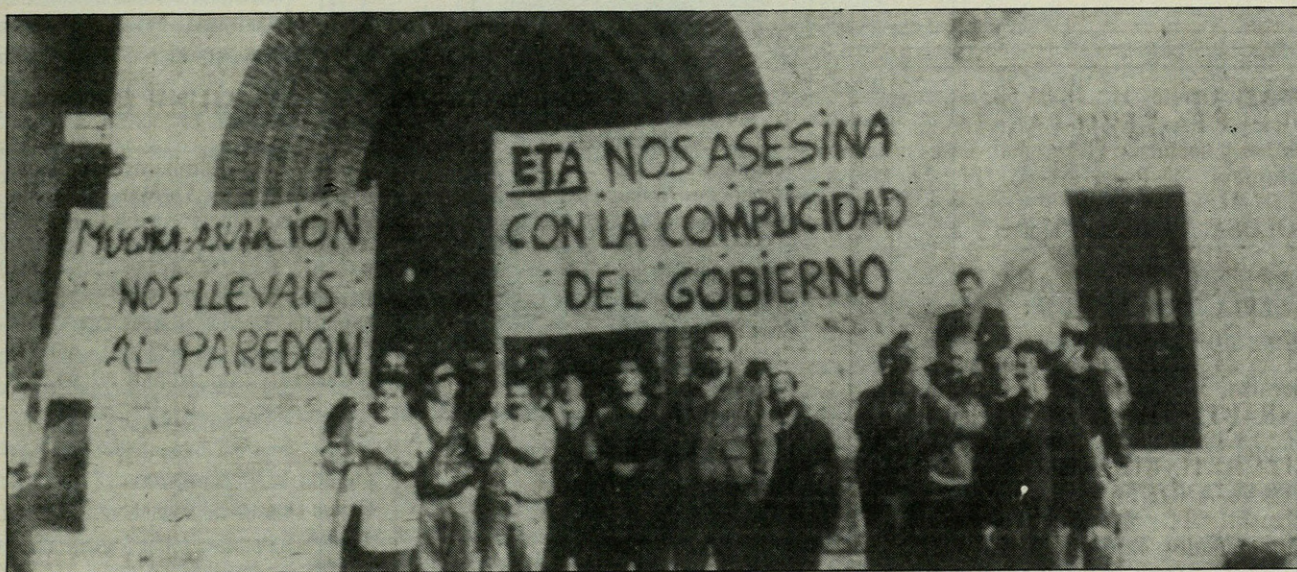
● SINDIKATO honek «UGT-Informa» aldizkarian salatu berri duenez, Ertzantzan antolatzeke egin dituen ahalegin guztiek Gasteizko Gobernuaren oztopoekin topo egin dute. UGT sindikatoa Ertzantzaren barruan debekatua dagoela eta bere afiliatuak mehatxatutako izan direla salatzen du era berean.

ERREFERENDUM-AK
OREKAREN BILA
ERTZANTZAN

● ARABAKO gobernadore zibila, eta era berean, Seguritate Batzordeko idazkaria den César Milano-k adierazi duenez, indar polizial espainiarren eta Ertzantzaren arteko koordinaketa lanak bide onetik doaz. Hala ere, behin betiko konponbide batera heltzeko Ertzantzaren buruzagiak indar polizial espainiarren eta ertzainen artean hautatzea derrigorrezko izango da.

Jostun onak hari guztiak lotzen ditu

USTELKERIA eta salaketen astea atzean utzi dugunean —jokuaren eta Garaikoetxearen telefono entzuketa aferek bizirik badiraute oraindik—, aurrekoan Hegoaldeko politikaren zurrunbiloa indar berriz agertu da. Astearteko egunkari batek Euskadi Ta Askatasuna erakundearen agiri bat argitaratzen zuen, zeinean egun hau arte erakunde horrek buruturiko ekintza armatuak, hala nola Entzutegi «Nacional»eko fiskal nagusiaren aurkako atentatua, Donostian militar espainiar baten kontrakoa... eta beste hainbat ekintza beregain hartzen zituen. Agiri honetan ere, Euskal Herriaren askatasun prozesuaren aurka ekiten duten eta PSOEn ari diren Barne eta Justizia ministeritza espainiarraren funtzionariak helburu militartzat jotzen zituen euskal erakunde armatu honek, era berean, irtenbide baketsu nahiz zuzen bati lotzeko González gobernuari Arjelen onartu eta Madrilen ezezkua jaso zuten 8 punduei berlotzea eskatzen zion hein berean, bi parteei legokien su eten baten eskaintza luzatzen zien Estatu espainiarreko botereei.

Eta agiria argitaratzen zen egun berean, erakunde armatu honek Angel Mota, Martutene espetxeko funtzionaria, Donostiako Antiguoko auzoan erasotzen zuen.

Erreakzioak ez dira horretantxe geratu eta Estatu espainiarreko espetxe gehienetan gobernauk ezin kontrolaturiko egoe-

ra berpiztu da. Berpiztu esan daiteke, batez ere, ETAk buruturiko Alcalá Meco-ko ekintzaren ostean egoera beretsua suertatu delako eta Múgica Herzog-en ministeritzak ultra-eskuindar indartzat hartu dituen espetxeetako funtzionario zati handi batek euskal preso politikoei ezarritako sakabanaketa politikak etekin gutxi eta arrisku frango suposatuta diola baieztatu duela.

HAUTESKUNDEAK tartean badira, eta kontutan hartzekoak direnez gero, Partido Comunista de España-k (PCE) Komunitate autonomoa eta Nafarroaren arteko batasuna aldarrikatu eta Gobernu espainiarraren eta ETaren arteko negoziaketa politikoa bultzatzea eskatu du. Egia esan, alderdi honek botoemale moeta baten begikotasuna dagoeneko bilatu nahi du, baina hein berean, Madrilen alderdi demokratikoei sinaturiko hitzarmenaren egungo egoerak zer esan frango agerian uzten du. Dirudienez, hainbatetan errepikaturiko kontsentsu hitza balioa galtzen hasi da.

Bestalde, zeresan frango eragin du ere Iruntzun-Andoain autobidearen aurkako Koordinakundeak aurkeztu berri duen «Lurralde alternatiba»ren aurre-projektuak. Nafarroako Partido

Socialista de Navarra (PSN-PSOE) alderdiaren lehendakari den Jesús Malón-ek kazetarien kontzientziari eta hauen zereginei dei bat luzatu die, «*la conciencia de los periodistas, y que nadie tiene derecho a ser neutral*» bezalako esaldiak boteaz. «*Es conveniente una respuesta beligerante, comprometida en el tema*» esanez prentsa-aurreko mugitua amaitu zuen aurreko astean. Kultura ministrari den Semprún espainiarrak «*la prensa es una de las asignaturas pendientes de la democracia*»-esaterakoan, Britainia Handian bezalatsu, kazetarien zeregina baldintzatze-ko arauak ezarri nahi zituela adierazi nahi izan du. Opozioaren ahotsa isil nahi izateak ez du inoiz etekin onuragarriarik epe ertain batean bederen adierazi.

EUSKO ALKARTASUNA alderdiak legealdia amaitu baino lehen LTHren berrikuspenera bultzatzeko asmoa duen legezko proposamen bat aurkeztu du Gasteizko parlamentuan. Lege honek udaletxeek berez beharko luketen boterea eta egun sortzen diren bikoiztasun arazoak konpondu nahi izango lituzke, udal autonomia eta administratibo eta finantza boterean berrindartzea esanahi duelarik.

Eak, Juan Porres, Patxi Ormazabal eta Joseba Azkarragaren bitartez, «*para nosotros, como nacionalistas, la Comunidad Autónoma debe cumplir una función de liderazgo de la reconstrucción nacional. En una nación dividida, desarticulada y con poder político reducido, el reforzamiento del papel a cumplir por las instituciones comunes es políticamente fundamental*» dio, autodeterminazioaren eskubidearen inguruan pizturiko eztabaidak isilean jarraitzen duela, nahiz gizabanakoaren eta kolektiboaren Giza eskubideen II. Kongresua Bilbon eta Donostian burutu. Gai honek, orain hilabete bat gu denok lekuz mugitu bagintuen eta gerora zeresan frango emango duenez, egun alderdien eta komunikabideen interesik ere ez du piztu.

ESTATU espainiarreko nahiz frantseseko alderdi sozialistak boterearen guda zorrotzean bizi dira. Mitterrand eta González buruzagiek boterea utzi eta ondorengo jarraitzaileak zein izango diren zantzak airean dago. Bitartean, famili bakoitza bereari eusten ari zaio; hau honela, Jospin-Mauroy, Rocard eta Fabius politikariek barne borroka latzari ekin diote, PSFa inoiz baino une larriagoan ipini dutelarik.

Estatu espainiarrean ere, González andaluziarra arazo bera-ekin topo egiten ari da eta familia sozialista bakoitzak bere mugimenduak eginez boterea eskuratzeko saioetan dihardu. Dagoeneko, Solana, Solchaga eta Serra ministrariak isiltasuna-ri lotu bazaie ere, edonoren ahuleziaren baten zain ditugu, alderdiaren idazkari izateko ardura zailtzan egon daitekeelarik. Futurismoa egitea litzateke, baina andaluziarren kaltetara-ko bada ere, Benegas-Jáuregui bikotea indartzen ari da. Eta PSOEren baitan bikote honek indarra hartuz gero PSOEren *vasquismoa* noraino luzatuko litzatekeen ikusiko genuke.

N. ARRASTOA

Hiritarron garaia?

ARDANTZA lehendakariak berriki eman dio ofizialtasun kutsua Legebiltzarreko hauteskundeak berez dagozkien momentuan ospatzearen aldeko erabakiari; udazken aldera, alegia.

Hauteskunde kanpainak ere badu, erabaki honen arabera, hasiera data ofizialik, baina alderdiek urte beteko aurrerapenez ekin zioten eskuartean zeukaten edozer «ID45hauteskundetzeari», eguneroko lan arruntik inork ez balu bezala, duela hiru urte luze gure eguneroko zama- mak arintzeko hautatuak izan ez balira bezala.

Ez ote dabil gehiengotxo gogaitu antzean? Argi liluragarriak piztu izan dira: milaka milioietako negozio aldrebesak, autodeterminazioari buruzko eztabaida, eskolaren inguruko borroka «ofizial» antzua, gorordokeriak... Eta argiok keinuka jarraitzen dute, mamia ezkutuan eta azala kanpainagai.

ASPERRALDI honetan, han hemenka, hiritarrek akuilua eskuratu dute erakundeei beren betebeharrak gogoraazteko edo...: tramankulu dirujale horien inguruan dauden susmoak argi daitezen eskatu du, biderik zuzenena hartuta, hiritar talde zabal batek; agian behar adina aztertu ez zen ahalbide bat zirriborratu da Donostiatik Iruñera-ko autobidearen auzi korapilotsuan; ikastolek proposatutako ardatzetik, asko dira euskal eskola publikoaren diseinurako eztabaidan parte hartu eta hartzen dutenak, etab.

Bada bikoiztasunaren teoria finkatu nahi duen aditurik, den dena bitan banatzearen afizioa euskaldunon ezaugarri genetikoa balitz bezala. Afizio baino gehiago, ofizio dirudi, horretarako daudenek betetzen ez dutena ofizioaz egiten den neurrian. Gatazkazaleasuna ere leporatzen zaigunez, bi bide hauek bata bestearengandik urruntzen diren arabera, gatazkak sutan jarraitzeko oxigeno gehiago izango duela esan behar. Eta azpimarratu egin behar, aldi berean, biderik artifizialena hiritarrongandik sortu diren alderdi, erakunde eta talde erakundetuek daramatena dela.

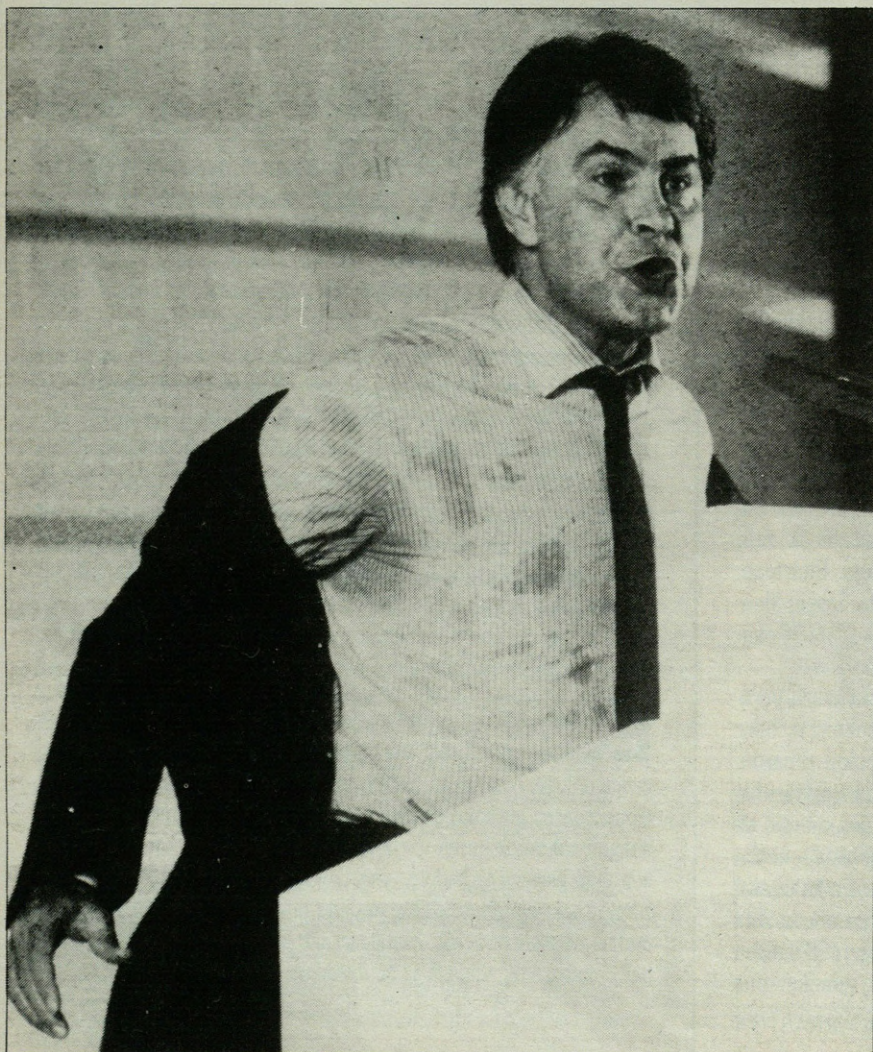
ERITZI publikoa, gizarte mugimenduak, hiritarren eskariak manipulagai errazak dira, eta manipulazioa arriskua baino zertxobait gehiago dugu: benetakoa. Baina, dena dela ere, gogaitasuna ez da manipulazioaren aurkako erremediorik hoberena, eta inguruan orroeka ditugun alderdiek beren «*estrategietan*» aspertu antzeko asko dagoela kontutan hartzen ez badute, alferrik igaroko dituzte hurrengo hilabete zaratzatuak, eta alferrik ešango diote hiritarrari bi bideen arteko distantzia betegaitza denik, hiritarrari ere —ofizioz izan arren—, iristen bait zaio bere txanda, eta ez hauteskunde egunetan bakarrik.

NEREA AZURMENDI
(Kazetaria)

Krisi garaia bizi du PSOE alderdiak

Eskuin nahiz barneko zurrumbiloa PSOE ito nahian

Egun PSOE nahiz PSFren baitan bizi den botere egarria hainbat arazo, liskar eta haserraldi sortzen ari da. Hau suertatzen den heinean, Estatu espainiarrean Democracia Socialista ia debekatu egin du PSOEko exekutiba federalak eta «Programa 2000»aren inguruan mugimendua hasi da.

Felipe González-ek ezin ditu alderdikide guztiak hari motzez lotu.

Sindikato guztiek 1988ko abenduan PSOE gobernuaren politikaren aurka buruturiko grebaren ondoren, PSOEek eta hein berean PSE-PSOEek, une hori arte hain begiko zuen Unión General de Trabajadores (UGT) sindikato sozialista ahuldu eta leher erazteko diseinua egingo du. Sindikatoaren leherketa UGTk burutu behar duen kongresuan bertan gauzatzea espero da, horretarako aurretik hainbat federakuntza eta elkarte kritiko agertu beharko dira, hala nola Matilde Fernández ministrariaren eraginpeko kimikaseko adarra.

PSOEren buruzagiek operazioneari ekiterakoan, aipatu greba ostean alderdiaren aparatoak uste baino jipoi handiago jasan duela eta PSOEek kurtso berriaren aurrean duen ahuleziaz hausnartuz, sindikatoaren kontrako kontraesanik gabeko ekintzarik ezin duela egin mamitzen du. Ondorioz, eta derrigorrez, sindikatoarekiko harremanak gozatzen saiatuko eta nolabaiteko alderdiarekiko autonomia baten aldarrikatzea egingo da.

UGTren PSOErekiko jarrera aldaketa

PSOE alderdiak hasiera batean sindikatoekiko zuen estrategia aldatu beharrean kausitzen badu bere burua, sindikatoek ere, gauza bera egingo dute, eta UGTk beretik ez dio sozialdemokraziaren tradizioari heldu nahi, zeinean alderdiak bere erakunde sindikala izango duen. Abenduaren 14ko grebaren ostean UGTren baitan hausnarketa prozesuari ekin zaio eta sindikatoaren autonomiak etekinak ematen dituen mailan eta oposizioan dagoen alderdi batekiko harreman estuagoak izan daitez-

PSE-PSOEn azken kongresuan «vasquistek» Damborenea baztertu zutenetik «Democracia Socialista»rekin saiatu da politikari hau.

keela pentsatzen den neurri berean gobernuan dagoen alderdiaren jarraitzaile itsua izateak galerak besterik ez dakartzala onerizten du.

Alderdiarekiko jarrera bera erakusten du PSOEn baitan «Programa 2000»aren eztabaidan esku ez hartzeko erabakia hartzen duenean. Sindikato honen iturri batek adierazi digunez, «PSOEk bultzatu nahi duen politika neoliberalizat jo daiteke eta hori ez dator gure egungo sindikatoarekin bat. José María Benegas-ek eta hainbat alderdikidek datozen hauteskunde sindikaletan alderdi sozialistak bere laguntza eskainiko digula esaten dutenean, ederki dakite laguntza ofizialik ez dugula nahi, honelako adierazpenek gure arteko zatiketarik sortzea bilatzen dutelarik».

UGTren kongresuan Redondo garaile

Arestian aipatu kongresua UGT leher erazteko modukoa bazen, Nicolás Redondo sindikalistak uste baino arerio gutxiagorekin eginen du topo eta gehiengo zabalez onartzen dira bere tesiak. Sindikalista honek, sindikato barruan dauden alderdiaren aldeko eritziei jokagunerik gabe uzteko zailtasunik ez du, PSE-PSOE Ibarrezker aldeko hainbat enpresetan osatzen hasi den sindikatotik kanpoko egituraketa deu-

sezten duelarik, hau da, sindikatoa desgertuz gero komisario politikoen egituraketa indargabetzea erdiesten du, guzti honek atzera egin behar duelarik.

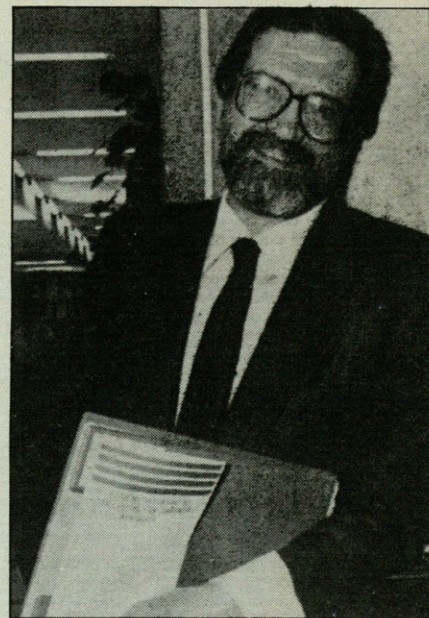
Bestalde, PSOEn ahuleziaz probetxatuz, sindikatoak negoziaketen lehen partean bederen poliki aritu dira, Zufiaur PSOEkideak hau bigarrenengoan ez dela gertatuko mehatxatu duelarik, «aurtengo negoziaketa ahitzen ari da» dioenean, enfrontamenduari eutsi eta pakto sozialei uko egingo dietela esan nahi du.

Democracia Socialista UGTren baitan

PSOEn baitan eritzi korrontea osatu nahi duen Ricardo García Damborenea bizkaitarrak betidanik atxekimendu handia izan dio sindikatoari eta PSE-PSOEkin eginko azken kongresuan «vasquismoa»ren ildotik jotzerakoan eta Damborenea guztiz bazterturik utzi zutenetik politikari honek UGTn izan du begietako bat.

PSOEn barruan erdi debekaturik dagoen eritzi korrontea UGTren adar politikoa bilakatu nahi du, Redondok egiten di-tuen planteamenduak bereak egiten eta Prietoren garaiko bizkortasuna gerta dadin. Mugikortasunez blaituz, helburua alderdi sozialistarengandik urruntzea da.

Hala ere, sindikatoak ez du korrontear-

kin ere inolako atxekimendu esturik izan, alderdiarekiko hausnarketak korrontearrentzat ere balio bait du. Baina Damboreneak baseengan pizten duen konfidantza uste baino txikiagoa dela ez du neurtu, eta bere gotorleku den Bizkaian bertan jipoi bat baino gehiago jaso du. Hau gainditzeko, erakarpent handiko Damboreneak badu UGTen eragiteko gizon aproposa, erakarpent handirik eta izenik ez badu ere, lan isila bezain garrantzitsua egiten ari dena, Martín Seco sindikalista. UGTko gizon hau sindikatoaren ekonomista teorikoetako bat dugu, benetako pisuzko gizona UGTn. Adierazgarria eritzi korrontea sortu dutenetik Damborenea Martín Seco-rekin argazkietan ateratzea.

Barne liskarrak, botere nahia

Erasotzat hartu du PSOEn aparatoak Democracia Socialista (DS) korrontearen osaketa. Eskuinak erasoaldi frango luzatu dionean, PSOEn baitatik abiatu diren hainbat filtrazio eta erasok ere barne boterearen azpi guda erakusten dutenean —Juan Guerra eta ustelkerien zerrenda luzea gogoratzea besterik ez dago—, Alfonso Guerra bigarrenak, errezelez erreparatzen du ofizialista ez den mugimendu edozein.

Hau honela, PSOEn, Estatu frantseseko PSFn gertatu bezala, isilean zeuden famili

José Luis Avila, PSE-PSOEren «Programa 2000»eko koordinatzailea Komunitate autonomoan.

desberdinak pizten ari dira botere nahiak protagonismoa eskatzen duelarik. Guerristak, felipistak, baroiak, Izquierda Socialista korrantea, Andaluzia eta Catalunyako familiak, Barrionuevo eta garai bateko Barne Ministeritzari lotutako militante eragin-korak, Solchaga, Serra eta Solana ministrari boteretsuak, eta orain DS korrantea... guztiak zelatan, guztiak zain, urtarrilerako zen XXXII. kongresua urte amaierara aurreratu eta Felipek alderdiko ardurak noiz utziko dituen zain.

Ikuspegi orokor honetatik abiatuz «Programa 2000»aren kokapena egin beharko litzateke, PSOEek une hauetan bizi duen krisi garaia estaltzeko mezu egokia bada, teoria mailan behintzat, une kointuraletatik ihes egiten duen programa bait dugu.

«Programa 2000»a eztabaidagai

Gasteizko gobernuan Lurralde Antolakuntza sailburu-ordea den José Luis Avila PSE-PSOEko «Programa 2000»eko koordinatzaile da Komunitate autonomoan. Honek adierazi digunez, «manifestu honen helburua gizarte espainiarra eta europarra eskatzen ari diren aldaketei aurre egitea da. Burutzen ari garen eztabaidetan gure

alderdiaren eta gizarte osoaren esku hartzeaz dihardugu, eta Europako sozialismoa eta sozialdemokraziaren esfortzuek nondik nora jo behar duten aztertzeke saioan gabiltza». PSOE burutzen ari den prozesuaren zergatia galdetzerakoan beste alderdi sozialistek ere burutu dutela adierazten du PSE-PSOEko kide honek, «Hollandako Langileen alderdiak, Alemaniako SPD, PSFk, laboralistek, Portugaleko alderdi sozialistak, guzti hauek lehendik burutu dute egun gu burutzen ari garena».

Ondorioez mintzatzerakoan epe luzera ikusi beharko direla zehazten du Komunitate autonomoko «Programa 2000»eko koordinatzaileak, bere esanetan alderdi politikoei 4 urtetako estrategietan oinarritzen badute beren ekinbidea PSOE egiten ari dena habe sendoagoak erakitzea da, «gure erritmoa bizitzaren zikloi lotu nahi diegu» gaineratu du.

Eztabaidatzen ari diren manifestuari egiten zaizkion kritikak lasaitasunez hartzen ditu José Luis Avilak, bere eritziz elektoralizatatzat jotzea eskuarra bait da, nahita nahi ez eztabaida «hau alderdiari zuzendua badago, gizarteari ere irekitzeko burutua dago». Hala ere, egiten zaion kritika latzenetakoa alderdiaren eztabaida alde batetik eta programarena bestetik egiten ari dela da, hau da, alderdikideen artean programa

honek ez duela berebiziko interesik piztu. «Hori esaten bada ere, programa honek gure artean hainbat gairen gairean ditugun desadostasunak ulertu eta batasun sendoagoa lortzeko balio du».

Oso eritzi bestelakoa du Madrileko UNE-Den Zientzi Politikoa irakasten dituen Jaime Pastor-ek. «Triunfalismoz ari dira mintzatzen, eztabaidarik ez bait dago ia. Errealitatetik at daude, ekonomian ongi omen goaz, guztia ongi, autonomien kontua ere bai, hau gaingiditu eta gero federalismorantz jo beharko dugula etab. esanez. Hitz politikak baina ez du interesik piztu». Hala ere, Jaime Pastor irakaslearen eritziz, «Programa 2000»aren izateko zioa eskuine-tik aldentzeko eta desmarkatzeko saioa da, «zeren bestela PSOEren politika pragmatikoa eskuinekoarenarekin nahas zitekeen».

Egun politikoki bizirik dirauen Damboreneari buruz galdetzerakoan, José Luis Avilak ez dakusala begi onez Democracia Socialista korrantea begibistakoa da. Pertsonalki ere Damborenea ez du begiko, «Bizkaiko exekutibako idazkari nagusi zegoenean, zer nolako jarrera diktatorialak zituen denok ezagutzen ditugu; beregan genuen konfidantza kendu genionetik erasora pasa da eta alderditik kanpo sentitzen denez, irainez baliatzen da». Ez da kritika hauexetan geratzen PNV-PSOE gobernuko Lurralde Antolaketa-ko sailburu-ordea, «PSOEen hainbeste oker eta arazo ideologiko baditu, ni bera izango banitz aspaldi utzi nuen PSOE».

PSEren PSOErekiko autonomia auzian

Hainbat gertakari Ardanza gobernuaren legealdia ahitzeko asmoa zalantzan ipini badu ere, azkenean Komunitate autonomoko hauteskunderen deialdia udako oporren ostean luzatuko dela dirudi. PSE-PSOE alderdia sinesmen honen jabe astero ari da komunikabide gehienetan publizitatea sartzen. Neurri honekin batera, hauteskunde orokorretan eta europarretan ez bezala, PSEk PSOEren gonetatik alden du nahi duela adierazi berri du Ramón Jáuregui sozialistak; ildo beretik Jose Luis Avila-k adierazi digunez, «alderdiak ikuspegi federal bat betidanik izan du eta horretantxe gabiltza egun». Hauteskunderen hurbiltasuna gogora erazterakoan hauteskunde garaian honelako jarrerak areagotzea normalizat jo ditu Lurralde Antolaketa-ko sail-

Ana Ariz, PSE-PSOEko parlamentaria
eta DSko partaidea

«Debekua defendatzeko argudio bakar bat ere ez dute»

Ana Ariz, PSE-PSOEko parlamentaria Gasteizen eta sortu berri eta korronte izan nahi duen «Democracia Socialista»ko bultzatzailetariko bat da. Egun eztabidagai diren hainbat gairi buruz bere eritzia eman digu Bilbon.

ARGIA.— Ez al du Democracia Socialista-k (DS) alderdi bat beste batean sortu nahi izan?

Ana Ariz.— Ez, inolaz ere. Hori da saltzen ari direna, baina gezur hutsa da. Guk Estatutoen 4. go artikuluari heldu diogu, zeinean alderdiaren ekinbidearekin edota ideologiarekin arazoren bat dutenek alderdiaren baitan eritzi korronte sor dezaketela aipatzen den. Ez dugu PSOEren guztia ukatzen, baina hainbat gairetan adostasunik ez lortzerakoan eritzi korrontearen beharra dakusagu. 82an PSOE ilusioz ikusten zuen jende asko kopetilun dabil egun eta gure lana eztabaida eta alde batera utzi diren gaiak berreskuratzea da, alderdiaren barne demokrazia berreskuratzea alegia.

A.— Hala ere, ez al du DS-k debekua izateko aitzaki errazik eman bandera eta egitura propioak aurkezteko asmoa agertu duenean?

A.A.— TBn ikusi ditudan debekuaren aldeko argudioak hiru dira: lehena, alderdiarenak ez diren lokalak erabiltzen ditugula; hau esatea lotsagarria da, irailaz geroztik elkar hizketa eskatzen ari gara hainbat eskakizun egiteko baina guztia alferrikakoa izan da, ez Bizkaian ez Madrilan ez digute jaramonik egiten. Azkenean notarioaren bidez eskutiz bat igorri genuen eta debekuarekin erantzun

Ana Ariz, Bizkaiko PSE-PSOEko
exekutibako partaidea ohia.

digute. Burututako gestioei muzin egiten digute eta lokaletan ipintzen ditugun oharrek berehala kentzen dizkigute. Bestea, finantza kontuei dagokio, eta guztia gure saketik ateratzen den diruaz ordaintzen ari gara esan beharra dut. Azkenik, alderdikoa ez den jendearekin biltzen gara diote, eta hori ez da egia, eta hala izango balitz ere, «Programa 2000»ek horixe esaten du, gizarteari iri-ki behar gatzazkiola.

A.— Eta alderdiarekiko egitura partaleloak sortzeaz, zer esan dezakezu?

A.A.— Gezurra dela. Ez dute argudiorik eta... Batzorde exekutiboari onartuak izateko zer egin edota aldatu behar dugun eskatu diogu eta honelaxe gaude oraindik, zain gauzkate.

A.— Orduan zer ari da gertatzen?

A.A.— Ez dakigu, erantzuntzat ezetza dugu beti.

A.— Barne demokrazia ezaz aritu zara, ba al da PSOE disidentzia baztertu nahi duen esku beltzik?

A.A.— Espainiako alderdi guztiek erdi-klandestinitatean egongo balira funtzionatzen dute, baina hori pasatako garai bati erantzun beharko lioke eta alderdiak ireki egin behar ditugu, alderdiaren eztabaida ideologikoak ikuslegoaren aurrean egin daitezke, botoemale eta alderdiaren arteko distantzia mozteko.

A.— PSEko «Programa 2000»ren koordinatzaile den Jose Luis avila-k PSOE Estatu espainiar mailan korronteak edukitzeko aukera ematen duen alderdi bakarra dela baieztatu digu, gaur goizean.

A.A.— Eta halaxe da, estatutoetan onartzen du, baina estatutoetan bakarrik.

A.— Egunkariak jaso dute DS debekatuz gero, honek sozialista zenbaitek eginiko ustelkeriak salatuko dituela. Ez al lituzke honez gero salatu behar?

A.A.— Guk ez dugu hori adierazi, ez da gure estiloa.

A.— Egunkariak horrela jaso dute.

A.A.— Bai, badakit, baina hori esan duenari galdetu beharko zaio, ez beste inori; bozeramalea bederen ez da izan, ez da bere estiloa. Horrezaz ez dut ezer esatekorik.

A.— Eta ustelkeria horien berririk ez duzu?

A.A.— Gure planteamendu ideologikoengatik gaude korrontean, ez beste zioengatik.

X.L.

buru ordeak. «Honek ez du inolaz ere bi parteen artean dekonesiorik suposatuko, aitzitik, nahiz eta zenbait gairetan eritzi desberdinak izan, euskaldunen interesak hobeto defendatu ahal izango ditugu, bion artean ez bait dago kontrajarriko diren interesik».

Hala ere, gai honi buruz ere, PSE-PSOE n ez datoz guztiak bat. Ana Arizen ustetan,

«PSE PSOEren zati bat da eta alderdiaren estatutoetan honelaxe jasotzen da, beraz, PSOEren zati bat garenez ez dugu Democracia Socialista korrontekook orain aldarrikatzen ari diren independentismo horiek ez ulertzen, ez onartzen».

Zuzenbide anitzetik erasotua dagoen Partido Socialista Obrero Español-aren baitan eritzi eta aburu desberdinak zelatan di-

ra, bakoitzaren unea noiz etorriko den zain. Bitartean, aparato guerristak defentsa moduan eraso hautatu du eta barne borrokara prest azaldu diren Democracia Socialistakoek dagoeneko ordaindu dute. Beste batzuk isilegi jarraitzen dute oraindik.

XABIER LEKUONA

Angelines Gutierrez, Gloria Rekarte euskal preso nafarraren ama

«Alaba nor den gogoratzen diet hilabetero»

Gloria Errekarte Gutierrez, 1981eko urriaren 22an atxilotu zuten, 23 urte bete baino bi egun lehenago. Lau urte Yeseriasen, beste lau Carabanchelen, gero lau hilabete Avilan eta azkenik 1989ko irailaren 16an Tenerifera sakabanatu dute. Egun, nortasun agiria galdu diotelako, nor den ez dakiela arbuiatzen du zuzendaritzak.

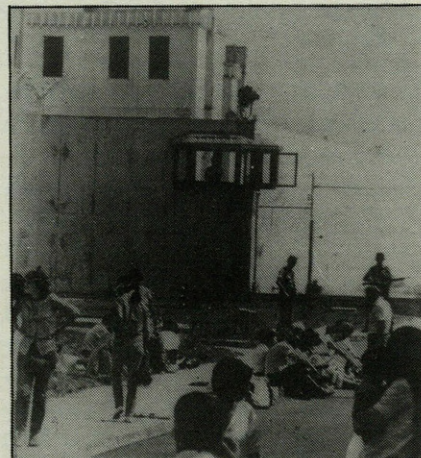
Gloriaren amak, Angelinesek, alabaren une latzenak Avilan gogoratzen ditu. Azken denboraldia oso izan zen gogorra. Garbitasun neurriak eskatuz, bi hilabete fruta eta antzekoak janaz pasa zituen eta gainera 30 egun inkomunikaturik egon ziren biluzteari uko egiteagatik. Hilabete horretan zeldatik atera gabe, dutxarik gabe... egon ziren. «Gartzelako funtzionariak lesbianak ote diren galdetu nion zuzendaritzari, ea zergaitik gustatzen zitzaizen hainbeste presoak biluztea», dio Angelinesek. Iruñeko presoaren amak esaten duenez, «behin baino gehiagotan komentatzen diet funtzionarioei, lana hala egitera behartzen badituzte, nik bederen, berehala ospa egingo nuela».

Gloria Avilan zegoenean, nahiko larri ibili zela aipatzen du bere amak eta garai hartan egun osoko bidaia egin eta 10 minutu soiloko bisita egitea, oso garrantzitsua zen, «nik ama bezala ahalik eta laguntza gehiena eskaini behar nion». Behin Avilatik sakabanatu zutenean, beste bi euskal emakume preso politikorekin batera atera zuten. Angelinesek sakabanaketaren berri alabaren telegrama baten bidez jakin zuen: «Salgo conduccion sin destino. Por ahora Madrid». Presoetarikoa bat Cordoban utzi zuten, baina beste biek aurrera jo zuten. Ondoren, Huelvan beste emakumea jeitsierazi eta Gloria Puerton gelditu zen. Angelinesen hitzetan, «Avilatik ateratzean gu leku guztietara deika ibili ginen eta ezer ez esatean, desagerteta salatu genuen. Azkenean Puerton zegoela jakitean, hara deitu eta behar baino jeisteak pena merezi ez zuela aipatu ziguten, agian berehala aterako omen bait zen».

8 egun Puerton egon ondoren, ostiral gau batez atera eta astelehen goiza arte itasonzian eduki zuten, Tenerifera iritsi arte. Gas-

teiztik Teneriferaingo txarter moduko hegazkin bidaia 29 mila pezeta balio ditu eta behin haraino joanez gero, astebete egiten dute senideek, onarturik dituen asteko bi bisitak egin ahal izateko. «8 egun horietan beste 25 edo 30 mila pezeta gehiago gastatzen ditugu, gela, janari, taxi eta abarretan. Baina ordu erdi labor hoiek izateak, pena merezi du. Alaba ikusi eta berekin mintzatzea da lehena amarentzat».

Angelinesek peripezia anitz kontatzen du Tenerifeko bidaiez. Bertan diren euskal preso politikoen gurasoak elkartu eta bidaia, bisitak... nola egin antolatzeak elkartu ziren. «Ama eta gurasoen artean orohar, ezagunak gara eta taldetxo polita osatzen dugu. Bisita bat den bakoitzean ama guztiak joaten gara espetxeraino eta gero bisitan den amaren zain geratzen gara kanpoan». Dena den, orain Barakaldoko bi neska gazteren laguntza jasotzen dute Afrikako ugartean. Neska bikoteak, euskal preso gurasoak jasotzen ditu etxean eta eskuzabaltasun osozko laguntza eskaintzen die. Baina Angelinesek kontatzen duenez, polizia hasieratik atzetik segika izan dute eta behin barakaldotarren etxera segi eta bertan azaldu ziren. «Neska, patxada osoz kanpora atera eta tereno partikular batean zeudela esanaz, berehala alde egiteko esan zien. Gu harrিতa geratu ginen neska gaztearen kemenaz». Behin baino gehiagotan salatu dute epailearen aurrean polizia, paisanoz, atzetik izaten dutela, baina ez diete inolako jaramonik egiten. Gloriaren amak azaltzen duenez, «bertako jendearekin ongi konpontzen gara eta Zaragozako bikote batek ere beraien etxea eskaini digute, baina bestela jendeak guri kasu egin eta laguntzeko nolabaiteko beldurra daukala antzematen dugu».

La Lagunako espetxearen atarian elkartzen dira preso gurasoak.

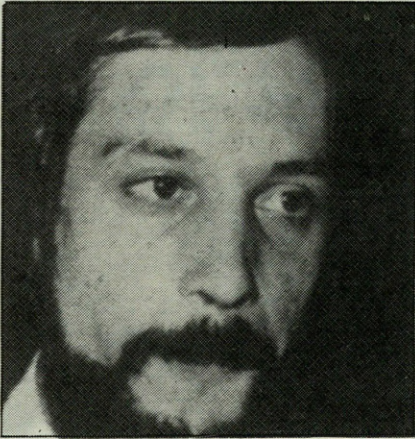
Ez omen da inor

Gloria Errekarte, eguneko 22 orduz zeldan edukitzen du zuzendaritzak eta 800 metro-tara dagoen La Lagunako espetxean ez daukate berogailurik. Orain arte ezin izaten zuen inorrek hitzik ere egin, funtzionarioek berekin mintzatzea debekatua dute eta ez du beste inor topatzen bere patio orduan. «Nik besterik ez bazen, abesteko esaten nion, bestela hitz egiten ahaztuko zitzaioela eta», dio amak. Gloriarekin batera dagoen Kristina Arrizabalaga patiora irteten denean, bere zeldako leihotik ikus dezake, baina orain arte hitz bat bera ere oihukatzen bazuten, izugarritzko santzioak ezartzen zizkieten. Orain gutxienez, leihotik oihuka mintzatzen uzten die zuzendaritzak. Baina Gloria Errekarteren egoera erabat berezia da. Sakabanaketa ugariren ondorioz, nortasun agiria galdu diote Gloriari eta orain gartzela zuzendaritzak, «no sabemos quien es» esanaz, abokaturik izendatu ezin duela aipatzen du. Nortasun agiririk ez daukanez, ezin du bere abokatua izendatu baina bere amaren hitzetan, «benetan nor den ez badakite aska dezatela eta atera dadila berehala etxera itzultzeko».

Banan-bana

SALAKETAK

Basauriko hiru GRAPoko emakumeen

abokatuak espetxeko zuzendariaren aurka salaketa bat luzatu du. Abokatuak bere bezeroak bisitatzea joan zenean, ezin izan zituen ikusi. Presoak hain daude ahul ezen ezin bait dute lokutorioetara jeitsi bisitara eta zuzendariak debekatu egin zion abokatuari bisita zeldan egin ahal izaterik. Abokatuak susmoa omen du bezeroak ohera loturik eta gogoz kontrako elikadura jasotzen daudela.

Bestalde, «Gautxori», Jose Gabriel Urizarren amak, salaketa bat luzatu du Tenerife-2ko bost funtzionariaren aurka. «Gautxori»ren amak azaldu duenez, funtzionariak bortizki behatu zuten semearen zelda eta gero larri gorritan jarri arazi indarrez.

ESTRADIZIOA

Baionako epaitegiak Angel Cruz Arros-pideri leporaturiko 'ez legezko estantzia'ri buruzko epaiketari ez du inolako erabakirik hartu, bigarren aldia izanik erabakirik hartzen ez duena. Arros-pideren abokatu-

ren esanetan, tribunalak Angel Cruz Arros-pide atxilotu zuteneko behaketari buruzko informazio gehaigo eskatu omen du.

Isidro Garalde, 'Mamarru', traslatatua izan zen Delmetik Douiara. Beraz, orain Eloi Uriarte Delmen eta Mamarru Douain bakarrik aurkitzen dira.

ELKARTASUNA

Asteburuan zehar preso politikoen aldeko ekitaldi pila bat izan da hego Euskal Herriko lau hiriburuetan. Manifestaldi eta elkartasun adierazpenak baterakoia izan dira Gasteiz, Bilbo, Iruñea eta Donostian.

Beste alde batetik, Ondarroa eta Mutriku omenaldiak izan dira Joseba Aramaio 'Satorra'k espetxean 10. urtea bete duela eta. Hizketaldiak, kalejirak, bertsolariak, txalaparta eta ohorezko aureskua prestatu zituzten herrikideek Satorraren omenez.

Arrastoa

Santo Domingoko estradizioak geldirik

Felipe Gonzalezek esan duenez, Espainiako Justiziak Venezuelako dauden euskal errefuxiatuen estradizioa eskatuko balu, Gobernuak erabakia onartu eta bultzako luke. Gonzalezek hitzetan, 'ez du Gobernuak erabaki behar estradizioa eskatu ala ez. Justiziako gorengo epaitegiak izan behar du azken hitza. Berdin Venezuelako lehendakariaren kasuan, ez da bera izan erabakia hartuko duena, Justizia baizik'.

Jakinaenez, Gonzalezek Venezuelara egin berria duen bidaian, 3.000.000.000 dolar eman dizkio Venezuelako lehendakariari. Laguntza hau kooperazio eta adiskidetasun akordioen zati bat da. Akordioen maila politikoa ongi zaintzeko, datorren bi hilabetetan negoziazio bilkura bana burutuko da Espainian eta Venezuelako.

Egun Venezuelako dauden euskal errefuxiatu politikoa Panaman zirenean, Aita Santuaren izenean Laboa jauna izan zen euskaldun hauen irteera negoziatu zuena. Orduan, Laboak ez zuen Venezuelako Justiziarengana jo, lehendakariarengana baizik. Laboak, 'fabore pertsonal bezala' eskatu ziola adierazi zuen.

Ixilpekoak

Espedienteak sendagileei

Basauriko bi sendagileri espedienteak ezarri zaizkie, GRAPoko hiru emakume preso indarrean elikatzeari uko egin diotelako. Grebalarien gogoz kontra ekin nahi ez dutela eta, zuzendaritzak ospitaletik kanpoko beste sendagile batzuk ekarri behar izan ditu, hiru emakumeak sonda bidez elikatuak izan daitezten.

Epaiketa atzeratu

'Audiencia Nacional' izeneko bulegoetan, lau euskal preso politikoen abokatuak izendatzen zuen idatzia galdu dutela eta, epaiketa atzeratu egin da. Lau presoek euskal abokatu bat izendatu zutenean, honek 'Audiencia Nacional'ean aurkeztu zuen izendapena, baina gero presoengana bisita egitera joatean, idatzia galdu dutela arbuiauz, sarrera ukatu zaio.

Atxilotetak Iparraldean

'Zarabe kontua'ren jarraipena dela medio, Pariseko terrorismoaren aurkako ataleko epaile den Vuilleminnek egindako eskaera baten bitartez, sei pertsona atxilotu zituen frantses polizia. Berehala lau aske utzi zituzten, bosgarrena ondoren eta azkenean Daniel Elduainen hegazkinez Parisera eraman dute.

Huelva erdi hutsik

DGIP delakoaren zuzendari den Antoni Asuncion jaunak Huelvako gartzelako zuzendaria berehala bota egin zuen, espetxera egin zuen bisitan ikusitako gartzelaren zikinkeria zela eta. Orain, lanak eta garbiketarako amaitu artean 160 espetxeratu aterako dituela azaldu du. 'Egoera tamalgarria' omen zegoen gartzela konpontzeko asmoz, presoak beste lekuetara sakabanatuak dira eta egun ez dago euskal preso politikoa bakar bat Huelvan.

Azken unekoak

Azken uneko informazioen arabera, Ceutako gartzelan 24 ordu omen daude zeldan, patiora joaterakoan bilusteari uko egin bait diote. Sevilla-2n berriz, epaileak onarturiko guztia debekatu die zuzendariak. Honela, vis-a-visa galerazia dute eta onarturik dagoen aldikako janari paketea ez die sartzen uzten.

**Ez dugu oraindik goia jo
Zure harpidetzarekin,
aldapa samurrago**

LARRUN

Euskal nazio projektu bati buruz

LARRUN aldizkariaren harpidedun izan nahi dut

Izen-deiturak

Bizilekua

Herria

Banku edo Aurrezki Kutxa

Bulegoa

Kontu zenbakia

Sinadura

Helbidea:

MUNDAIZ BIDEA Z/G 20012 DONOSTIA

Ele-mele

«Hungarian, oraindik inork ez du gorpuztu baina, elementu nazionalista, antisemita, badago potentzian».

Mihaly Bihari

(Budapesteko unibertsitateko irakasle)

«Orain EEBBentzat mesedegarri izango diren akordio batzuetara iritsi behar dugu, Gorbaxoven ondorengoei askoz zailago izango bait zaie atzeraka egitea».

James Baker

(EEBBetako Estatu idazkaria)

«Non dago nazio [sovietarren] nortasunaren baieste guztiz beharrezko eta demokratikoa eta arrisku nazionalistaren arteko muga?».

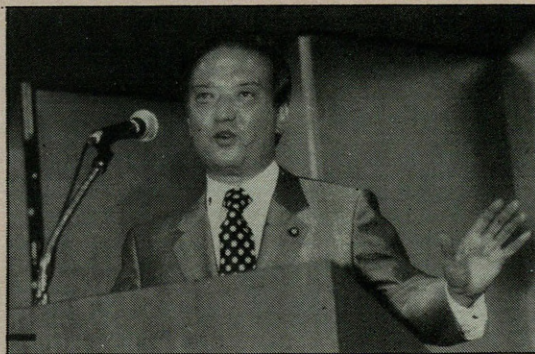
Jorge Semprun

(Espainiako kultur ministraria)

«Ni neu, industria handiaren pribatizazioaren aurka nago. Herriaren nahiaren aurka litzateke. Sasi-bideak ebitatu behar ditugu, bai mendebaldeak proposaturikoak ere».

Petre Roman

(Errumaniako lehen ministraria)

EEBB-EKIKO NEGOZIAKETEK PIKOTARA KAIFU

MONETA inestabilitatea da Toxiki Kaifu japondar lehen ministrariaren gobernuak krisi larri baten aurrean egon daitekeeneko lehenbiziko seinalea. Tokio eta Washingtonen arteko negoziaketak (Japonen alde merkatal defizit gero eta handiagoa gertatzen ari da) dira lau aste gobernuaren buruan daraman Kaifuri bere lana gehien zailtzen diotenak, baina bere Partidu barruko tirabirek ere badute momentu txar horrekin zer-ikusirik.

HUNGRIAN HAUTESKUNDE ASKEAK ASTEBURU HONETAN

IGANDE honetan, hilak 25, hauteskundeak dira Hungarian. Lau partidu nagusi lehian: botereko Alderdi Sozialista (komunista ohiak), eta oposizioko Hungriar Foro Demokratikoa (kristau-demokrata), Demokrata Askeak (Thatcher-tarrak) eta Jabe Txikien Alderdia (nekazal inguruan indarra duena). Bakoitzak botoen %20a jasoko du inkesten arabera eta, beraz, koalizioak beharrezkoak izango dira; hala ere, oposizioan inor ez dago sozialistekin hitzarmenik egiteko prest.

ASMO HANDISKOekin ETORRI COLLOR DE MELO BRASILDARRA

BRASIL dagoen kinka txarretik ateratzeko agindua egin du Collor de Melo presidente berriak bere lehen hitzaldi ofizialean. Inflazioari egingo omen dio tregoa bariko borroka, ezerrez-tuko duela ziurtatuz. Brasil, 150 milioi lagunekin aurki, munduko bost Estaturik handi eta aberatsenetakoa da baina, orobat munduko kanpo zorrik pisuenetakoa darama bizkarrean.

Lerroan

LATINOAMERIKAKO ZABORRA

“Klase ertaineko sektore batzuek ere zerbait erakutsi digute —oligarkiak baino gehiago, zeren oligarkiak bere interes ekonomikoak defendatzen bait ditu—, iparramerikarrei musu-txoak emanez eta EEBBetako bandera haizeatuz. Latinoamerikak gogoan hartu behar du hori, zabor hori hor dagoelako, Latinoamerika guztia zipistinduz.

Chuchú Martinez, Panamako poeta, teniente Noriegarekin (Pensamiento propio, 90-2)

ERREPUBLIKA NAHI ABJAZIAK

“1918an 42 egunez Estatu independentea izan ginen. Orain, Georgia eta Errusiarekin oinarritzko akordio bat burutu nahi dugu eta geure errepublika txikia sortu. Gure hizkuntza, kultura, historia babestu nahi ditugu, herria ez dadin desagertu.

Taras Xamba, Abjaziako zuzenbide irakaslea (Time, 90-3-12)

ALTXATZEN ARI DEN MURRUA

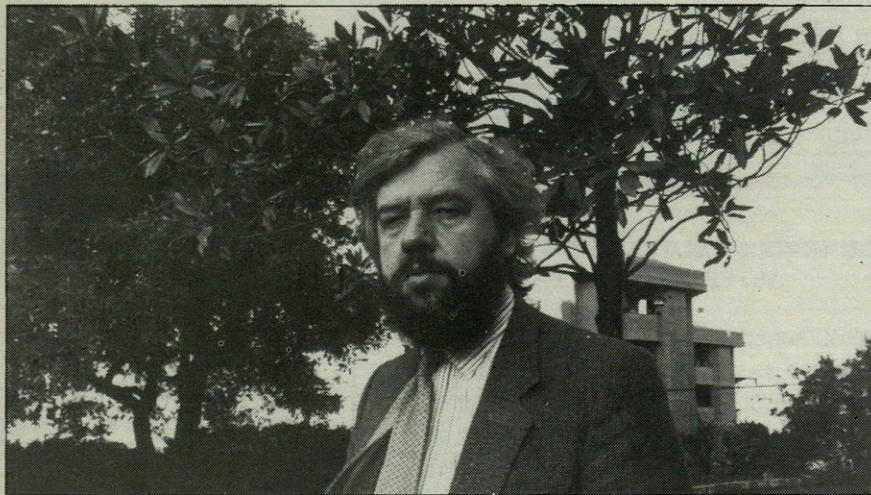
“Berlingo murrua bota da baina ez da Europako murrua altxatu behar. Hirugarren munduko gure lagunak beldur dira European bil ditzagun indarrak. Ez da ahaztu behar ez dela eki Europa soilik demokratizatzen ari; hor daude Txile eta Nami-bia... Datozen urteak, apika, po-breen mendeku-urteak suertatu-ko dira.

Pierre Schori, Suediako kanpo arazoetarako ministraritzako idazkaria (Libération, 90-2-25)

Bojan Brezigar, Italiako gutxiengo esloveniarraren ordezkaria,
Jugoslavia barneko Esloveniako aldeketen lekuko

«Gaur egungo Jugoslaviak ez du etorkizunik»

Apirilaren 8an, hauteskunde libreak dira Eslovenian, Jugoslavia-ko sei errepublikatarik aberatsenean. Aldi berean, hegoaldeko Kosovo-n bertako albaniarrek Serbiaren zapalkuntza gordina jasan behar dute. Egoera honi buruzko hurbileko ikuspuntua dakargu gaur lerrootara.

Bojan Brezigar, Italiako Friuli-ko parlamentuan esloveniarren ordezkari.

Bojan Brezigar-ek italiar pasaportea dauka baina esloveniarra da, Friuli-ko lurralde autonomoan bizi diren esloveniarretako bat. Kazetaria da, herri txiki batetako alkate eta Friuli-ko parlamentuan diputatu ere bai alderdi esloveniar baten ordezkari bezala. Era berean, Jugoslaviako Esloveniarren bizi den prozesua hurbiletik segitzen du. Euskal Herrira 24 orduko bisita egin zuen pasa den astean Herria-2000-Eliza-k antolatutako hitzaldi batetan parte hartzeko; tartean ARGIA-k elkarriketatzeko hasia ere izan zuen.

ARGIA.— Esloveniako erreforma prozesua bide propiotik doa ala bizkortu egin da Ekialdeko «iraultza» delako honekin?.

Bojan Brezigar.— Dударик gabe, Eki-Europan gertaturikoak badu eraginik Eslovenian baina egoera esloveniarra, eta Jugoslaviakoa oro har, egoera sobietarrekin edo Eki-Europako beste nazioetarekin zerikusi gutxi dauka. Jugoslavia ez da estatu sozialista tradizionala, bere komunismo berezia bilakatu du, sozialismoaren bide politiko eta ekonomikoa berezitua, eta nazio ez alineatua da gainera; horregatik errejimen aldaketa ere modu desberdinean gertatzen ari da hemen. Hungria, Txekoslovakia edo Polonian, aldaketak estatuaren aparatuan izan dira, baina hemen ez, estatuaren parte batetan bakarrik izan dira, eta hori desberdintasun oso garrantzitsua da.

A.— Esloveniako Komunisten Liga Jugoslaviako Ligatik banandu egin da, badu antzak prozesuak Lituaniako Alderdi Komunistak Sobietar Batasunekoarekiko egin duenarekin?.

B.B.— Bada paralelismoak, baina ez dira kasu bera eta ez daude elkarloturik. SESB-eko egoera guztiz desberdina da. Gainera Lituania independentea izan zen eta prozesu hau egoera hartara itzultzean datza; ez da hala gertatzen Esloveniarekin, inoiz ez bait da izan independente, duela 12 mende izan ezik. Dena dela, desberdintasun nagusia zera da, Lituania eta SESB-eko alderdi komunisten artean ez-adostasunak egon arren, Gorbaxov-en alderdia progresista da, aldaketen bultzatzaile, eta aldiz, Slobodan Milosevic-en Alderdi Komunita Serbiarra alderdi kontserbatzailea da, Kosovo-ko albaniarren zapaltzaile.

A.— Interesaz jarraitzen al ditu Italiako esloveniar gutxiengoak Esloveniako aldaketak?.

B.B.— Jakina bada, herri bera gara eta naturala da beraz. Bestalde, Italia eta Austriako gutxiengo esloveniarrentzat erreforma hauek onuragarriak izango direlakoan nago. Austria eta Italiako gobernuak lurralde hauetan bizi garenak elementu jugoslaviarrak bezala identifikatu izan gaituzte, nahiz eta hori ez garen, italiar hiritarrak gara; baina orain hauteskundeekin Eslovenia nazio totalitarioa ez bada aurretirantz, Austria eta Italiako estaturen gurekiko jarrera aldatuko dela uste dut.

A.— Nolako perspektikak dauka Italiako gutxiengo esloveniarrak?.

B.N.— Lege baten zain gaude, ez dizkigu horrek arazo guztiak konponduko, baina behintzat eskubide batzu behin eta betirako berma ditzala legeak nahi dugu. Hitzkuntzaren erabileraren eta hezkuntzaren

Esloveniako hauteskundeetako aukera politiko nagusiak

KOMUNISTEN ONDORENGOAK	TARTEKOAK	OPOSIZIOA
1.— Berrikuntza Sozialaren Alderdia (lehen: Esloveniako Liga Komunista) 2.— Aliantza Sozialista (lehen: Langileria-aren Aliantza Sozialista)	1.— Alderdi Liberala (lehen: Komunista Gazteen Elkarte)	1.— Esloveniako Oposizio Demokratikoa, DEMUS: — Nekazal Aliantza — Aliantza Demokratikoa (Idazle Esloveniarren Elkarteak sorturikoa) — Aliantza Sozial-Demokrata — Aliantza Kristau-Demokrata — Mugimendu Ekologista
ZENTRO-EZKERTIARRAK	ZENTRISTAK	

Aurreikuspenek komunista-ohiei eta DEMOS aliantzari %30a inguru ematen diete, tarteko alderdi liberalak, boto gutxiago izan arren izango du beraz egoeraren giltza, eta ia ziurrenik komunista-ohiekin bildeko da. Parlamentu esloveniarerako hauteskundeek ba dute bestalde, prozedura bitxi bat: Esloveniako gutxiengo italiar eta hungariarrak birritan ematen du botoa, bata beste esloveniar gutxiekin batera 234 ordezkari hautatzeko eta gero berriro gutxiengo nazionalei dagokien beste 6 diputatu propio hautatzeko.

eskubideak finka daitezen nahi dugu. Gaur egun eskola esloveniarrak Friuli lurraldeko bi probintziatan dauzkagu, Trieste eta Gorizia-n, baina ez Udine-koan. Era berean, erakunde kulturalen finantzibideak ziurtatu behar ditu lege horrek, horiek bait dira arazo larrienak. Horretaz gain, gutxiengo esloveniarrak ez du autodeterminazioa eskatzeko aukerarik, ezta eskubide politiko bereziturik, oso gutxiengo murrizta baitgara, 100.000 lagun besterik ez bait gara 1.500.000 bizi diren lurraldean. Egoera kaskarra da gurea eskubide berezituak eskatzeko, baina espero dugu halaber gure funtsezko eskubide kulturalak baliztatu behar dituen lege nazional hori.

A.— Eslovenia jugoslaviar federakundeko errepublika aberatsena da, eta hala ere krisi ekonomiko gordina jasaten du.

B.B.— Egoera oso konplexua da, sistemaren problema da problema larriena, sistema burokratiko hau lehenbaitlehen aldatu behar bait da. Ekonomia jugoslaviarra zer den argituko dizun datua emango dizut: badira lantegiak non alde produktiboak alde administratiboak baino langile gutxiago dituen. Hau ezin da izan sistema ekonomiko moderno batetan eta horregatik aldatu behar da. Gauzak honela, inflazioa %2.000-koa izan zen iaz, izugarria da hori.

Bestalde, Esloveniak gaur egun duen premiazkoen arazoa Serbiak inposatu dion blokeo ekonomiko da. Eslovenia errepublika aberatsa da bai, baina txikia, bi milioi

dira esloveniarrak 25 milioi jugoslaviarren artean, eta Esloveniako industria estatu osoko merkaturako produzitzeko antolatua dago. Hau dela eta, Esloveniako enpresek %50a murriztu dute produkzioa blokeoa hasi zenetik, Serbiak ez bait du ezer erosten. Uste dut bi edo hiru hiletan langabezia asko haziko dela Eslovenian, egoera ekonomikoa oro har larriagotuko dela. Hala ere, faktore baikor batzuek badaude, ekonomia ofizialetik kanpo pribatua dago, enpresa txiki piloaz osatua, eta horren bilakaera da une larri hau zuzentzeko esperantza bakarra. Beste arazo bat ere badago: Eslovenian hegoaldeko errepubliketako 300.000 bat etorkin dago, serbiarrak barne, eta krisia eta langabezia badago, sektore hauengan berebiziko eragina izango du. Era berean, honek Serbiaren erantzun gogorragoa eragingo du. Egoera delikatu da beraz.

A.— Non dakusazu etorkizuneko Eslovenia, gaurko Jugoslaviar Federakundean, konfederakunde berri batetan edota estatu independente oso bezala?

“Esloveniak independentzia aldarrikatuko balu, seguraski Serbiak armada bidaliko luke”

B.B.— Uste dut gaur egungo Jugoslaviar Federakundeak ez duela etorkizunik, eta halaxe pentsatzen dute Esloveniako alderdiek, denak aho batez konfederakunde berri bat eskatzen duten artean; arras bitxia da hau, ia ez bait dago desberdintasunik hauteskunde programen artean. Badaude batzuek independentziaren mintzo direnak, baina nire ustez, konfederakunde berri batez mintzatzea errealista da eta independentziaren mintzatzea ez. Esloveniak independentzia aldarrikatuko balu, seguraski Serbiak armada bidaliko luke.

A.— Deskriba iezaiguzu laburki Jugoslaviako puzzle-aren gaurko egoera.

B.B.— Gaurko Jugoslavian bi bloke nagusi daude, Eslovenia batetik, eta honekin Kroazia eta Bosnia ere bai beharbada, eta beste bloke bat Serbia, Montenegro eta Mazedoniarekin. Gero Serbiako probintzia autonomoak dauzkagu, Vojvodina eta Kosovo, baina azken honetan bozketa eginez gero, segituan leudeke Esloveniaren alde, puntua da bertako albanaiarrak zapalduta daudela, armadak kontrolatzen duela lurraldea. Bestalde, Kroazia eta Bosniak arazo serioa daukate: beren biztanleentatik %25 serbiarrak dira, eta ez Esloveniakoak bezelakoak, langile etorkinak, baizik eta bertan jaio eta bizi direnak. Jakina, serbiar hauek Milosevic-en alde daude, Serbia Handiaren amets zaharraren alde. Gogora daiteke puntu honetan Tito-ren esaldi bat: «Serbia txiki, Jugoslavia handi; Serbia handi, Jugoslavia txiki». Egi osoa da hau.

Aurrezki Kutxek ez dute erabakirik hartu «pasiboaren gerra»ren aurrean

SUPERKONTUEK BANKUEN ARTEKO GERRA PIZTU

Banco de Santanderrek %11ko ordainketa altuko kontua merkatura zabaltu zuenetik, «zazpi handiek» ordura arte mantendu zuten oreka eta status quo berezia kolokan jarri da. Aurrezki kutxek, bitartean, ahalegin izugarriak burutu dituzte bezeroak beren zerrendeei atxekitzeko. Pasiboaren gerra izenez batailatu gatazka honek ondorio beltzak izan ditzake, hasiera batean jendea erakarri eta norberari dagozkion interesak ordaintzeko asmoa azaldu bazuen ere.

Banco de Santanderrek iragan irailean luzatu superkontuek, eta sei hilabeteren buruan hauek eskaini dituzten etekinek bereziki, banku nagusien arteko gerra eta konpetibitatea eragin dute. «Zazpi handiek» interes bazuak mantendu eta bezeroei gehiago ez ordaintzeko erabakia hartu zuten orain dela urte batzu «zaldun

itaun» antzeko akordio baten bitartez. Santanderren izaera dinamiko eta hazkorrak ordea, hautsi egin zuen paktoa eta %11ko interesak plazaratu zituen iaz merkatu kuota bereganatu eta kontu korronteen kopurua ugaltzeko. Urte erdia igaro ondoren, Emilio Botinen bankua gainontzekoak baino zazpi aldiz gehiago hazi da, bigarren lekura ailegatuz kontu korronteen saldo

sailkapenean, BBVren ondoren juxtu.

Igoerak alarma orokorra piztu du beste sei bankutan, eta Exterior, Banesto, BBV bera eta Hispanoak kaleratu dituzte dagoneko interes altuetan oinarritutako kontuak. Escapezen Centralak hil honetan bertan luzatuko du bere eskaintza eta Popularrak ez du momentuz merkatura iristeko asmorik. Gaizak horrela, aurrezki kutxek alternatiben bila hasi dira beren ohizko bezeroak mantendu ahal izateko.

Bezeroen bila

Pasiboaren gerra delakoa joan den irailan sortu zen. Santanderrek, bere kideetako konpromezua apurtuz, %11ko interes altua eskaini zien bezeroei merkatu kuota erosi eta pertsona berriak erakartzeko; pasiboa, bezeroak banketxean gordetzen duen dirua da, kontu korrontetarako, aurrezki kontuak eta epe batera burututako mobilizazioak alegia, eta hauei dagokien interesak altuagoak badira, patrika hobeto bete nahi duenak bertara hurbilduko da, jakina. Prozeduraren bitartez, bankuaren kontu korronte depositoei 282.000 milioiko hazkundeak izan zuten lau hilabetetan.

Harrakastaren ondorioz, Exteriorrek superkontua kaleratzeko erabakia hartu zuen otsailean, baina, Santanderrek 150.000 pezetatara frankizia eskatzen bazuen, hark estraineko txanponetik ordainduko zuen, eskaini interesaren tipoa Botinen bankukoa baino askoz txikiagoa izanik. Zorabioaren erdian, Banestok bere eskaintza plazaratu zuen, eta segidan, BBVk hark urtelaurdenka eskainitako %13a gainditu zuen, %13,36a oparituz 25 milioi sartu ondoren. Superkontuak onartu dituen azken bankua, momentuz bederen, Hispanoa izan da.

Banku handiek, dirudienek, interes altuko ordainketei segitzeko asmoa dute, na-

BBV azken orduan eskaini ditu superkontuak.

Ordaindutako zenbait kontu korronteren saldoen errentabilitate datu konparatiboak

Baldintzak 1990eko martxoaren 9an

Saldoa milakoetan	300	400	500	600	700	800	900	1.000	1.200	1.500	2.000	3.000	5.000	10.000	20.000	25.000
Santander	—	—	8,17	9,73	10,13	10,42	10,85	10,84	11,11	11,39	11,83	11,95	12,17	12,34	12,41	12,43
Banesto	—	—	8,55	9,21	9,68	10,03	10,30	10,52	10,85	11,18	11,51	11,84	12,58	12,79	12,86	12,92
BBV	1,68	4,38	6,01	7,09	7,98	8,44	8,89	9,25	9,79	10,33	10,86	11,41	11,85	12,06	12,83	13,38
Barclays	—	7,40	7,90	8,23	8,47	8,65	8,79	8,90	9,07	9,23	9,40	10,24	10,86	11,00	11,00	11,00
Citibank	4,83	6,38	7,30	7,91	8,36	8,69	8,94	9,58	9,80	10,22	10,54	10,93	11,40	12,31	12,41	12,43
BNP	6,86	7,71	8,22	8,58	8,80	8,98	9,12	9,23	9,40	9,57	9,74	9,91	10,04	10,15	10,26	10,21
Chase	—	8,62	9,40	9,91	10,28	10,58	10,77	10,95	11,20	11,46	11,72	11,98	12,67	12,83	12,82	12,94
Bankinter	—	8,87	8,92	8,95	8,98	7,00	7,01	8,08	8,08	8,09	9,15	9,17	9,98	10,49	11,00	11,00
Comercio	7,81	7,99	8,04	8,07	8,10	8,12	8,13	8,14	8,16	8,17	9,29	9,31	10,48	11,24	11,25	11,25
Pastor	—	—	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	9,50	9,50	9,50	9,50	9,50	11,00	11,00	11,00	11,00
Herrero	5,70	6,40	6,82	7,10	7,30	8,78	8,90	9,01	9,17	9,34	9,50	9,62	9,80	9,90	9,95	9,96
Caja Postal	4,46	5,04	5,37	6,82	7,12	7,26	7,38	10,41	10,61	10,81	11,00	11,18	11,34	11,46	11,51	11,52

Kontu korronteen bilakaera

	Abuztua	Abendua	1990 Urtarrila	Abuztua eta urtarrilaren arteko aldagaketa
Bilbao Vizcaya	732.758	784.470	758.457	25.699
Santander	375.951	658.378	674.804	298.853
Central	389.091	471.711	403.902	14.811
Banesto	397.581	434.174	387.521	-10.060
Hispano	354.036	382.923	371.097	17.061
Popular	226.855	217.998	211.407	-15.448
Exterior	155.823	189.952	164.351	8.528

hiz eta bertako zenbait buruk aurkako eritziak adierazi azken egunotan. Izanez ere, guztiek antzeko portaera erakusten badute, kredituen interesak igo egingo dira, dirua garestituz. Banku horien kredituak oso altuak dira atzerriko bankarekin konparatuz gero, eta Gobernu zentralaren oztipoen eskar lortzen dute hainbesteko eskara, Estatutak Europako kredituen %30a ibilgatzten baitu. Beraz, kanpoan eskatu eta dirua ekartzen bada, pezetaren eskaria eta balioa handitu egingo dira, moneta apeziatu eta inportazioak gehituz.

Kutxa koefizientea

Hala badere, Madrilgo Gobernuak bul-tzatutako kutxa koefizientearen murrizketak superkontuen ugalketa eragin du. Orain arte, norberak banku edo aurrezki kutxa batean sartzen zuen diru kopurutik %30a kasik immobilizatuta geratzen zen, %17a kutxa koefiziente horri loturik eta %10a titulu publikoetan. Erabaki berriak ordea, %5era jaitzi du lehenbiziko zenbakia, eta honela, erakundeek askozaz diru gutxiago izango dute geldirik. Honen aurrean, bankuei pasibo berriak eskuratzeko komeni zaie, gehiago ordaintzeko ahalmena izango dutelako.

Zerbitzuena bestelako arazoa da. Interes tasa handiagoak eskaintzea oso gauza kon-

plexua da eta batek baino gehiagok pentsatu du jadanik, igoerak ez ote duen dohaineko zerbitzuen kobrantza eragingo, gutxieneko saldoa, errentabilitatea ken kostoak formulara mugatuz. Ordaindutako interes tasari, taloi, erreziho eta antzeko zerbitzuen gastuak kenduz alegia. Ikuspegi honen arabera, kontu korronteak askoz hobeto ordainduko dira, baina bankuek zerbitzuak kobra ditzakete.

Central eta Popular bankuek ez dute oraindik superkonturik eskaini

Akordioa azkenik kolokan jarri bide da. Zenbaiten ustez, superkontuak bi urtebete-ko aurrerapenarekin heldu dira, 1993an halaberharrez iritsiko baitziren Akta Bakarra bitarteko. Bankuek oster, galtzeko go-go gutxi izaten dute, eta kontu guzti horien azpian letra txiki gehiegi omen dago. Orain, hala ere, aktiboan (kreditu eta maillegu) gerra iragartzen da.

Aurrezki kutxen zalantzak

Aurrezki kutxak interes txikiak ordaindu eta kreditu merkeenak jasotzen dituzten erakundeak dira, eta bere bezeroak, oro har, familiar ekonomiar lotuta daude, bankuetako jendetza enpresa eta merkataritza sektoreari dagokion hein berean. Kutxen gertutasunak, tradizioak edo langileen jatorriaren gainera bezero finko eta lehiala bildu du inguruan; FRS Iberica soziologia etxearen inkesta baten eritziak, jendeak kutxetako zerbitzua, pertsonalaren balioa eta tratua goraiatzeko ditu.

Lehialtasunak, alabaina, interes altuekin egiten du topo, eta azkenaldian bezeroek entitatek aldatzeko joera bereganatu dute. Azterketa berdinen arabera, bost mila inkestatik %5ak beste banku edo aurrezki kutxa batean dirua sartzeko asmoa erakutsi zuen, Estatu espainoleko biztanlegotik %54ak bere kontu korrontetik zenbateko interesa jasotzen duen, jakin, ez dakien arren.

Superkontuen arazoan aurrezki kutxek ez dute urrats gehiegirik egin, antza. Donostiako Aurrezki Kutxa Munizipalek adierazi bezala, «oraindik ez dugu erantzunik, ezen, erabakia federazio edo konfederazio mailan hartuko baita. Cajamadrid edo Caixa de Barcelonak, esate batera, heuren kontura abiatu dira, baina besteok momentuz ez daukagu ezer. Azken eskaintza definitiboa, euskal kutxena behintzat, denok batera erabakitakoa izango da eta egun gutxi barru kalera daiteke. Izanez ere, tratamendua ez zaio entitate bezala eman nahi, federazio edo konfederazioaren izenean baizik».

Euskal Herriko aurrezki kutxak erantzunaren zai badaude, Catalunya, Madril eta Valencianak mugitu dira zertxobait. Estraineak, %11,5eko interesa kaleratzeaz gain, %25eko jaitziera eskaintzen du, zine, antzerki edo musika emanaldi batzuren-tzat; Sabadellgo Aurrezki Kutxak, berriz, bidaiak oparitzen ditu hirugarren adina-koentzat. Azken finean, kutxek finantzal sistimako pezetan %40a erabiltzen dute eta orain arte aurrezkiak bereganatzen izan duen indarra mantentzeko interesak igo edo beste alternatiba batzu bilatzen saiatu beharko dira.

Leitzarango autobia versus Araxesko alternatiba

BI PROIEKTU AURREZ AURRE

Autobiaren aurkako Koordinadorak proiektu alternatiboaren zati garrantzitsu bat aurkeztu berri du, nahiz eta oraindik erabat burutua ez dagoen. 'Lurraldea Alternatiba'ren atal bat baino ez den proiektu honek, funtsean, Irurtzundik Tolosaraino Araxes bialaratik barrena doan bidea hobetzea bideragarria dela esaten du, instituzioek onartua duten Leitzarango autobia baino merkeagoa dela eta kalte ekologiko txikiagoak eragiten dituela baieztatuz. Nafarroako zein Gipuzkoako administrazioek, ordea, Araxesko soluzioa lehendik aztertua zutela-eta, ez diote fida-

Irurtzun-Andoain autobiaren proiektua ontzat eman aurretik Araxesko soluzioa baztertu zuten Nafarroako Gobernuak eta Gipuzkoako Foru Aldundiak. Autobiaren aurkako Koordinadorak, ordea, erabaki hura zalantzan jarri du, aurkeztu berri duen proposamen alternatiboak Leitzarangoa baino ekologikoagoa eta merkeagoa litzatekeen bidea Araxestik barrena egin daitekeela bait dio. Eztabaidarako garaia heldu da.

garritasun handirik eskaintzen proposamen honi, proiektua bere osotasunean eza-gutu arte ezer definitiboa esateko asmorik

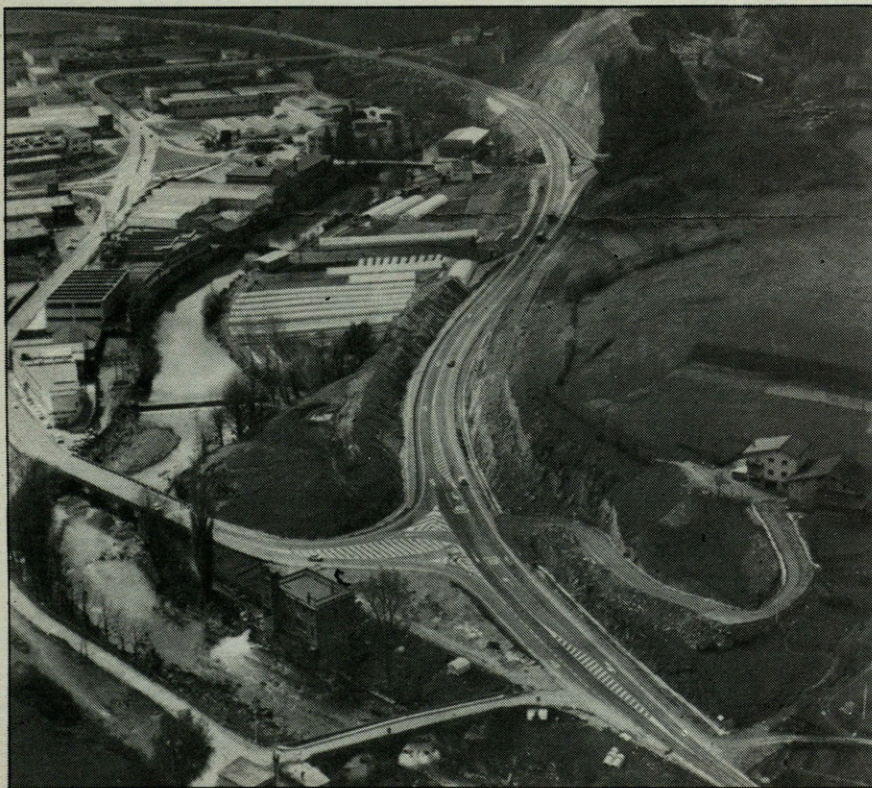
ez duten arren.

Jada piztua den eztabaidan parte diren hiru erakundeetara jo dugu, egoera berriaren aurrean beren jarrerak eza-gutu asmoz: Nafarroako Garraio, Komunikabide eta Herri-lanen Sailak balorazio idatzi bat eman digu, eta Gipuzkoako sail bereko bozera-maile kualifikatu batekin —izenik ez aipatzeko baldintzapean— zein Koordinadora-ko Bittor Aierdirekin elkar hizketa bana burutu dugu. Hona hemen ondorioa.

Araxestik barrena

Oraintsu aurkeztu dutena zehazki zer den argitu digu lehenik Bittor Aierdi Koordinadorako partaideak: «Nafarroa eta Gipuzkoako errepide sare osoaren hobetzea helburu duen 'Lurraldea Alternatiba'ren barne, Araxesko korredorearen hobetzerako azterketa teknikoak egitera konprometitu ginen, eta horren zati bat da orain aurkeztu duguna. Hau tajuketa edo trazaketaren alternatiba da, eta besteak beste, trafikoari eta kalte ekologikoei buruzko azterketak amaitzeaz ditugu; bi hile barru prest izango ditugu segur aski».

Koordinadorak eskatuta Manuel Herce injenieri katalandarrak burutu duen proposamenaren gainean eritziak emateko or-

Ingurunean kalte txikiak zein projektuk eragiten dituen dago auzitan.

Leitzarango Autobiaren aurkako eta 'Lurraldea Alternatiba' ren aldeko mobilizazio ugari egin da azkenaldian.

duan oso zuhur agertu zaizkigu bi instituzioak: oraingoz aurkeztutakoarekin ezin dela balorazio zehatzik egin, xehetasun asko falta bait dira. «Araxesko gure soluzioaren nahiko antza duela ikusten dugu», azaldu digute Diputazioan, «eta soluzio hori baztertua izan zen ingurunean eragin askoz handiagoa duelako eta ekonomikoki gutxienez gastu bera suposatzen duelako». Nafar Gobernuak arrazoia ematen dio gipuzkoar Diputazioko bozeramaileari: «Bere eraikuntzaren garestitasunak eragiten duen kalte ambiental larri eta zabalak Araxesko soluzioa bazter erazi zuten». «Hor estudio multikriterio bat dago —azpimarrazten du gipuzkoar erakundeko solaskideak— eta arlo guztietan hobe ateratzen da Leitzarango azterketa Araxeskoa baino».

Bittor Aierdik Koordinadoraren proiektuak berrikuntza handiak dakartzala esanaz erantzuten die instituzioen argudioei: «Egia da gure proposamena beren azterke-

tan oinarritzen dela, baina ondorioak bestelakoak dira. Gure proposamenean orain-

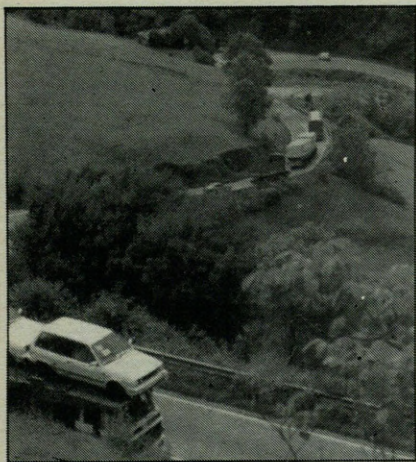
«**A**raxesko soluzioa baztertua izan zen ingurunean eragin askoz handiagoa duelako eta ekonomikoki gutxienez gastu bera suposatzen duelako»

**Gipuzkoako Foru
Aldundia**

go errepideaz askoz gehiago baliatzen gara, tajuketako kondizioak askoz ere estuagoak bait dira —18 metroko plataforma 4 karriletako kasuan, beraiena 23-24 metrokoa den bitartean—; beren azterketan errepidea errekarren bi aldeetatik joaten da, gurean berriz, errepidea zabaldu baino egiten ez denez, alde bakarretik doa zati batzuetan salbu». Azpirozko mendatea zeharkatzeko modua da, Aierdiren hitzetan, Manuel Herce injenieriak burutu lanaren ekarpen handiena. «Instituzioentzat Araxesko azterketa egin zuenak, Arias injenieriak, ez zuen Azpiroz egoki zeharkatzeko modua asmatu; gure proposamenean, al-diz, hiru tunelen bitartez zeharkatzen da mendatea, inpakto ekologiko oso txikiak».

Kalteak eta kostoak

Nafar eta gipuzkoar erakundeek, ordea, ez dute Araxesko bidea merkeagoa eta ekologikoagoa izan daitekeenik sinesten,

Azpirozko mendatea zeharkatzeko hiru tunelak dira alternatibaren ekarpen tekniko nagusia.

«gainera —dio Gipuzkoako Foru Aldundiko bozeramaileak— nola esan daiteke inpakto ambientalaren estudioa egin gabe baldin badute beren soluzioak kalte ekologiko txikiagoak eragingo dituela?». Honela erantzuten dio Koordinadorako kideak: «Araxesko ingurunearen azterketa egina dago, beraiek egin zuten, eta horretaz baliatu gara. Bestalde, proposatzen dugun tajuketaren inpaktoaren azterketa zehatza egiten ari gara, eta aurki amaituko dugu. Orain arte dagoen dokumentazioarekin, eta tokiaren gure ezagutzarekin, inpaktoa txikiagoa dela ikusten dugu; eta edonoren buruan sartzen da oraingo errepidea zabalitzeak ingurunean kalte gutxiago eragiten duela berria egiteak baino».

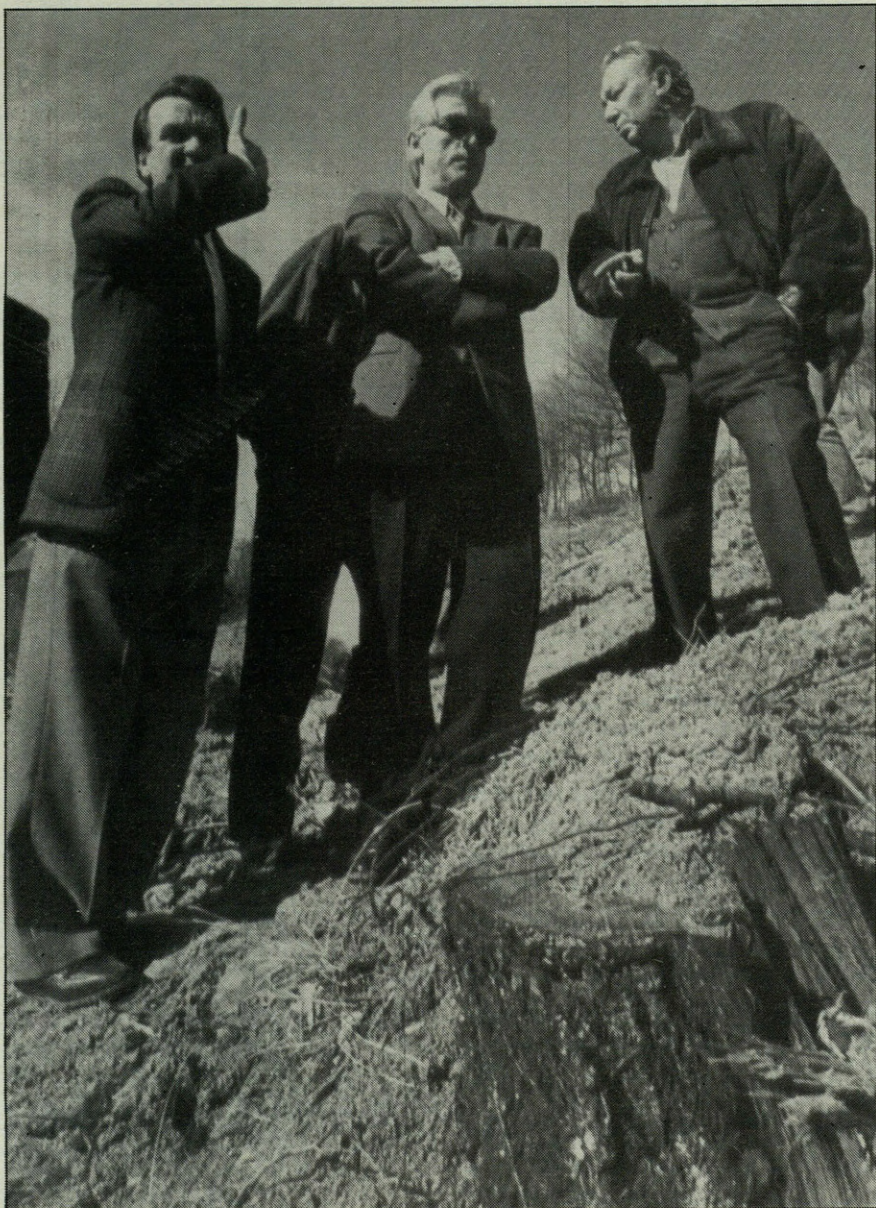
Maila berean planteiatzen da kontu ekonomikoen eztabaida. «1988an Gipuzkoako

Foru Aldundiak aztertu zuen Araxesko soluzioak— Nafar Gobernuaren eritzia da hau— 1986ko 25.700 milioi balio zituen, orain Lurraldea Alternatibak adierazten dituen 1990eko 18.000 milioien aurrean; erretserba handiekin hartu behar da hau, ez bait dugu kopuru horren funtsa ezagutzen». Gipuzkoako administrazioak ere ez dio fidagarritasun handirik eskaintzen xifra horri —«nahiko zaila iruditzen zaigu errepide hori 18.000 milioirekin egitea». Koordinadorako solaskidearen ustetan, ordea, ez dago instituzioen Araxesko azterketa eta Lurraldea Alternatibaren proposamena konparatzerik, «eta garbi dago askoz merkeago dela bide bat zabalitzea —eta hori egiten dugu zati handi batean—, berri bat egitea baino».

Bi ala lau karril

Irurtzun-Tolosa errepidearen hobekuntzaren proposamen berri honetan bi ala lau karrilen aukera aurkezten du 'Lurraldea Alternatiba'k, baina oraingoz behintzat, eta instituzioen trafikoa aurrikuspenak kontutan hartuta ere —«erabat exajertuak direla jakinik»—, bi karrilekoari nahikoa dela erizten diote.

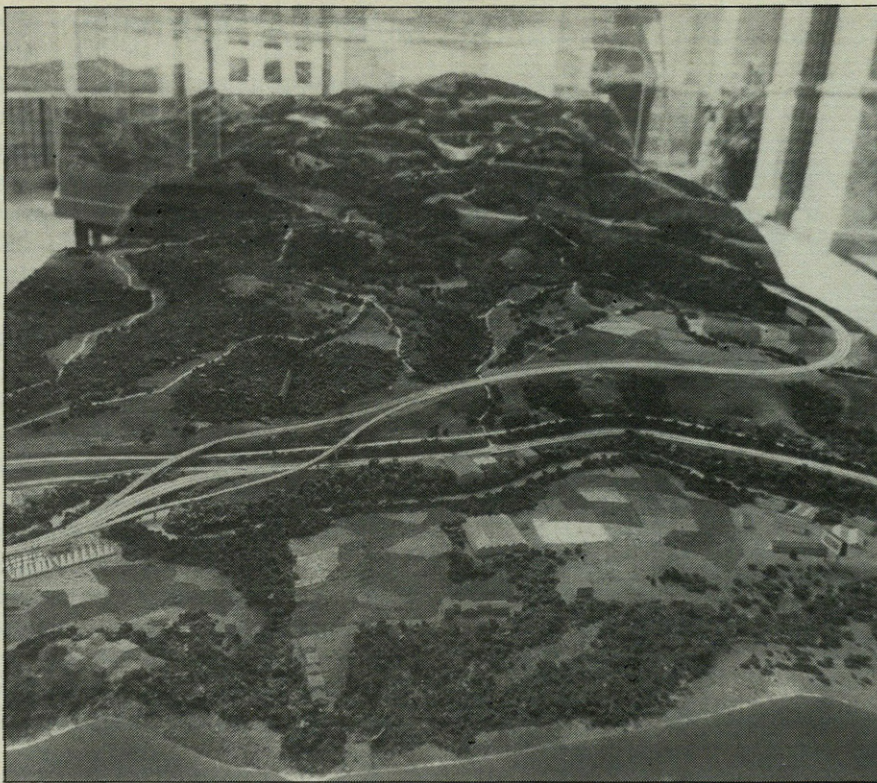
«Ez dugu ikusten behearrezkoa denik lau karriletako errepiderik», dio Bittor Aierdik, «baina hala eta guztiz ere, urte batzuk barru beharrezkoa izango balitz ere Araxesko bailaran lauhoa sartzea posible dela erakusten dugu, hori da gure proposamenaren ekarpen nagusia; eta lau karriletakoa sartuta ere, kosto ekonomiko eta

Gabriel Urralburu, autobiarren eraikuntzak ikusten.

«**B**eharrezkoa izango balitz ere Araxesko bailaran lauhoa sartzea posible dela erakusten dugu, hori da gure proposamenaren ekarpen nagusia»

**Autobiaren aurkako
Koordinadora**

Leitzarango Autobiaren projektuaren maketa.

ekologiko txikiagoak ditu, oraingo errepideak profitatzen bait da». Instituzioen eritzirako, ordea, ez da posible Araxesen lau karriletako errepiderik egitea kalte ekologiko izugarriak eragin gabe.

Gainera, ez dute uste errepide batek dauden urteotarako trafiko aurrikuspenei erantzun ahal izango dienik: «urte gutxi barru autobia beharrezkoa izango da, eta ez da bidezkoa orain errepidea hobetzea segituan autobia egiteko, dio bozeramaile gipuzkoarrak, Nafar Gobernuaren eritzi berekoa delarik. «Europaren izenean edozein astakeria justifikatzen da», arraposten du Koordinadorakoak.

Alternatibaren azterketa

Kontuak kontu, proiektu berriaren aurkezpenak egoera aldatu du: Nafar Gobernuak Irurtzunik Andoainera doan autobia obrak hasiak ditu, Gipuzkoako Foru Aldundiak argi eta garbi adierazi du autobia hori egitearen aldeko jarrera, baina Autobiaaren aurkako Koordinadorak Irurtzunik Tolosarako errepidearen hobekuntzarako proiektu zehatza aurkeztu du, eta Europar Elkartearen 85/337 direktibaren alternatiba hau aztertzea behartzen ditu instituzioak.

Nafar Gobernuak ez digu alternatiba aztertzearen asmoak duenentz argitu; Gipuzkoako Foru Aldundiak, betalde, ez omen du eragozpenik proposamen berria aztertzearen. «Lojikoena beraiek Diputazioan aurkezteko litzateke, prentsan, alderdi politikoetan eta udaletxeetan aurkezteko prest dauden bezala. Ez litzateke eragozpenik izango hori estudiatzeko. Zer gertatu daitekeen aurrerantzean? Bada, orain gaia eztabaida tekniko batean geratzen da, zeren eta alternatiba hori teknikoki konparatu egin beharko baita instituzioek onartua dugunarekin, eta konparazio horrek ematen dituen ondorioen arabera ikusi beharko da zer egin. Hala ere, daukagun informazioarekin, beren soluzioa Araxesko gure azterketaren antzekoa dela ematen du-

Bi ala lau karrilen aukera aurkeztu du 'Lurraldearen Alternatiba'k, baina oraingoz bi karrilekoari nahikoa dela erizten diote

Hirugarren bidea?

Gipuzkoako Foru Aldundia Irurtzunik Andoainera joan beharrean Tolosara joango litzatekeen autobia baten posibilitatea aztertzen ari omen da. Tolosa inguruko zenbait pertsonalitatekin bildurik, hirugarren bide baten azterketa nahiko aurreratua dute itxuraz. Proiektu berri honetan, oraingo proiektuko Nafarroako zatia berdintsu mantenduko litzateke, Gorrititik joan beharrean Huizin tunel bat egingo litzatekeela, eta Leizatik pasata Urtotik barrena Tolosaraino joango litzateke, Leizaranen sartu gabe. Orain onartua duten proiektuak Irurtzun-Leizta-Leizaran-Andoain bidea egiten duen bitartean, berriak Irurtzun-Leizta-(Berasategi-Elduaian-Berrobi)-Tolosa-Andoain egindako luke.

Koordinadorakoen eritziz, honek ere txikizio handia egingo luke, baina lurralde antolaketa aldetik egokiagoa litzateke, Tolosa ez bait du baztertutik uzten. Gure iturriek informazioa fidagarria dela baieztatu diguten arren, Gipuzkoako Foru Aldundiko solaskideak halako ezer ez dagoela segurtatu digu.

I.I.

nez, ez zaigu iruditzen gauza desberdin handirik sortu daitekeenik».

Bitor Aierdik Koordinadoraren ikuspuntua eta jarreraren berri eman digu: «Fax bat bidali diegu alderdi politikoei eta bi administrazioei, eta orain erantzunaren zain gaude. Erantzun zuzena espero dut, baina bestela ere proiektua erakustera hara joateko prest gaude; legez behartuta daude sortzen den edozein alternatiba aztertzea. Murrak erregistrotik sartzen zen guztia aztertzearen prest zegoela esan zuen... pozten naiz, disposizio hori ongi dago. Aurrera begira zer gertatu daitekeen? Lojikoena obra guztiak gelditu eta hau aztertzen hasten litzateke: lojikoena, demokratikoena eta zibilizatuena. Baina jakinda nolakoak diren, agian ez da posible izango. Kasu horretan, aztertzen ez badute, guk mobilizazioetara joko dugu».

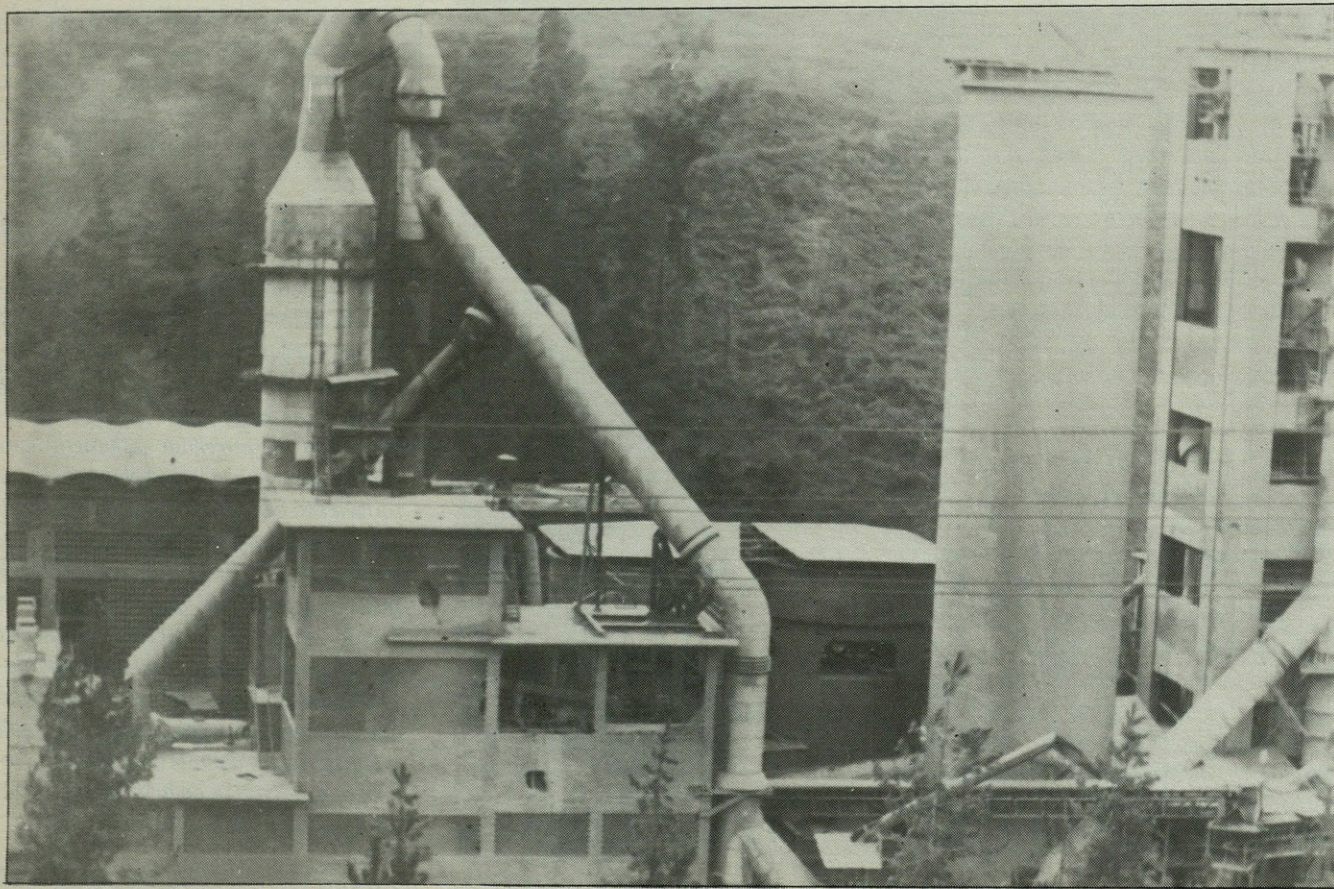
Tradebe entrepresa 'fantasma'ren berriak hautsak harrotu Arrigorriagan

PORLAN HAUTSA ETA MAMUAK

Rezola porlan entpresak Arrigorriagan duen lantegiak eragiten duen kutsadura dela eta, udaletxeak jarrera pasiboa agertzen duen bitartean bertako Herri Batasunak ikerketa batzu hasi ditu, arazoaren neurria ezagutu eta hartu beharreko neurriak esijitzeko. Bien bitartean 'Tradebe' entpresaren berri izan dute, Rezolako lantegian lanean diharduena, Udaletxean honen berri ematen duen agiririk izan ez arren. Enpresaren zuzendaritzak bere egoera legearen barruan dagoela aldarrikatu eta erantsi dioten 'fantasma' izaera gezurtatzen du.

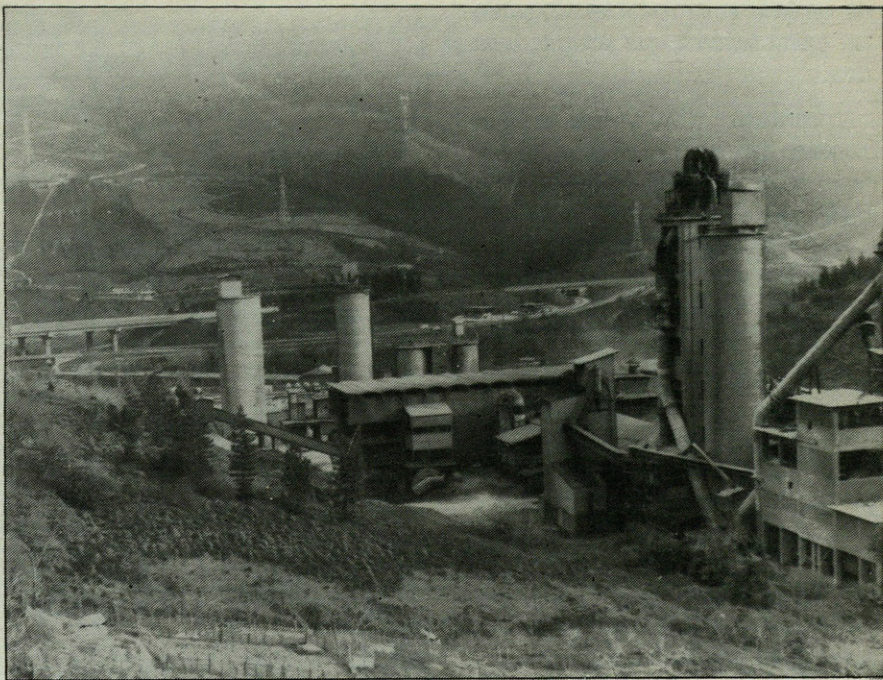
Pasa den urteko maiatzaren 22an Rezola entpresako fuel tanke batek eztanda egin eta ke beltzeko onddoa eragin zuen Arrigorriagan. Herritar asko aspalditxotik kexu ziren porlan entpresa honek eragiten omen zuen kutsadura medio, baina Udaletxeak ez du ikerketarik bultzatu edo neurriren bat hartzeko asmorik erakutsi.

Porlan fabriken betidaniko arazoa izan da eragiten duten hauts jarioak sortzen duen kutsadura. Honi aurre egiteko Rezola entpresak mota ezberdineko bi filtro sis-

Filtroek hutsegin eta hauts toxikoa inguruko auzoetara zabaltzen da.

tema erabili ohi ditu; 'Elex' filtro elektrikoak batetik eta 'manga filtroak' bestetik, Arrigorriagako kasuan arazoak sortzen dituztenak biak. Elektrofiltroen kasuan aldi bateko mozketak gertatzen dira, eta berri martxan jarri arte hauts kopuru handia zabaldu ohi da inguruko auzoetara, sumendia bailitza. Normalean mozketak laburrak gertatzen badira ere, inoiz luze antzerakoak ere izan dira; bestalde, Arrigorriagako HBK bere kabuz hasi duen ikerketaren ondorioetako bat zera da, Rezolak mozketak hauek direla eta egiten dituen agirietan kopurua faltseatzen duela. 'Manga' filtroei dagokionez, berriak izan badira ere oraindik izorratu egin ohi dira eta labea martxan dagoen bitartean ez dituzte konpontzen, hauts kutsakorra oztoporik gabe hedatuz.

Hondakinak erre kara botatzea aurpegiatzen zaio porlan fabrikari.

Tradebek bost urte daramatzen arren Arrigorriagan lanean, Udaletxean ez dute hori adierazten duen agiririk

Mamua ren atzetik

Azken aldian polemika berpiztu eta bizi-tu duena Rezola fabrikaren barnean kokaturik dagoen 'Tradebe' en-tre-presa *fantasma* izan da. 'Beraco' garraio en-tre-presaz baliatuz, hondakin petrokimikoak eramaten ditu estatuko puntu ezberdinetatik (Tarragona, Sagunto, Petronor...) Rezolako instalazioetara, tratamendu aurreratu baten bidez erre-kina eta hondakina banatuz. Hidrokarbu-ro olio-a erre-ke-tara zuzentzen da, eta erre-zik-laturiko materia hau 'Trade-be'k Rezolari saltzen dió. Administratiboki *suntsitzeko hondakina* deitzen zaio, baina tratamenduaren ondoren ohizko erre-kin gisa erabiltzen da. Arrigorriagako HBK *«en-tre-presa honen aktibitatea oso kutsakorra eta arriskutsua»* definitzen du, eta tratamenduaren emaitza diren hondakinak erre-kara zuzenean isurtzen direla salatu, bertan metal astunak eta dioxinak pilatzen direla. 'Resa informe-a' ren arabera *«honda-*

kin hauek en-tre-presaren kolektorera isurtzen dira, normala bait da honek bere uren tratamendurako instalazio egokiak izatea». Arrigorriagako Rezolak ez du alabaina depuradorarik.

Arrigorriagako HBK luzatutako salaketa medio, Udaletxeari argitasunak eman behar izan dizkio 'Tradebe' en-tre-presko gerenteak, Jose Antonio Agirrek. Honen hitzetan, *«geurea hidrokarbu-roen bilketan jarduten duen en-tre-presa da, bertatik erre-kina, ura eta sedimentuak bereiz-tuz. Erre-kina erre-kuperatzen dugu, ura tratamendu plantara eramanez eta sedimentuak legez-tatutako isurte-gira bidaliz»*. Ingurunea kutsatzen duten salaketa ere ez du ontzat eman Jose Antonio Agirre gerenteak, *«bai zera! Kutsatu baino, geuk irteera ematen diegu hidrokarbu-ro hondakinei, neurri batean hauen isurketa ekidiz»*. Nabarmen de-nez, ez datoz bat bi alderdi-etako bertsioak.

Ikerketak ezkutuan

Bestalde, arestian aipatutako elektro-fil-troek jasaten dituzten etenen iturria hidrokarbu-roen tratamendutik lortzen den erre-kinean kokatzen dute Rezolak eragindako kutsaduraren inguruko ikerketa hasi duten herritarrek. 'Tradebe S.A.'ko iturriek aldiz erre-kin hori beste edozein bezain ona dela diote, honen bidez energia eta diru piloa aurreratzen dela gaineratuz; *«gure lana*

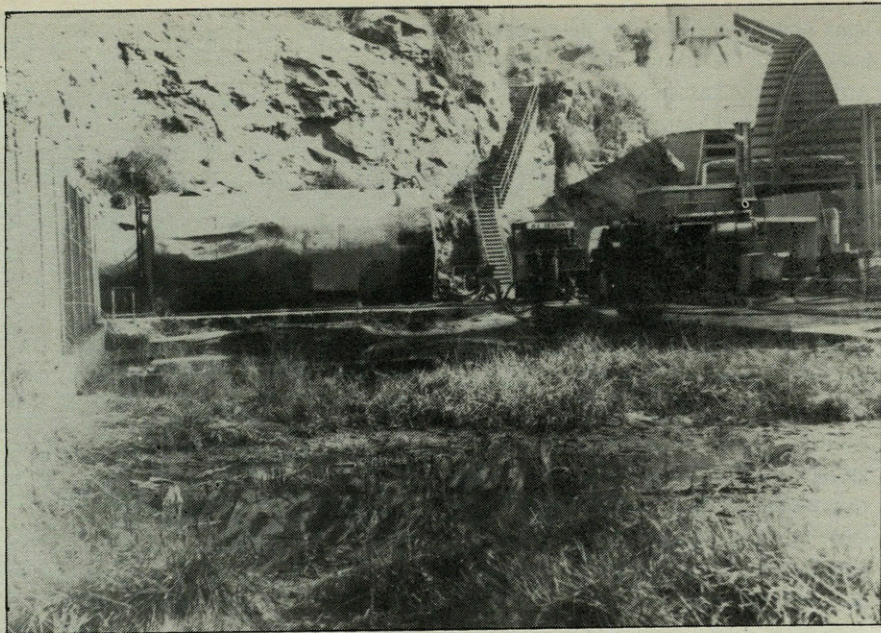
En-tre-presaren kolektorera isurtzen dira hondakinak, Rezolak depuradorarik izan ez arren

Eusko Jaurlaritzak eta beste instituzio batzuk luzatutako dirulaguntzek bermatzen dute, energia aurreztu eta ingurugiroaren zaintzan laguntzeagatik luzatuak hain zuzen ere».

Istilua 'Tradebe S.A.' en-tre-presak Arrigorriagan duen instalazioaren legaltasuna ere kolokan jartzearaino iritsi da; orain-goz behintzat itxirik dirau. Hidrokarbu-ro olio-en tratamendu-a burutzen duen en-tre-presa hau, *en-tre-presa fantasma* Herri Bata-sunaren hitzetan, 1.985. urtetik dabil Arrigorriagan lanean; halere bertako Udale-txean ez dute honen esistentzia adierazten duen agiririk, beharko zukeena. Bertako gerenteak ukatu egiten du en-tre-presaren izaera *fantasma*, legaltasun osoz ari direla lanean adieraziz; *«guk Arrigorriagan ez dugu instalazio egonkor edo fijo-rik, gure lan e-ki-po guztiak mugikor-rik bait dira. 'Tradebe S.A.' ez dago Arrigorriagan kokatu-*

rik, eta beraz ez du zertan bertako papere-
tan agertu beharrik, guk dakigula behin-
tatzat».

Arrigorriagako HBko taldeak oso larri-
tzat jotzen ditu eginiko ikerkuntzetatik ate-
rako ondorioak, eta berehalako neurriak
hartu beharra ikusten du. 'Tradebe S.A.'
entrepresak erabiltzen dituen produktoen
nahasketa desegonkorra oso arriskutsua
izan daitekeela dio, hidrokarburook jaurti-
tzen dituzten gasak kontrolagaitzak bait di-
ra, eta iaz gertaturiko istripua gogora era-
zten du berriz. Maiatzaren 22an gertatutako
eztandak fuel deposito bat lehertarazi
zuen, Rezola porlan fabrikari 300 milioi in-
guruko kalteak eraginez; une horretan
ihes egindako hondakinek onddo kutsakor
galanta ere sortarazi zuten. Berehala Rezo-
lako zuzendaritzak gutuna bidali zuen
Udaletxera, gertatutakoa zorigaitzeko istri-
pua izan zela adieraziz eta barkamenak es-
katuz; Hirigintza Sailak gutuna jaso bai,
baina ez zuen ikerketa biderik planteatu
ere, kontua bere horretan utziz. Maila ho-
netan salatzen du Arrigorriagako HBk ber-
tako Udaletxearen jarrera sopikun, eta
atzera egiten du, 'Tradebe' herrian mar-
txan jarri zen urteraino: «1985ean, 'Trade-
be' Arrigorriagan lanean hasi zenean,
Juan Luis Albizua zen Alkateorde eta Hiri-
gintza Saileko Presidente; baita Rezolako
Erosketa Saileko burua ere. Beraz, argi da-
go honek bazuela empresa honen aktibi-
tateen berri».

Porlan fabrikaren barruan bost urte darama Tradeberen ekipak lanean.

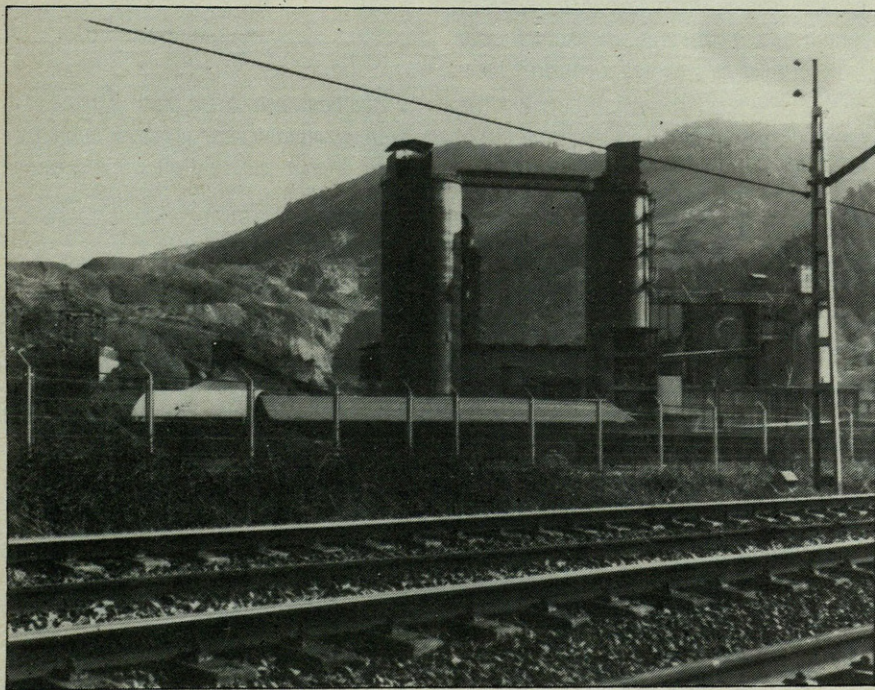
Hondakinak erre kara

'Tradebe'k lortzen duen hidrokarburo
olioak gaitasun kalorifiko oso handia du
eta zementeraren labea berotzeko erabil-
tzen da. Baina porlanarengan eragin oso
txarra du (enpresako arduradunek hau
ukatu egiten badute ere, ohizko errekin-
kin lortzen den porlanaren kalitate bera
lortzen dutela adieraziz) eta frogatuta dago
kalitate eskaseko materiala ematen duela,
batez ere etxegintzarako. Landutako mate-

rialak depuratzeko ur-lurrunezko sistema
kimikoa erabiltzen da, eta honen hondaki-
nak empresaren kolektoreetatik isurtzen
dira (edo bertan duten piszinatxoan gorde
eta erre kara bota) lan horretarako gaua
zein euria eta ekaitza uneak erabiliz. En-
trepresak horrelakorik onartzen ez badu
ere, erreka kutsatzen ari da oxido, dioxina
eta metal astunekin.

Berehalako neurriak hartu beharra ezin-
besteko jotzen du Josu Elortzak, HBko zi-
negotzia Arrigorriagan, «eta honekin ez
dugu esan nahi Rezola itxi behar denik, ez-
ta gutxiagorik ere. Neurriak aipatzean hel-
burua Rezolak herrian eragiten digun ku-
tsadura arazoari irtenbideak bilatzea da,
lantegiko langileen higiene eta segurtasun
egoera hobetzea, lanpostuak sortzea —na-
gusiki badaezpadako mantenimenduan—,
entrepresaren modernizatzea eta herrian
onarpen sozial handiagoa lortzea».

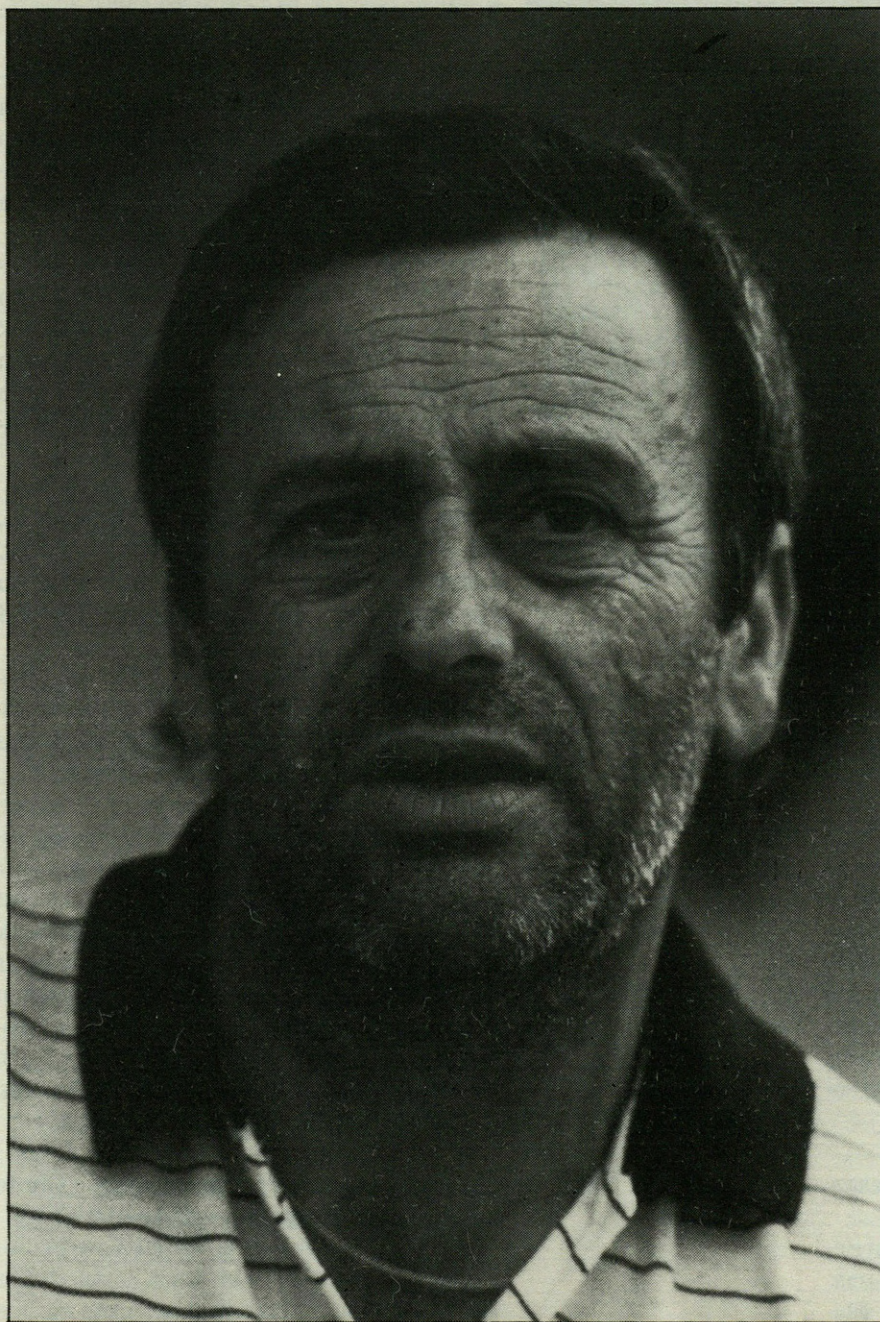
Europako Ekonomi Elkartean porlan en-
trepresak gero eta arazo larriagoak dituzte
jatorrizko herrietan lan egin ahal izateko,
EEEn ingurugiroa babesteko neurri gogo-
rragoak ezartzen ari bait dira (eta porlan
fabrikak oso dira kutsakorrak). Honexegai-
tik interes nabarmena erakusten dute esta-
tu espainolean lan egin ahal izateko, legis-
lazioak lehunago jokatzen bait du inguru-
giroaren babesaren kontuan. Hemen itxu-
raz hutsaren truke kutsa daitekeenez, go-
rakada handia aurikusten da porlan fabri-
kantzat.

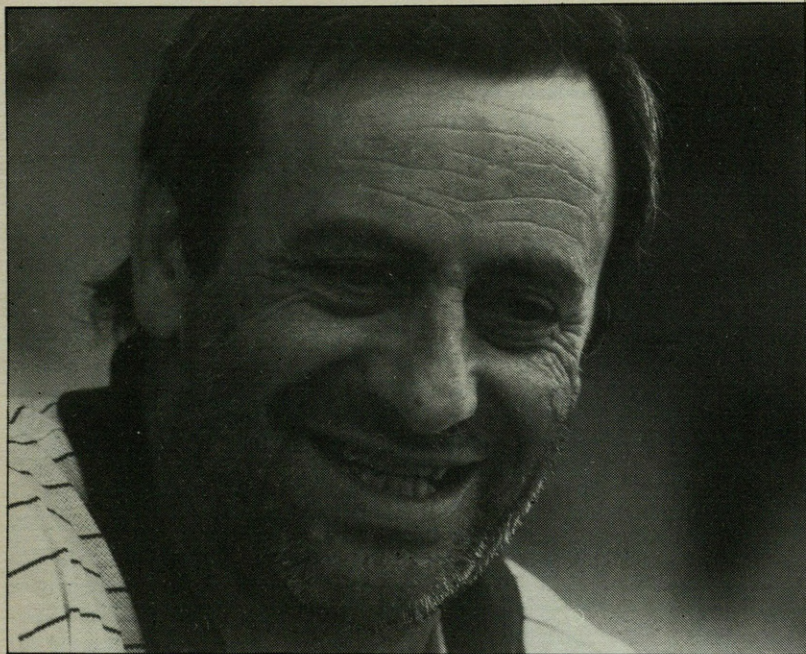
Enpresatik ukatu egiten dira kutsadura eta 'fantasma' kontuak.

XARLO ETXEZAHARRETA

«Frantziako Estatuak alferkeria intelektuala sortu du Iparraldean»

Kiolari, irrati-gizon, irakasle ata batipat abertzale dugu Xarlo Etxezaharreta. Kirolaren bitartez, eta zehazkiago Loinazen kasuaren bitartez, politikoki ezartzen dizkiguten mugak gainditzeko hastapenetan ihardun ostean, kexu da Xarlo Hegóaldean ezarritako oztopoez. Politikoki, abertzaleen arteko liskarrak astindu nahi ez eta Pariseko "jainkoaren" aurka gogorki eraso du solasaldian.

Zer da kirola zuretzat?

Izquierda botatzeko asmoz kirola egitea garrantzitsua da, baina hori baino askozaz gehiago da; gizarte baten baitan dagoen zerbait da, kultura baten zati bat. Kirola ez da inguruko gaiak ahaztutzeko aitzakia, azken finean, kirola egitea ez da helburu bat, kirolak kirolarendako ez du baliorik.

Zer datorkizu burura Loinazen kasua aipatzen denean?

Gai luzea litzateke guzti hori azaltzea. Laburki mintzatzeko esan genezake, pertsonalki amets baten gauzatzea izan dela; Erreala maite nuelako, aspaldidanik amesten nuen nere taldetik, Hasparnetik alegia, jokalaria bat hara eramatea, eta Loinaz gertatu da.

Esan beharra dut ordea, kasu hau hastapen bat izan zela uste izan dudala beti; baina maleruski, Errearentzako bukaera bat izan dela iruditzen zait, eta esaten dut ez Errearentzako, ere Errearentzako baizik, asko maite bait dut.

Honenbestez, beste hitz batzu nahi nituzke esan errealarari buruz: hastapen bat izan zela Loinaz Errealera joatea, honela Iparralde eta Hegoalde elkarri lotuak gertatzen bait dira, nahiz eta bi estatuen barnean izan, lotuak dira hizkuntzaz, historiaz... horretarako gara gu biok hain adiskide. Beraz, Iparralde Hegoaldeari lotua baldin bada, zergatik ez ere, eta ere erraiten dut, kirol mailan, futbol mailan. Zendaiko Erreala, hurbilena bait da, bere harrobi eremu hori ez du zabalduko Iparraldera.

Zein da beraz Hegoaldeko ekipoei, eta zehazkiago Errealari egiten diozun deia?

Beste maila batean jokatu behar dugu, Euskal Herria berezia da, eta Errealak ere hala behar du izan. Guk, ahal diren bezainbat, gure gazteak behar ditu-

—«Euskaldunak—
baldin bagara,
Errealak begiak itzul
ditzala
—Iparraldera»—

gu baliatu; ez da urtero lehen ekiporako jokalaria bat aterako, baina ziur da guk ere Errealari lagun diezaiokegula, Frantziako lehen ekipoetan, bai eta selekzioan, jokatzen ari diren mutil gazte asko ateratzen ari bait da hemendik.

Hor dei bat egin nahi nioke berriz ere Errealari: noiz deituko dituzten hemengo gazteak saio batzuk egitera, zai gaude Iparraldeari buruz zer politika duten jakiteko. Behar dut erran Loinaz fitxatuz geroztik nik dezepzio handia ukanen dudala, hastapena zela uste nuen, eta ikusi dut bukaera bat izan dela; edo bestela, Errealean ere Iparralde Frantzia dela uste dutela, kanpotarrak garela; baina euskaldunak baldin bagara, Errealak begiak itzul ditzala Iparraldera.

Gai azaldu eta irratitari atxikituz, "Ximiko berri" programa egiten duzu Gure irratian, nolako esperientzia duzu hori?

Aste guztian lanean pasa ostean tentsio ugari piltzen da, eta tentsioa hauek botatzeko aukera ezin hobeia izan zitekeela pentsatu nuen irratsaioa egitea proposatu zidatenean; bide batez, garai hartan traketak mintzatzeko nuen euskara hobetzeko aukera izango nukeela, berriz eskuratzea alegia.

Honenbestez, emankizun berezia da, zeren eta gizarte gertakariak izaten dira, injustizia asko aipatzen da. Politika errespetatzen dut, nahiz eta politikeroak gutxiago errespetatu; politika ez da ofizio bat izan behar, zeren eta usteldu egiten bait da; nere oldarra eta eraso horiei buruz ematen dut, nahiz eta politika gauza errespetagarria izan neretzat.

Hala ere programa arrakastatsua lortu duzue, bai zaharrek eta bai gazteek entzuten dutena. Erraza al da, hain zatikatua dagoen abertzalego ingurune batetan honelako programa irragarri bat burutzea?

Ez da beti erraza izaten norberak barnean dituenak gainditzea, bakoitzak bere lehentasunak bait ditu. Programa satirikoa? Egia esango dizut: nik lana dut, lanetik ate kultur mailako okupazio frango dut, eta askotan oso emankizun inprobisatua egiten dut; irri egiteko emankizun bat egitea erraza da, eraberritzea da zaila, urteak eta urteak pasatzen dituzularik horretan, esateko molde bat baduzu, ikusmolde bat baduzu, zure erreferentziak dituzu... beraz gai berak etortzen dira burura. Hala ere eskerrak eman behar dizkiet entzuleei, askotan esan bait dute emankizun hori maite dutela, eta nik errespeto handia dut entzulearendako, zeren eta pazientzia handia izaten bait du: askotan entzun ditu gauza berak; dena den ez da inoiz injustizia aski jorratzen, zanpatzen.

Iparraldeko irratiek hamar urte beteko dituzte aurki, ez al da balantze bat egiteko garaia?

Esan beharra daukat ni ez naizela Gure irratioko langilea, ez naiz hortik bizi; beraz entzule bezala egingo dut balantze hori. Ikusten dudana da urte

hauen ostean irratiek bizirik badiraute, norbaitek lan frango egin duela hor, eta jende horrek merezi duela euskarazko irratia, hori nahi bait dute. Jendeak nahi duenez, nere ahaleen arabera lagunduko ditut irradi hauek, entzulegoak maite bait ditu.

Ahalak gehiago ote diren ez dakit, jende kopuru bera da egun lan egiten duena, eta gehiago egin ahal duten ez dakit. Ez dugu profesional mailan egiten ahal konpetentzia Frantziako irratiei, behar dugu buroari eta bihotzari eman garrantzia, ez poltsikoari eta kalitate profesionalari. Posibilitatearen arabera aurrera segi, eta entzulegoa pozik dagoenez aurrera.

Politikari dagokionez, zer ezberdintasun gertatu dira azken hamar urte hauetan?

Alderantzizko bi gauza esango dizkizut: gauzak azaletik ikusita ezezkorra naiz, eta piska bat sakonduta guztiz baikorra. Azken manifestaziora joan eta hamarretik bederatzi ez nituen ezagutzen, duela hamar urte ordea guztiak; azaleko ezezkortasuna, gauzak guk nahi bezain azkar izaten ez direlako gertatzen da: Iparraldean euskara salbatzeko ez dira beste hamar urte izango, azkar egin behar da; izan al daiteke Euskal Herria libre euskararik gabe?

Politika munduan aurreratzen ari garela bai, euskara mailan ez; eta Pariseko gure "Jainkoak" politika mailan amore emateko asmorik ez baldin badu, hizkuntza mailan beste indar bat behar luke erakutsi, agindu politiko bat beharko luke hartu administrazio mailan euskara salbatzeko.

Geroago jorratuko dugun euskararen gaia alde batetara utziz, zein dira politika mailako aldaketa garrantzitsuenak?

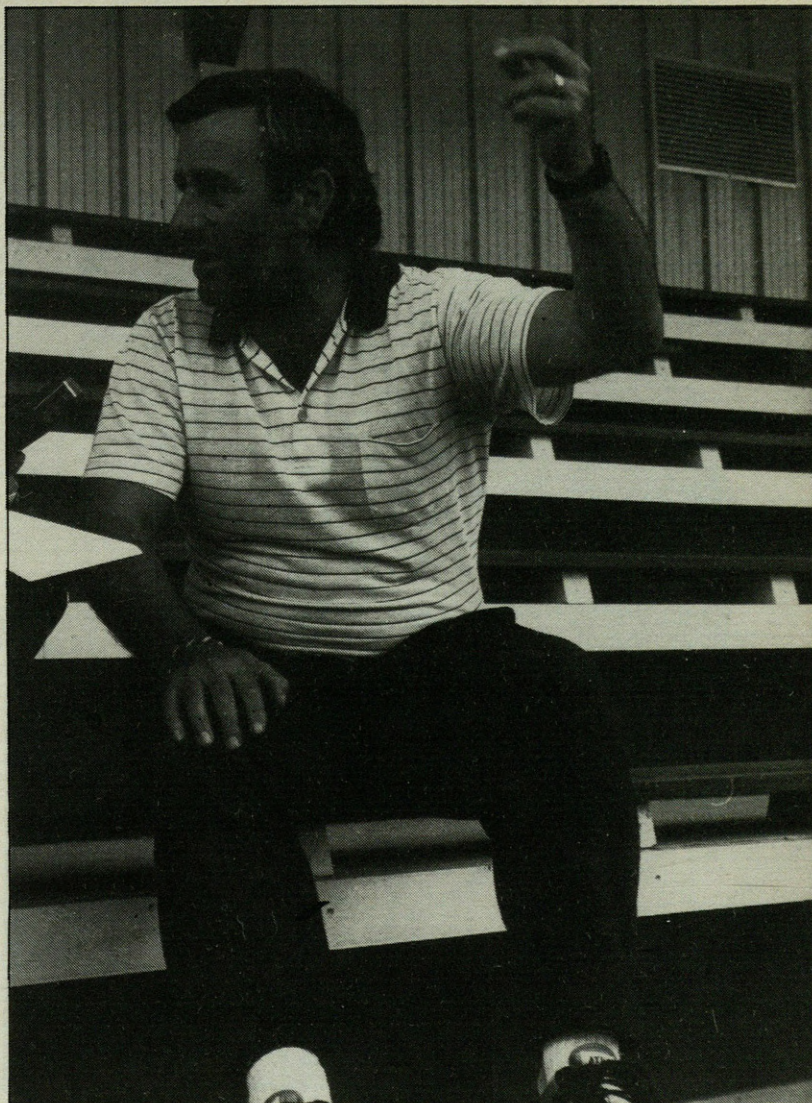
Neretzako hain garrantzitsua ez baldin bada ere, Hegoaldean dauden alderdi guztiak hemen ere egoitea da askorentzat funtsezkoa; nahiz eta abertzale kopurua askozaz txikiago izan, Hegoaldean bezainbat alderdi ditugu gaur egun. Orain tendentzia guztiak baditugu, denetan jendea lanean aritzeko jendea izanen den beste arazo bat da.

Abertzaleen kopurua handitzen baldin bada ere, alderdien baitan ez da militante kopurua areagotzen. Ni ez nago inolako taldeetan, eta kanpotik esan dezaket ez dela beti erraz alderdien jokaera bati jarraitzea.

Politika mailan garrantzitsuenak, bozketetarako izan den batasuna litzateke, garaiz elkartu direla. Horrek bere emaitza onak izan ditu, Hasparnen adibidez, %8tik %23ra pasa dira abertzaleak, botoetan behintzat.

Aurtengo Aberri Egunerako prestaketetan ordea, zaila suertatzen ari da bateratzea.

Nahiz eta zer gertatu den jakin, Aberri Egunaren inguruko tirabirei buruz ez dizut ezer esango. Ez dut uste abertzaleen artean pasa diren eztabaidak orain aireatzeko garaia denik, pasatzen denean izango dugu autokritika egiteko astia. Posibilitatea baldin bada

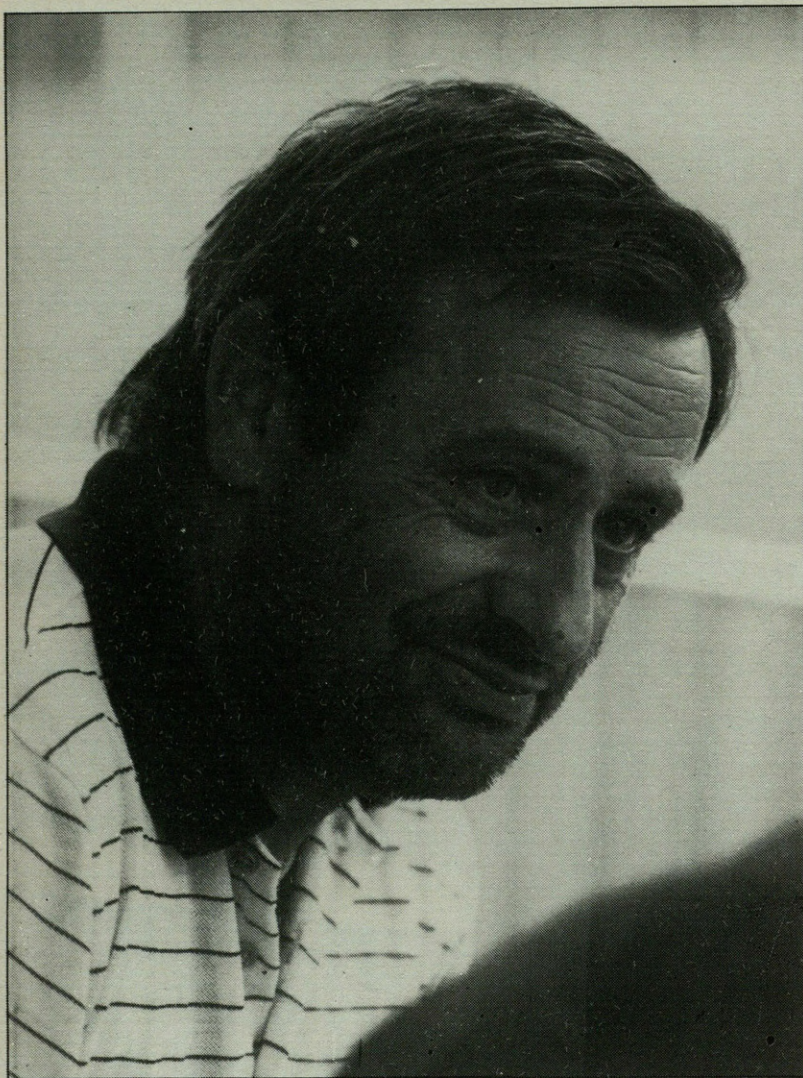

—«Ez da aski—
kultur mailan
borrokatzea, beste
bide bat aurkitu
—behar da»—

Aberri Eguna handi eta polit bat egiteko, ez dugu hori bertan behera utziko. Dena den, gertatu diren zenbait gauza oso lojikoak direla uste dut, zeren eta ezin duzu urte osoan beste abertzaleei harriak botatzen pasa, eta gero egun batez batasuna eskatu; egun horretarako alderdien batasuna onartzen ez dutenak arrazoiak badituztela uste dut, horiek oso ondo pentsatu dute zer egiten duten. Orain, urteko 364 egunetan harrika dihardutenek, pentsa dezatela ere nola behar duten jokatu urtean zehar gero egun batez bateratzeko. Ez dut zehaztasun gehiagotan sartu nahi, min egitea ez bait da nere asmoa.

Aurrerantzean batasun bideak egon daitezkeela ikusten duzu?

Hiru alderdien artean batasuna posible dela uste dut, ezberdintasunak oso murriztak bait dira, inolaz ere gainditu ezinak. Besteekiko batasuna lortzea ordea, oso zaila iruditzen zait. Egia da Iparraldean abertzale batzuen eta besteen artean, eskubiaren eta ezkerraren atean ezberdintasunak handiegiak direla, baina gutxienik ezkerrekoen artean Iparraldean ez dut nik oztupo larririk ikusten, nahiz eta gero alder-

dien barnean ezberdintasunak egon.

Beste estatuetan eskuina eta ezkerraren artean ikusten diren ezberdintasunak abertzaleen artean ere geldituko direla uste dut, eta borroka hori, nahiz eta Euskal Herria autodeterminatu beti izanen da: dirudunak diruaren alde, eta beste batzuk dirua tresna bat dela esaten dutenak.

Aipaturiko abertzaleez gain, bere burua frantsestzat duten asko dago lurralde honetan. Zein da frantsez horien jokaera euskaldunekiko?

Frantziaren jokaera euskaldunei buruz beti bera izan da, zuek gure alde gerra egin eta guk dominak, subentzioak, pentsioak emanen ditugu; balio al du gerran beso bat uztea gero domina edo pentsio bat jasotzeko? Oraindik ere erraztasun horretara jende asko erortzen da, nahiago dute belauniko bizi, dirua kobratuz, zutik bizi eta bere biziaz beraiek arduratu baino. Iparralde honetan, Frantziako beste lurralde askotan bezala, alferkeria intelektual bat sortu du Frantziako Estatuak, eta orain gainditzeko zaila izango da. Nahiko ondo bizitzea lanik egin gabe eta soberan burua hautsi gabe errazago da norbera bere buruaz arduratzea baino.

—«**Ez dugu**—
profesional mailan
kompetentzia egin
ahal Frantziako
—irratiei»—

Euskaldunak beraien bizimodu horretara integratu dituzte?

Parisetik ezin dute dena agintzen ahal, eskumakilak ere behar dituzte, eta horietakoak ere badira, badira pentsione faltuak, entxufeak... Parisek lurralde guztietan behar ditu eskumakilak; gizona ez da aldakuko, sortzez denak berdina dira, baina kulturaren bidez gero bihotzak eta kaskoak aldatzen dira; batzuek bihotzak ez du ezer balio, poltsikoak soilik.

Euskarari dagokionez, zenbait aurrerapen izan dira azken hamar urteotan azaletik bederen, irratia, prentsa... herriaren deseuskalduntze prozesuak aurrera darrai ordea.

Euskal Herria berriz euskaldun bilaka dadin nahi baldin badugu, ez da aski militantean eta kontzientziatuak euskalduntzea, euskarari beste dimentsio bat eman behar zaio; borondate politikoa egun funtsezkoa da, herriak ikusten baldin badu euskarak balio duela administrazioan sartzeko, gordetzen saiatuko da. Frantses gobernuak, gure borroka medio, administrazio mailan hizlari elebidunei eman behar die lehentasuna. Ez da aski kultur mailan borrokatzea, beste bide bat aurkitu behar da, frantses gobernuak administrazio mailan euskarak duen garrantziaz jabe dadin, ofizialki jendeak jakin dezan euskarak balio duela etxetik kanpo aritzeko, ekonomia, gizarte mailan baliagarria dela. Frantziako gobernuak euskarak administrazio mailan ere balio duela jakitea bortxatu beharra dago. Hemen baditugu, frantses funtzionarioak bezain onak izan daitezkeen elementuak, bi hizkuntzak menderatzen dituztenak; lehenik herrikoek behar dute biziz, eta nola ez herriko hizkuntzaz.

Ba al dago indarrik hori lortzeko?

Nik ez dut ikusten, euskara ahantzi duten gazteek nola mugituko diren hori aldatzeko, konformistak dira. Uste dut gure hautetsiek, bere burua euskalduntzat duten horiek, nahiz eta gero praktikan aurkakoa egin, horiek behar dute erran herri hau gaizki ari dela. Kultur mailan bakarrik ezin da hizkuntza tratatu, beste maila batetara eraman behar da, nahikunde politiko bat behar da Parisen sar arazi. Egiatzko elebitasunik ez da nahikunde politikorik gabe; dena den, nahiz eta administrazioan elebitasuna dekretatu, gizartean hizkuntza bat gaintzen da, beraz ez da kultur hutsean aipatzen ahal menperatzen duena eta menperatua dena, ez da aski, tratamendu bereziak behar dira, eta euskarari momentu honetan politika tratamendua eman behar zaio, ez soilik kultur tratamendua, zeren eta zulo handian sartua bait dago euskara, eta biak berdin tratatzea, frantsesari laguntza eman eta euskara zapaltzea litzateke.

MIKEL ARRIETA
Argazkiak: AITOR BAYO

TXT

Komikia
187

ARGIA

Denborapasa

HITZ GEZIDUNAK

ONDRAZKOAK KONTSEILU EMALEAK	↓	ALDI GUZTIA POETA	↓	NAHI ARMA MOETA	↓	HALA ERE LAWRENTZIOA	↓	PIXGARRIA ROENTGEN	↓	ARROPA GAI(PL.) GORA!	↓
→		↓		↓		↓		↓		↓	
ERASOA ANIMALIA ADARDUNA	→							EGUR 10	→		
→						TXIPIROI (TXIKI) ESATEN DU	→	↓			
IBAR NAFARRA AZKOITARRA	→				51 GARRAIOBI- DEAK	↓		ERAKUNDE TERROTISTA DUDA ADIERAZLE			
↓					↓					BAT ESKAS	→
(ERREP.) GOROTZ ERO	→			GARAI INTSEKTU MOETA	→			KARTA JOKOA BERKELIOA	→		
→			↓	BOKALA ZINTZO	→	BELAR MOETA NOR PLURALA	→	↓			
AITA AITAK KAPARRAK	→			↓		↓		BIZK. IRATZE AZKENEKO	→		
→							HIRI DUK	→	↓		

LETRA KENKETA

Batuketa honetako letra bakoitzari zenbaki bat dagokio. Zein da batuketa honetako letra bakoitzaren balioa? Zergatik? Ondoko kuadro honetan duzun zenbaki bakoitzaren azpian, ipin ezazu zure ustez hauetako bakoitzari dagokion letra. Zenbaki bati letrarik ez dagokionean • ikurra ipin iezaziozu. Koadroko zenbaki baten azpian letra bat azaltzen bada, har ezazu aurrez ematen dizugun laguntza bezala.

HIRU
+
LAU
—
ZAZPI

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
		•				1			

EZETZ ASMA

1.- NORK ZUZENTZEN DUEN 'IKUSMIRA' PROGRAMA

- a) Elene Lizarralde
- b) Rosa Zufiak
- c) Hasier Etxeberriak
- d) Jose Luis Morenok

2.- NOR GERTATU ZEN IRABAZLE NAFARROAKO BERTSOLARI TXAPELKETAREN BARRUAN LESAKAN JOKATU ZEN SAIOAN

- a) Moises Jaso
- b) Xalbador Madariaga
- c) Angel Martikorena
- d) Mañukorta

3.- ARAGOEN JAIOTAKO LUIS BUÑUEL ZINEGILEAK ZEIN NAZIONALITATE HARTU ZUEN

- a) Amerikarra
- b) Mexikarra
- c) Argentinarra
- d) Euskalduna

4.- ZEIN DEN HEDADURAZ BIZKAIKO BIGARREN HERRIA

- a) Bilbo
- b) Barakaldo
- c) Abadiño
- d) Ea

IRRI FARREZ

MENU TXARRA

Andrea lanetik iritsi da etxera. Gizonak prest dauka afaria mahai gainean. Andrea afaltzen hasi da, baina berehala konturatu da afari hura jango duenik ez dela oraino sortu munduan

— Baina Fermin! Esango al didak mesedez ze txerrikeria klase den hau?

— Bada, gaur arratsaldez telebistan eman duten errezeta.

— Hamaika aldiz esan diat ba, telebista ez dabilela ondo eta beste bat erosi beharrean gaudela!

AMONA MEDIKURA

Amona mareatu egiten zitzaiela eta amona mareatu egiten zitzaiela. Ea buruko minik ba ote zuen eta ezetz, ea lo gutxi egin ote zuen eta ezetz. Familia guztia airean. Azkenean medikuarengana eramatea erabaki dute eta hantxe agertu dira amona, alaba eta suhia:

— Plaka batzu aterako dizkiot badaezpada eta odol analisia ere egin egingo diogu.

— Handik astebetera itzuli dira eta medikuak ez zuela analisisetan ezer aurkitu. Halako batetan medikua non konturatzen den amonak begiekin keinu arraroren bat egiten zuela. Jarri dizkio letren panelak eta noski!, amonak ezer ikusten ez.

— Baina amona, zu bista txarrak mareatzen zaitu. Betaurrekoak jarri beharra dago, baina lasai, orain gerturako edo urrutirako behar dituzun ikusi behar dugu eta.

— Gerturako mediku jauna, gerturako. Ni herritik gutxitan ateratzen naiz eta.

A ZE FLASHA!

SOLUZIOAK

EZETZ ASMA: 1-B; 2-C; 3-B; 4-C.

LETRA BATUKETA:

Z = 1.....Eramana delako.

H = 9

A = Zero..... H + eramana = A edo 9 + 1 = 10. Eramana sortu behar du.

L = 5.....I + L = Z edo 6 + 5 = 11. Eramana sortu behar du. Eramanik ez zaio etorriko.

U = 8.....U + U = I edo 8 + 8 = 16. Eramana sortu behar du zeren eta A = Zero da eta R P.

R = 3

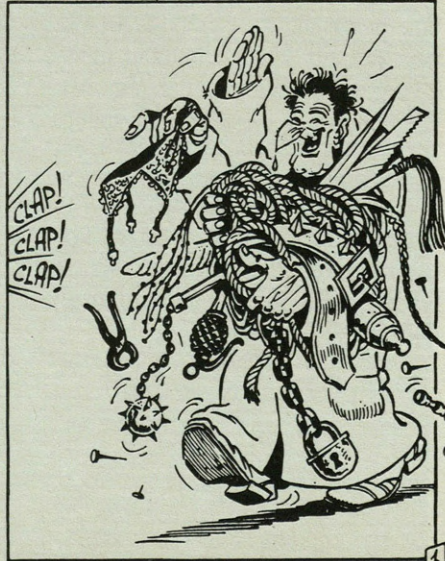
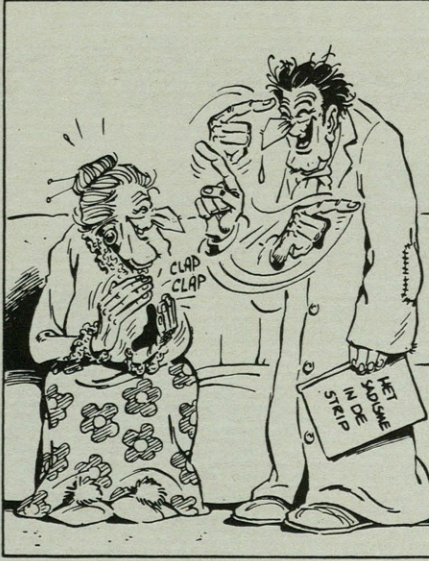
P = 4.....R + A + Eramana = P edo 3 + Zero + 1 = 4. R eta P zenbaki ondozkoak izan behar dira eta aukera hau 3 eta 4 zenbakiak bakarrik betetzen dute.

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	X	L	A	R	T	•	K	U	G

A	•	•	•	•	•	•	•	•	•
K	A	•	•	•	•	•	•	•	•
A	I	•	•	•	•	•	•	•	•
I	T	•	•	•	•	•	•	•	•
N	•	•	•	•	•	•	•	•	•
A	N	•	•	•	•	•	•	•	•
K	A	•	•	•	•	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
N	•	•	•	•	•	•	•	•	•
A	I	•	•	•	•	•	•	•	•
I	R	•	•	•	•	•	•	•	•
K	A	•	•	•	•	•	•	•	•

KOOS VOOS

Koos & Toos Voos

KOOS VOOS

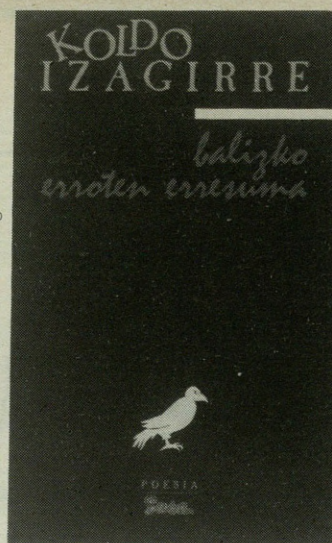
«Espaloian dago munduaren xilkoa». Joakin Balentzia. Poesia.

«Dordokak eta elurrak». Inigo Aranbarri. Poesia.

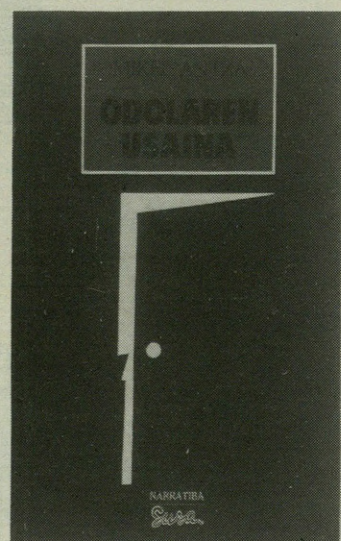

«Balizko Erroten Erresuma». Koldo Izagirre. Poesia.

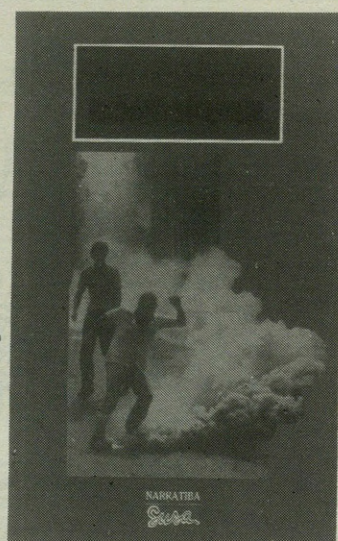

Susa n bestelako literatura idazten da

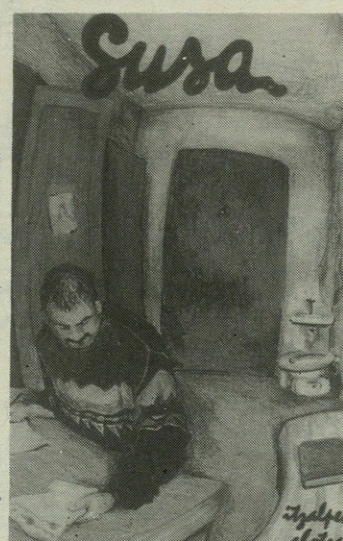
«Odolaren usaina». Mikel Antza. Narratiba.

«Mendekuak». Koldo Izagirre. Narratiba.

«Itzalpeko abotsak». Aldizkaria, 23-24, zenbakia.

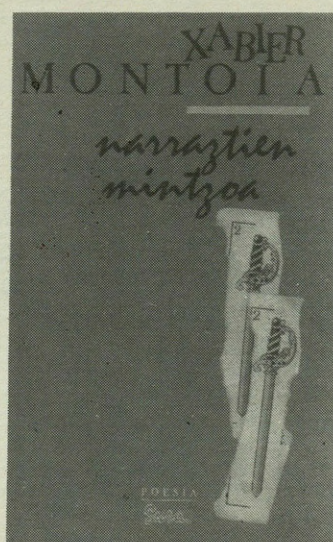
«Gaua zulatzen duten ahausetan». Omar Nabarro. Poesia.

«Zainetan murrailak». Jose Luis Otamendi. Poesia.

«Narraztien mintzoa». Xabier Montoia. Poesia.

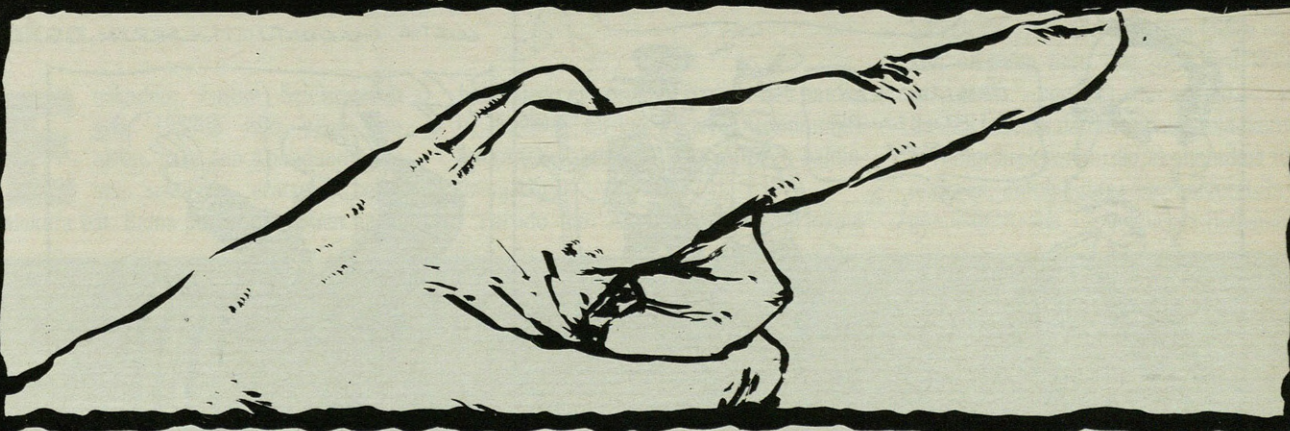
BIZI EREDUAK

NATXO ALLENDE K 90.

Lan honetan jende asko eragutuko dut, esaten zidan Remigioiok. Lan gutxi, ikuriko duk, eta obran beste edo gehiago irabaziko duk.

Lan aproposa benetan, bai horixe, baina, tira, ez naiz ni lanerako jaio eta, bigarren astean Kalera bota ninduen konpainiak.

Orain amarekin segitzen dut,
Seguritate Sozialeko pentzio hartan...

BOKARTA

ZELULOIDE ODOLTSUA

BAINA NOLA DEMONTRE
SARTU HINTZEN HI
GUZTI HONETAN, EH?

NI DESPISTATUZ SARTU NIN-
DUTEN, GUZTIA NAHASPILATU
KO ZELA USTE ZUTEN...

NAHIGABE JOSEB REGIRENGANA
GEHIEGI HURBILDU NINTZEN ETA
HILTZAILE BAT BIDALI ZUEN, NEU
AKABATZEKO. URDURITASUNAK
GALDU ZUEN, NEKIEUA BAINO
GEHiago NEKI-
ELAKOAN EDO...

NAHISI, HONEKIN
ZER EGINGO DUGU?

ERAMAN EZA-
ZU KOMISALDE
GIRA!

NIK EZ NIAKE HORI EGINGO. ATXI-
LOTUZ GERO PRENTSARI KONTATU-
KO ZIDAT JOSEB REGITAZ DAKIDAN
GUZTIA. IMAGINATU TITULARRAK...

SUAREKIN ARI HAIZ, BAINA
HIRE KARTAK NEUREAK BAINO
HOBEAGOAK DITUK... TIRA,
ZUZENDARIA
ASKATU!!

HURRENGOAN ERRE
KO HAIZ BOKARTA,
KONTUZ IBILI!!

BENGA, GOA-
ZEN JON!!

Euskal Elkarte Autonomoko federakundeek bere gain hartu dute taldea

EUSKADIKO SELEKZIOAK NORABIDE BERRIA

Euskadiko Futbol Selekzioa berriro batu da Errumaniaren aurka neurtzeko. 1979an selekzio berpiztu zenetik, bostgarren partidua egiten du honek. Hala ere, lehia berri honek aurrekoek zuten zentzu berezia galdu egin du nonbait; aurrekoetan helburua euskararen inguruko inizatibak bultzatzea zen, oraingoan, ordea, Errumaniari laguntzea da kakoa.

Euskadiko Futbol Selekzioaren gaia 1988tik isiki egon zen arren, pasa den Abenduan egon zen selekzioa eratzeke beste saiakera bat. Baina porrot egin zuen hark,

hain zuzen ere oraingo partidu hau antolatu dutenek, Euskal Elkarte Autonomoko futbol federakundeek jarri zituzten baldintzengatik.

Partidu hori Abenduaren 21ean jokatu

behar zen Hungriako taldearen aurka. Antolatzaileak Bateginik-en inguruan egindako partiduaren berberak ziren, euskara eta ikastolen baitan mugitzen den jendea eta futbolaren munduko euskaltzale batzu, hala nola Inazio Kortabarria Errealeko jokalaria ohia, Joxe Anjel Iribar edo Javier Exposito entrenatzaileak izan behar zirenak. Helburua Nafarroako ikastolendako dirua biltzea zen, bereziki Nafarroa Oinez-en azken edizioan batu izan zen diru kopuru urriagatik —eguraldi txarragatik—, zulo haundi batetan daudelako ikastola hauek.

Hungiarekin akordio ekonomikoa lortu ondoren, antolakuntza oso aurreratuta zegoenean, Araba, Gipuzkoa eta Bizkaiko fe-

Arkonada aurrelari irlandar batekin borrokan, 1979an Euskadik 4-1 irabazi zuen partiduan.

derakundeek baldintzak ezarri zituzten. Federakundeek, oinarritzko futbolaren sostengurako izan behar zela takilan batutakoaren erdia esan zuten. Bestalde, entrenatzailea ez litzateke egon behar talde konkretu bati lotua, eta honela Joxe Anjel Iribar eta Javier Exposito deskartatu egin zituzten, Athletic eta Errealean segitzen bait dute hauek lanean.

Gainera, hiru lurralde federakunde hauek Euskal Futbol Federakundea eratzen ari direnez, aurrerantzean selekziarako deialdiak egitea eta partiduak antolatzeari, hiru probintzietako Euskal Federakunde honen zeregina litzatekeela adierazi zieten antolatzaileei. Oztopo hauen aurrean, bertan behera utzi zioten asmoari.

Euskal Futbol Federakunde berria

Federakunde berri honen barnean ez da Nafarroakoa egongo, eta bere eginkizunak administratiboak izango dira batez ere. Bizkaiko Federakundeko idazkaria den José Luis Cagigas-en esanetan, «oraindik ez dago Euskal Federakundea eratuta, eta ez dakigu zein izango den bere edukia, baina seguraski fitxak tramitatzea eta Federakunde Espainolaren aurrean hemengo

lurralde federakundearen ordezkaritza izango da bere eginkizun nagusia, berez ez bait dago hemen konpetizio amankomunik, Hirugarren Dibisioa ezik». Lurralde federakundeek, gainera, beren konpetentzia propioen jabe izaten segituko dute.

Euskadiko Seleksioa izango da Federakunde honen konpetentzietariko bat. «Ez dakit Federakundea eratzen denean bul-tzakada emango dion seleksioari ala ez, hori berak erabaki beharko du, baina imajinatzen dut baietz», esaten digu José Luis Cagigas-ek. Errealeko jokalaria eta Sanseko entrenatzaile urte luzez izandako Javier Exposito-ren ustez, Euskal Federakunde honek bere kargu hartzea seleksioaren azuia ez da negatiboa. «Aurrera segitzea da inportantea, alde batetik edo bestetik, baina aurrera segi, eta seleksioa aurrera joango da Federazioak ondo eramaten baidu».

Taldea batzeko arazoak

Euskal Elkarte Autonomoko hiru federazioak elkarlanean egon diren arren —batez ere Bizkaikoa, San Mames denez partiduraren zelaia—, izan dituzte problemak partidua antolatzeko orduan. Azkenean, seleksioak ez du izango Osasunako jokalaririk, Euskadi-Errumania honen data berean suspenditutako partidu baten gertatzen zaion ordu erdia jokatzen bait du Iruñeko taldeak Madrilgo Rayo Vallecano-ren aurka. Hala ere, Martxoaren 21a nazioarteko lehiaren eguna izango zela ezagutu eta gero aukeratu zen data hau, eta zurrumurruak sortu izan ditu honek prentsan, batez ere Osasunako presidentek, Fermin Ezkurrak, jarrera oso euskaltzalea ez duela komentatzen da eta.

Federakundeek Gijon-en bizi den Txutxi Aranguren entrenatzaileari luzatu zion seleksio eratzeke enkargua. Osasunakoen arazoa zela eta, Arangurenek prestatutako lehen jokalaria zerrenda —bi osasundar, Ciganda eta Ibañez, zeuden bertan— aldatu egin behar izan zuen. Eta hala ta guztiz, Atlético de Madrid eta Bartzelona taldeetako euskaldunen partehartzea konfirmatzeko arazoak ere izan zituzten Euskal Elkarte Autonomoko federakundeek. Bateginik zela eta, Tottenham-en aurka jokatu zenean 88an San Mames-en, egon ziren ara-

Orain arte, euskararen inguruko mugitzen den jendeak eratu izan du Euskadiko Seleksioa

Tottenham-en aurka jokatu zuen taldea; Iribar eta Exposito entrenatzaileak zutik ezkerretara.

zoak Osasunatik jokalariai ekartzeko, baina azkenean Ripodas eta Goikoetxeak jokatu zuten. Horretaz gain, beste taldeetan aritzen diren jokolari nafar batzuk parte hartzen dute selekzioan.

Azkenean, Aranguren-ek Errumaniaren aurka jokatzeko deitu izan dituenak honako hauek dira: Patxi Salinas, Alkorta, Biurrun, Andrinua eta Luis Fernando Athletic-ekoak; Larrañaga, Goikoetxea, Gorriz eta Billabona Errealekoak; Begiristain, Bakero, Zubizarreta eta Julios Salinas Bartzelonakoak, eta Pizo Gomez, Bustingorri eta Ferreira Atlético de Madrid-ekoak. Errumania, bere aldetik, talde oso indartsua da, Italiako aurtengo mundu txapelketarako sailkatu den selekzioa, Bucarest-eko Steaua taldean oinarriturikoa. Steaua hau, Errumaniako armadaren futbol talde ofiziala da, eta bere barnean arazo politikoak ere eman direla komentatu izan da.

Errumaniar bizi den egoera kaskarragatik, arazo ekonomiko larrian aurkitzen da bertako selekzioa, partidu honekin egoera larri hori apur bat zuzendu ahal izango duelarik. Federakundeekin lortutako akordioari esker, 9 milioi peseta jasoko ditu Errumaniako espedizioak partidu hau jokatzegatik. Gastuak eta bidaia kenduz, kopuru horretatik hiru edo lau bat milioi garbi geldituko zaizkio Eki-Europako taldeari.

Euskal Futbol Selekzioa 1937an sortu zen, Gerrate Zibilaren unerik gordinenean, abiazioaren aldeko partiduak jokatu. Debuta Parisen egin zuten Racing Paris taldearen aurka eta ondoren bira bat egin zuten European zehar. Besteak beste, Txekoslovakia, Polonia, Finlandia, Noruega eta Dinamarkako selekzioak izan zituzten etsaitzat. Atlantikoaren beste aldean ere ibili zen euskal taldea azkenean, makina bat partidu jokatu, batez ere Mexikon. Bertan, 1938-39 denboraldian, liga nazionalen parte hartu zuten eta bigarrenak izan ziren.

Exilioko selekzio hau 20 bat lagunek osatzen zuten, Periko Vallana izanik entrenatzailea. 1988an, Bateginik kanpainarako Euskadi-Tottenham partidua antolatzen ari zen artean, berriro batu ziren selekzio hartatik gelditzen zirenak Erreala-Athletic derby batetan omenaldi bero bat jaso zuten, eta Euskadi-Tottenham hartan ere egon ziren.

Selekzio zaharra desegin zenetik, eten handi bat zabaldu zen ondoren, baina 1979an berriro berpiztu zen Bai Euskarari kanpainaren eskutik. Bi partidu jokatu zi-

Gerra garaiko selekzioko jokalariek omenaldi merezia jaso zuten duela bi urte San Mamesen.

tuen Euskadiko Selekzioak 1979an Bai Euskarari-rentzako, lehenean San Mamesen 4-1 irabazi zion Irlandari, eta hurrengo Atotxan Bulgariaren aurka, 4-0 irabaziz oraingoan ere. 1980an, selekzio biltzeko beste saiakera bat izan zen Abuztu partean, baina dataren desegokitasuna, antolaketa akatsak eta direktibaren batek jarritako oztupoak selekzioaren maila jeitsi egin zuten. Berehalako talde honek Hungariaren aurka jokatu zuen Gasteizko Mendizorrotzan eta 1-5 galdu zuen.

Harrezkero, berriro isiltasuna. Garai haietan euskaltasunaren ikur izan ziren hein handi batetan euskal taldeak, denon gogoan daude Iribarrek eta Arkonadak eskurik esku ikurriña zelairatzen zituzten derby haiek, baina giro hori hoztu egin zen, bitxia bada ere Errealak eta Athletic-ek estatu mailan arrakasta nabaria lortzen hasi zirenean.

Testigua eskuz aldatu

Bateginik-ek, 1988an, eman zuen berriro selekzioa biltzeko abagadunea. Kanpo-

Hiru probintzietako Euskal Federakundearen eginkizunak administratiboak izango dira batez ere

tar selekzio batzurekin egin ziren kontaktuak, baina azkenean talde batetara jo behar izan zen; Ingalaterrako Tottenham izan zen aurkakoa 88ko maiatzean San Mamesen jokaturako partiduan: 4-1 irabazi zuen Euskadik.

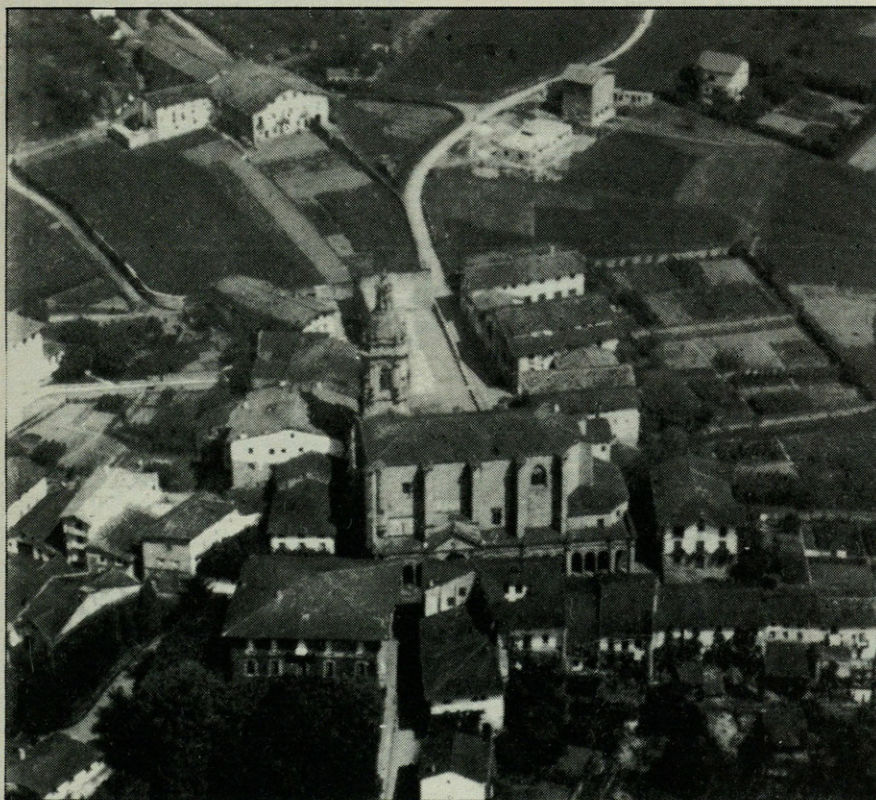
Jokolari euskaltzale ezagun bat, Inazio Kortabarria, izan zen partidu haren antolatzailerikoa; berak dioskunez, «*Tottenham-en partiduraen ondoren, testigua beste batzuk hartu behar zutela esan genuen antolatzailerik, Baina ikusi genuen bi urte pasa zirela ia, inork ez zuela ezer egiten eta horregatik hasi ginen berriro Hungariarekin jokatzeko planak egiten, Nafarroako ikastolei laguntzeko*». Une hartan futbol federakundeek parte hartu zuten, eta beraien arduratuko zirela esan zuten. Inazio Kortabarriak esaten duen bezala, «*ondo egiten duten artean*»...

Selekzio finkatu behar baldin bada, erregulartasunez lortu beharko luke jokatzeko, eta ez bakarrik hemengo zelaietan baizik eta kanpoan ere bai. Nazioarteko futbol elkartek (FIFA-k) estatu bat ordezkatzen ez duten selekzioak onartzeko mekanismo bat dauka, baina hamar partidu jokatu behar izan ditu selekzio horrek FIFA-ri eskakizuna luzatzeko. Partiduak selekzio nazionalen aurkakoak izan behar dira, eta hauek lau kanpoan jokatu behar izango ditu. Euskadiko Futbol Federazioa baldintza horiek betetzeko bidean dabil, baina astiro doa oraindik, eta ez da ikusten ea Euskal Futbol Federakundearen eskutik bidea garbiago edukiko ote duen.

Jose Javier Furundarena eta Mari Karmen Etxabek 1.845 leku izen kokatu dituzte urtebetean

TOPONIMOEN LEHEN AZTERKETA NORMALIZATUA BURUTU USURBILEN

Herriko Udalak bultzatutako proiektu baten bidez, Jose Javier Furundarena eta Mari Karmen Etxabe filologoek hamasei tomo, 3.085 fitxa eta 1.845 kokapenez osaturiko Usurbilgo azterketa toponimikoa burutu berri dute oraintsu. Mujika, Aranzadi, Jimeno Jurio edo Euskaltzaindiak hainbat lan egin dute arlo honetan orain arte, baina inork ez du sekula honelako eremu geografiko ttikian ikerketa hain zehatza prestatu; are gehiago, bikote gazteak toponimoen normalizazioa finkatu du estraineko aldiz.

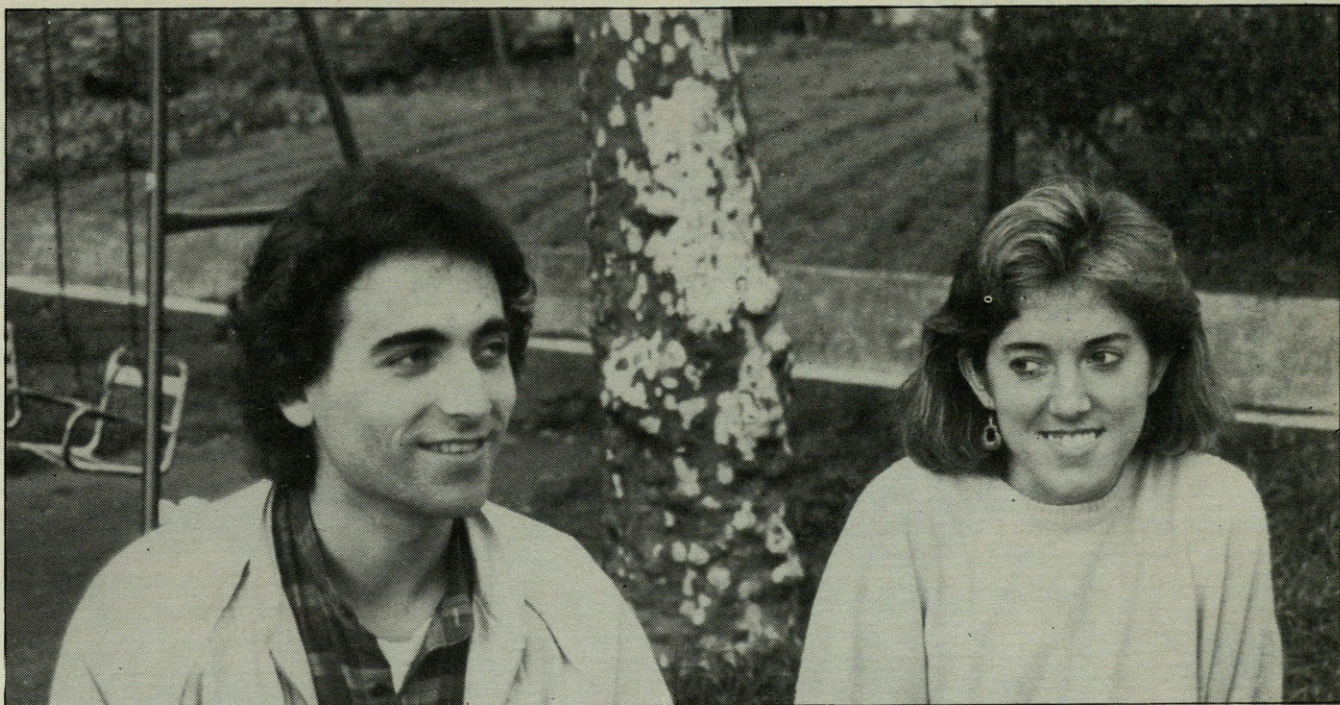

Usurbilgo Udalak bultzatu du lehen ikerketa toponimiko normalizatuaren proiektua.

Usurbilgo Udalak herriko azterketa toponimikoa edo leku izenen zerrenda burutzeko bi filologoek beharra eskatzen zuen iragarkia argitaratu zuen komunikabideetan 1988ko udazkenean. Demandaren aurrean, gazte batzu aurkeztu eta ohizko frogak gainditu ondoren, inguruko leku izenak ezagutzen, eta finkatzen bereziki, hasi ziren, oraintsu bukatu berri duten lan mardula aurkezteko. «Udalak sekulako beharra sentitu zuen. Momentu hartan, arau subsidiario eta antzeko legeak eztabaidatzen ari zen, eta horren aurrean, izenak euskaraz normalizatzeko premiaz ohartu zen. Ordura arte, bertako zenbait auzo garai bateko poligonoen deituraz ezagutzen zen, baina planteamendu berriaren arabera, hauek area bihurtzea erabaki zen, aurreko projektuan gertatutakoa jazo ez zedin», azaltzen dute J.J.Furundarena eta Mari Karmen Etxabek, filologia karrera bukatu bezain pronto lan honi ekin zion bikoteak.

Gauzak horrela, bi gazteek Usurbil eta Zubietako leku izenak jaso eta ikertzeari ekin zioten normalizazio toponimikoa lortu asmoz. «Orain arte, ez zegoen ezer egina. Bizkaia partean landu zuten zertxobait; Jimeno Jurio, Luis Mari Mujika edo Aranzadi elkarteak aztertu dituzte hainbat toponimo; Euskaltzaindiak ere burutu du zenbait proiektu. Nolanahi ere, gure lan txoak desberdintasun nabarmena gortzen du baldin eta guzti hauekin konparatzen badugu; hots, fase berrira iritsi garela, normalizaziora, hemendik aurrera Usurbilgo tokiak nola deituko diren finkatzera», zehazten du bikoteak.

Horretarako, toponimoen lege ezberdinen gorabehera eta leku izenak normaliza-

Jose Javier Furundarena eta Mari Kamen Etxabe, azterketaren egileak.

tzeko erizpide falta jasan dute. «Sasoi bateko formak, bilakaera formalak edo fonetika legeei jarraitu diegu, eta azken batean, dokumentu edo agiri zaharretan baino tradizio idatzian funtsatu dugu azterketa. Baserriek, normalean, arazo gutxi planteatzen dute; tontor edo mendiek ordea, buruhauste bat baino gehiago eragin digute».

Toponimoen galera

Eragozpenak eragozpen, Jose Javierrek eta Mari Karmenek hizkuntzak eta herri oroimenak nozitutako galeren hutsunea estali behar izan zuten. Usurbilen, hala ere, euskara nahiko sendo mantendu da eta bertako agureen gomutek izen batzu fresko gordetzen zituzten. «Jasotako informazio guztia orden kronologikoan sailkatu genuen, eta datuen arabera, hizkuntzaren bilakaera bera antzeman dugu. Apellidos Vascos edo Mitxelenaren idatzietan ikusitako hainbat oinarri garbi agertzen zen gure azterketan, denbora faltak sakonago ikeretzea eragotzi bazigun ere», esaten dute hasiera batean sei hilabeteko epearen buruan amaitzeko asmoz eta bukaeran urtebete pasatxo behar izan duten bi filologo gazte hauek.

Arestian gogoratu bezala, Aranzadik lan aparta gauzatu zuen Donostia, Lasarte, Urnieta edo Hernani bezalako herrien toponimia biltzen, baina usurbildarrek urrats garrantzitsua egin bide dute aurre erizpide

gabeko normalizazio batekin ausartuz. «Guk ez dugu majia egiten jakina. Obra hasi genuenean, Juanito San Martinengana jo eta artxibo gehiegi begiratzeak demasako denbora galdu eta etekin urria eskainiko zigula aitortu zigun.

Horrezaz gain, Udaletxeak balio funtzionala besterik ez zuen bilatzen, azienda, erregistro eta era honetako liburu orrietan paratuz gure ikerketa saioa. Funtsezkoena alabaina, gure eritziz hemendik aurrera erabili behar den formaren proposamena izan zen, administrazio euskaldun batek ezin baitu bestela funtzionatu». Zentzu honetan, filologoen urrutira abiatu eta prozedura desberdina landu dute: «Aranzadiren ustez, toponimo jatorrak gordetzen dituzten informanteak hiltzen ari dira; beraz, beraien datuak jaso behar dira. Erizpide honen aurrean, guk, agiri eta dokumentuak ere hiltzen ari direla ihardesten diegu. Oinarri gisa, lan ona utzi dute gerorako, baina horrek, dokumentazio, bibliografia eta azterketa eskatzen du nor-

malizazioa lortzeko. Bere lana, zinez, ona izan da eta asko saiatu dira informanteak aurkitzen».

Informanteak topatzeak gainera zailtasun ugari suposatu zuen, nahiz Usurbil euskal eta nekazal giroaz kutsatuta dagoen. «Hasiera batea», aitortzen dute, «artxiboak eta bibliografia arakatu genituen. Gero, jadanik, ahozko bilketa gorpuzten ahalegin du ginen, hitzegiten zen ingurura hurbildu eta hirurogei urte baino gehiagoko lau pertsona aukeratuz auzo bakoitzean. Toponimoen galerak hizkuntzaren galera eragiten du, eta gure inguruan ordezkatze prozesu nabaria gertatu izan da, «alde» edo «aurrea» bezalako osagaiak erabiliz jatorrizko esanahiaren partez. Urbanizazioak, finean, egoera guztia aldatu baitu».

Datu denak bildu eta aztertu ondoren, Jose Javier eta Mari Karmenek hamasei tomotan banatutako 3.085 fitxa prestatu dituzte orden alfabetikoan, 1.845 toponimo kokatuz Usurbil eta Zubietara luzatzen den planoan. «Azterketa mota hauek bultzatu egin beharko lirake herrien funtzionamendu euskalduna finkatzeko, dimentsio txikikoak izanik lan handiak baitira. Une honetantxe Andoain inguruan ari dira beste ikerketa burutzen eta geuri hamabost hilabete eskatu digun arren, beharrezkoa da. Bestela, nola iritsiko lirake okerrik gabe gutunak norberaren helbidera?».

Funtsezkoena, hemendik aurrera erabili behar den formaren proposamena da

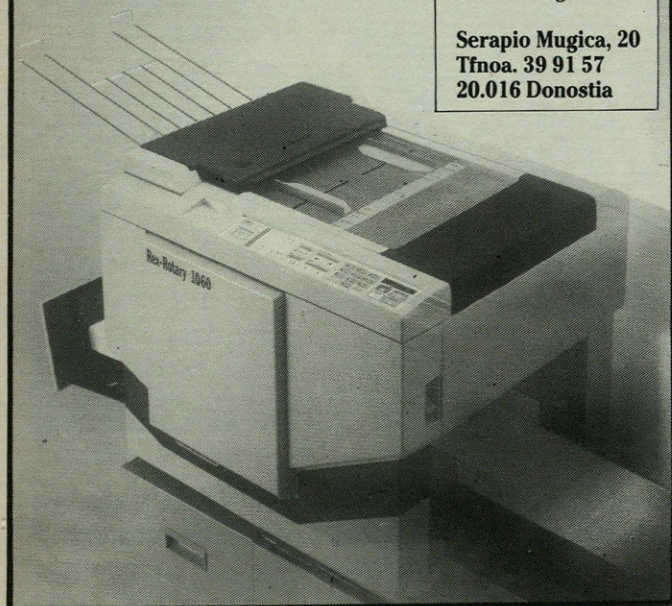
KOPY-LEKU

Rex-Rotary-ko banatzaile ofiziala

Fotokopiatan xahutzen duzun dirutza gasta-
tu nahi ez baduzu, merkatuko kopiarik mer-
keenak egiten dituen fotokopiadora dugu.

Kontsulta gaitzazu!

Serapio Mugica, 20
Tfnoa. 39 91 57
20.016 Donostia

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

HAR EZAZU
ASTERO
ZURE ETXEAN
BETE
TXARTELA
LEHENBAIT
LEHEN

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

Erranak erran

EUSKAL EGUNKARI BAKARRAREN ALDE

“Irakurlegoari buruzko lana ikusi ondoren, argi dago euskal egunkari bakar baten alde jo behar dela. Ezin ditugu geure buruak engainatu. Ez eta elkarri aurpegira bota arrazoi ideologiko hutsak. Beraz, sail honen jokabidea bat argitaratzearen aldekoa izango da eta aukera honen alde jartzea eskatuko genieke euskaltzale guztiei.

Iñaki Zarraoa.

(“Eguna, 90-3-15)

KONSENSUA ETA EGUNKARIAREN BEHARRA

“Beldur naiz gaurko politikoen izan eta deituraz, eta gaurko politika jokabidearekin (konsensuaren) kondizio horiek ez direla berehala ezur mamituko. Politikoei gaur egun ez daukate zergatik izan behar orojakile eta oreroabakitzaila; gizartean badaude beste instantzia batzu. (...) Euskal gizarteko etena ere hor dago gure zoritxarrerako eta honek izugarri baldintzatzen du edozein proiektu aurrera eramateko arduan. (...) Hori gizartera eta kulturara zuzen zuzen pasa da. (...) Aginte politikoak erabaki arte zai egon behar dugu? Nerezat euskal egunkariaren ordua iritsitzat eman daiteke, eta egin beharra dago, baino ez lehen aipatu dudana boluntarismo horregatik; baizik egin beharra dago, egin daitekelako.

Juan Mari Torrealдай

(“Fahrenheit, 90-3-14)

HASERAN PENTSATURIKO BERTSO LANA ALDATU

NAFARROAKO BERTSOLARI TXAPELKETA FINALERAKO BIDEAN

Lehendabiziko fasea amaiturik, igande honetan bigarrenetan sartuko da Nafarroako Bertsolari Txapelketa, Ezpeletan hain zuzen. Bertan Xalbador, Elizagoien, Aburuza eta Laka, alde batetik eta arzallus, J.M. Argiñarena, Jose Mari Fagoaga eta Arrosgarai, bestetik, izango dira elkarren kontra arituko diren bi taldeak. Apirilaren 1ean berriz, Ezponda, Alkat, Martikorena eta Txomin Amorenak osatutako taldea Arozena, Joxe Fermin Argiñarena, Olano eta Eusebio Fagoagaren kontra arituko dira, saio bakoitzeko talde irabazlea apirilaren 8an Goizuetan jokatu den finalera pasako delarik.

Fase honetan hasera batean pentsatutako lana aldatuko da, hamarrek txikia kendu bait da eta zortziko haundian eta txikian bi gai izango dira, lau izan beharrean. Gainerakoak berdin segituko du, haserako bi puntu emanda bertsoa osatu, lau oinak emandako bertsoak bakarka kantatzeko bi gai, bukaerako puntua eta gartzelako gaia birentzat, alegia. Beraz, talde bakoitzeko bertsolariak ados jarri beharko dute lana banatzeko eta azkenean talde bat izango da txapleduna, lau txapel jarriko direlarik.

□ **I** parraldean lehen aldiz, “Euskal Zinema astea” ospatuko da. Iniziatiba Azparneko “Ehiartze” kulturetxeari dagokio nahiz eta Azparnen eta Heletan izanen diren filme emanaldiak. Aste honi hasiera emateko “Ke arteko egunak” pelikula aukeratu dute, hain zuzen apirilaren 27an egongo dena ikusgai.

Txutxumutxuka

EKE-REN BATZARRA ATZERATU BEHARRA

□ Euskal Kazetarien Elkarte (EKE), batzarre orokorrerako martxoaren 17an biltzeko bazen ere, maiatzaren 12ra arte atzeratu da bilera. Badirudi prestatu beharreko lanak (estatutuak, egitasmoak,...) ez direla jarriko epean bete. Kazetari jendea nonbait okupatuegia dabil bere beharrean, kazetal arlo hau aldera utzita.

“ADOREZ ETA ATSEGINEZ” TALDEAN HASERREAK

□ Euskararen arazoa ikuspegi soziolinguistikoan oinarriturik lanean diharduen taldean, hots “Adorez eta Atseginez” mintegia, 3. bilerarako deialdia dela eta zenbait haserre sortu da partaideen artean. Antza, deialdiak ez omen du “zuzen” jasotzen, aurreko bileran hitzegindakoa, nahiz eta magnetofonoaz jaso zuten.

EHE ERAKUNDEA IPARRALDEAN ZABALTZEN

□ Euskal Herrian Euskaraz erakundea, bere zabaltzean, iparraldean ere ari da sustraitzen. Baionan taldea sortu, eta oraingoan Maulen eratu da EHE-ko talde berri bat. Zuberoako talde hau bai Baionakoarekin, bai hegoaldekoekin koordinatze asmotan jaio da.

GORKA ARRESE

KASUAN KASUKO ETA ORAINDIK ERABATEKOA EZ BADA ERE,
INFORMATIKAREKIKO GRINA ZABALDUTA IDAZLEEN ARTEAN

Ordenadorea: idazlegoa astindu duen lanabes berri zein baliagarria

Sagardoa txapaz botilaratu eta potajea tetrabriketan. Goldearenak egin zuen aspaldi traktoreen alde. Bada, luma nonbait, pantailadun tekladoa bihurtzekotan dabil. Lerroon bitartez bilakaera horren isladatxoa, inondik ere zientifikoa baina tira!

Lehen eguraldiaz hitzegiten zen moduan, orain ordea ordenadorez aritzen dira idazleen bile-retan. Horrelako zerbait behin-

tzat **Arantxa Urretabizkaia**ik lehenik eta behin bota diguna, zeinak Amstrad arrunt batez —publizitaterik egiteko inongo asmorik ez— baliaturik eta

oparituta nonbait, egokitzen duen trasteokiko erlazioa; «*bi hiritan bizitzeak eragindakoa hain zuzen, izan ere etxe batean ordenadorea daukat eta bestean Olivetti kaxkarra*». Tresna baliagarria da bere us-tez, baina besterik ez, «*ez dut inolako zaletasun berezirik, idatz makinaren ordezkari mo-duan erabiltzen dut*».

Itzulpengintzarako derrigorrezkoa

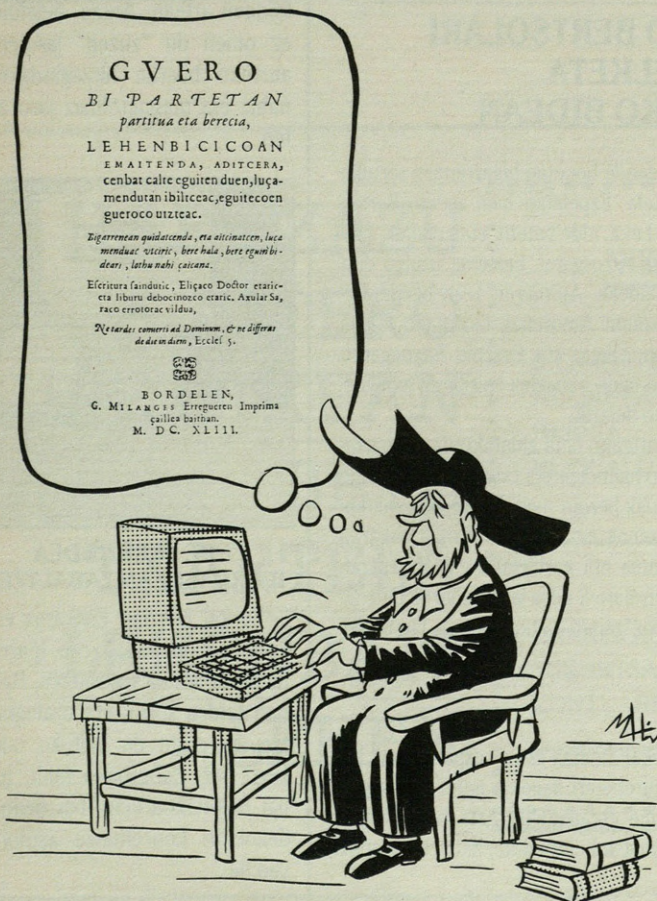
Tramankulu kaxkar batez hasi zen ere **Ramon Etxezarreta** «eta esan behar, ziurre-nik ez dudala hura bezalako makina hoberik izango. Merke eta xumea zen baina oso egokia». Azkarrago iharduteko aukerak eragin omen zuen al-daketa. «Itzulpenetarako era-biltzen dut batez ere, egun de-rrigorrezkoa bihurtu bait da kasik ordenadorea horretara-ko». Itzulpengintza horretan galdutako omen zituen, hain zuzen, orain dela gutxi bi kapitulu oso, «*izan ere dominio hartu arte astakeri asko gertatzen di-ra*». Azkenik aipatu behar, be-rez lanerako erabili ohi duen modem-a, jendearekin trukean testuak pasatzeko ere aprobe-tzatzen duela.

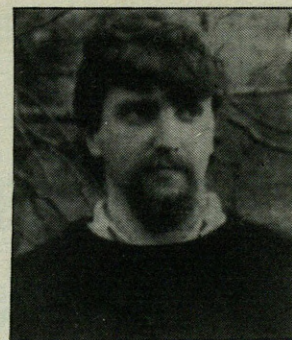
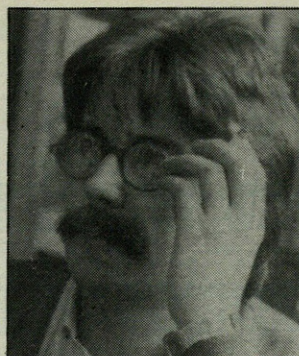
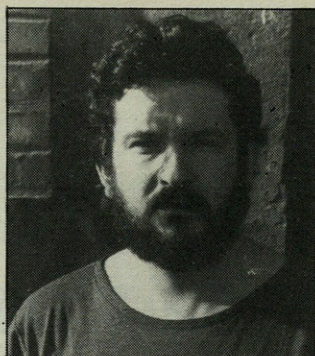
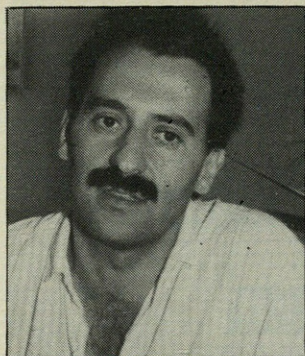
Itzulpenak aipatuta, konsta-tatzekoa da zer nolako lanabes oinarritzeko bihurtu den orde-nagailua, bestela eromena bat omen da egungo itzulpen ihar-duera. Erabilpen derrigortu eta anitz honetan, askotan treba-

tze makalaren laguntzaz, ikusi beharko litzateke suertatzen di-ren «hondamendi» eta testu ga-lerak —aipatu Etxezarretare-naz gain, off the records-en ja-sotako makina bat—. Halaber, gidoietarako batez ere PCW batekin guztiz eroso aritzen den **Koldo Izagirrek**, nabar-mentzen du itzultzaileen orde-nadoreekiko morrontza eta perfekzionismo formala: «*gau-zak horrela, nik uste laster edi-toreak (estatu espainolean ger-tatzen ari den bezala) hasiko direla itzulpenak konposatuta eskatzen, horrek dakarren aparteko lan ordaindugabeaz*».

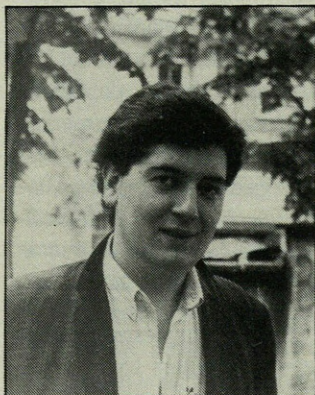
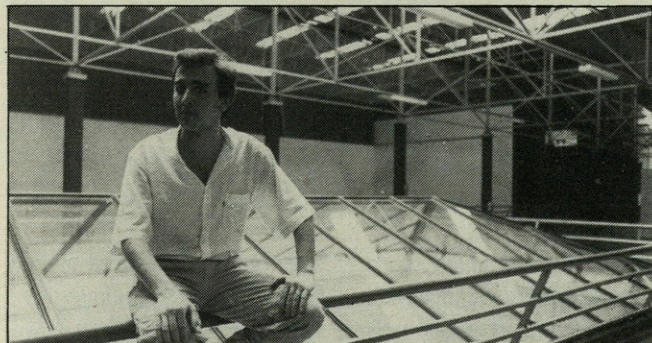
Apunte block-a erabat ahaz-tu ez duen beste bat **Felipe Juaristi** dugu. «*Eskuz idazten dut lehendabizi, gero pantaila-ra joaz. Zuzenketarako typex-a baino komodoagoa da*». Itzul-penetrako gehien bat erabilia, Juaristik testu gordailu bezala erabiltzen du batik bat ordena-dorea —tekniko batekin konpon-du behar izan ziola izandako testu txandrio eder bat jakin badakigu ere, halarik ere hor zegoen bloka—.

Estereoz edo, **Joxemari Itu-rralderen** tresneria: etxean or-denadoretzara eta aldean era-mateko portatila. Halaz guztiz, «*kreaziozko lana paperean egi-ten dut*». Testuak gorde eta im-presorarik pasatzeko erabiltzen bide du ordenadorea, «*beti izan naiz-eta gauzotarako nahiko txarra, ez dut behar bezala aprobetxatzen ditudan tres-*

Iturraldek bi, Jimenez "monoaz", Etxezarreta oraindik testuak galtzen eta Perurena sorpresa

Iparragirre, Mendiguren eta Mujika Iraola. Oraingo, galdetutakoen artean "rara avis-ak".

« *Itzultzailegoaren baitan ordenagailu erabiltzaileen kopurua izugarria da, ezinbestekotzat jotzen bait da kasik lanabes hau* » »

nak» —besteak beste, modem bat—. Aipatu behar jarrera bat hartua dutela Jimu eta bere lagunek horrelako trastei bide gehiegi ez emateko, «*jende askok bestelakorik egiten badu ere, guk, besteak beste Atxagak eta, nahiago dugu gure kontu eta eritzi poteatzen edo afari inguruan trukatu*».

Berri berria **Pablo Sastre**ren Word Perfect-a, orain 4 hilabeteko ordenadorea. Oso egokiak eta lan errazgarriak derizkie horrelako tramankuluei, nahiko ondo menperatzen dituenak eta bere lan moldea dexente aldatu dutenak: «*Zuzenean idazten dut pantailan, eskuzko moldea tartekatzen ba-*

dut ere. Makinaz baliatzen naiz baina folio pilo batez inguratuta». Nafarroaldetik berriz, ailegatu zaigu ezuste tainakoa, **Patzi Perurena** eman diguna hain zuzen: «*bai, badut ordenadorea, berriki erosita gainera*». Aitzitik, oraindik ez omen du estrainatu lanera: «*erosketa berria, gure telefono hotsak aritze berritzaile horretan harrapatu bazuen ere, izan ere trebatzen eta ikasten ari naiz oraindik, beraz, eta gaurko filigrana eta makintxoaren zaletusun falta alde batera utzita ere, ezin dut tresna honi buruzko eritzirik bota oraingo*». Beste baterako hortaz, eta Patzik esan bezala bere Macintosh-i buruz: «*igoal, hurrengoan ea erostunik ote duzun galdetuko dizut, oraindik errekarra bota ez badut behintzat!*».

Nolabaiteko "monoa" k jota edo **Edorta Jimenez** topatu dugu: «*orain 6 hilabete ordenadorerik ez dudala, baina diru pixka bat bildu eta gero, beste bat berehala erosiko dut. Guztiz baliagarria iruditzen zait*». Aipatu, zuzenean pantailan zein eskuzkoa dugula Edorta. Gure itaunketatxoak aurkitu dituen tramankuludunak ahaztu baino lehen, hondarreko apunte bat: **Laura Mintegi** eta **Xipri Arbelbiderekikoa**. Izanez ere, informatu digutenez biak ditugu ordenagailuen erabiltzaile sutsuak, baina baita, dirudienez, ere erantzugailu automatikoarena (traste honen era-

bilpenaz, lasai, ez dugu artikulorik plazaratuko).

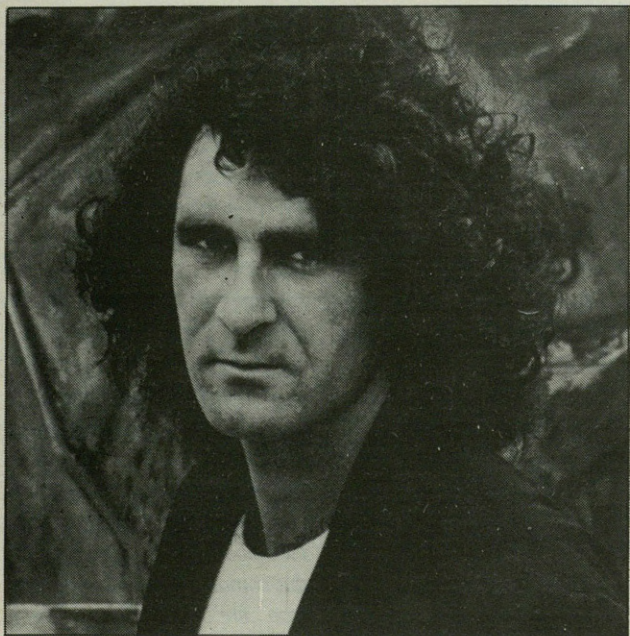
Kabernikolak

Eta ailegatzeko gara, informatikaren ederren sareetan oraindik erori ez diren esparrura. Hasteko, «*pozten nau galdera hori egiteak*» batez erantzun digunaren kasu zeharo argia, eredutzat jotzekoa: bere buruari «*kabernikola preteknologikoa*» erizten dion **Xabier Mendiguren**en adibidea hain zuzen. «*Oso tresna egokia iruditzen zait, batez ere itzulpengintzan, baina nik 'oraingo' ez dut somatzen horren beharrik, izan ere tatxoirik gabe eta idazkerakiko erlazio fisiko hori gabe ez dakit nola moldatuko nintzatekeen. Areago, orri eretzeetako marrazkitxoak nola arraio egiten ote dira ordenadorean?*».

Erostea asmorik bai, baina bitartean besterik ez, «*ez bait dut ordenadorerik*» —diosku **Inazio Mujika Iraola**—. Izugarritzko adelantoka da, baina pentsatzen dut sorkuntza lana, orain bezala, eskuz egingo nukeela. Eritzi beretsukoa **Pilar Iparragirre** dugu. «*Hala eta guztiz ere, urrun xamar ikusten dut ordenagailurik izatea, gainera, oso baldarra naiz horrelako tramankuluekin eta dudan esperientzia oso mugatua da. Baina beno, lana errazteko balioko duela pentsatzen dut*».

BILBOKO EDERTI GALERIAN BERE ARTE LANAK IKUSGAI

Pedro Mari Laspiur: "Pinturak eta orohar kulturak ez dute merezitako tokia Euskal Herrian"

“Hutsean ipintzen naiz lientzoaren aurrean askatasun osoz, ea zer ateratzen den”

Garai aproposaren itxaropenean eta ilusioz beterik zabaldu zuen erakusketa, baina oso denbora gutxitan erabat aldatu du eritzia, «izugarritzko atsekabea hartu dut, jendea ez delako ezertarako sartzen, eta lagunak baino ez etortzeko etxean bertan erakusten diet lana eta kitto». Gai honetaz berba eginez haserre dario Laspiurri eta pintura zein kulturaren egoeraz erabat arduraturik egertzen da. «Bizi garen mundu honetan dirua da nagusi, ez diogu kulturari eta denbora libreari baliorik ematen, ez dakigu bizitzen». Hase-

erre hau areagotu egiten da euskal mundua aipatzean, «erdal kultura bera eraikitzen ari gara, baina euskaraz. Orain hamar urte gauzak aldatu egingo zirela uste nuen baina etsipenez ikusten dut horretan ez dela ezer aldatu».

Etengabeko bilakaera

Urteen joanak sarritan aldatu du Laspiurren pintatzeko modua, errerealismoan hasi eta urrats ezberdin ugari eman ditu. «Aspertu egiten naiz beti gauza bera pintatzeaz, asko aldatzen dut jokabidea, aldatze-

Bermeotarra izanik ezin dela disziplinatua izan aitortu arren, urteak eta urteak daramatza pinturari ekiten. Badira lau urte ez zuena Bilbon erakusketarik egiten eta garaia aproposa delakoan etorri da aurrean.

ko behar izana daukat, barru barrutik datorrit». Bilakaeraren bidean espresionismo alemana biziki gustatzen zaiola aitortuz formalismoarekiko etena aipatzen ditu, «eskolan formalismoa ikasten da, baina zeure kontura irakurriz informalismoa, abstrazioa eta beste mila gauza daudela ikasten duzu, hauek ere interesgarriak direla eta nahi barik beste bide batzuetatik sartzen zara».

Nahiago du besteek definitzea bere pintura baina horretara behartzen dugunean espresionismoa aipatzen du, komikia, grafismoa eta beste hainbat osagaiz osatua, «baina beti oinarri espresionista hori mantenduz, dena dela oso urduribera naiz eta etengabeko transizioan nabil, beti gauza berriak bilatzen. Aspaldian aurretiaz ezer pentsatu barik jartzen naiz lientzoaren aurrean, eta oso gustora nago egiten dudanarekin neure barru barrukoa dela pentsatzen dudalako». Aurretiaz esan bezala ez du disziplinatutzat bere burua, sarri non dagoen ahaztuz orduak eta orduak ematen dituen arren, «egunaren eta egoeraren arabera da hori». Bermeo, Madrid eta Andalu-

zia egoten da gustora pintatzen; «andaluzen alaitasuna eta izaera asko gustatzen zaizkit, heuren izaera berezi hori zaintzen jakin dute eta».

Muralismoa du gustoko oraingo honetan, neurri txikia goetan aritzea esperientzi berritzat joz eta materialei dago kienez lapitzak, pintura, plastikan, e.a. aipatzen ditu, «baina beti oleoa oinarritzat hartuz». Ez du arte komertziala atsegin, «nola eros daitezke kuadroak tresiloarekin bat egiteko» eta ez du konkurtsoetaz eritzi onik, «diru piska bat irabazten da baina erabakiak epaimahaikideen arabera izaten dira. Ni neu salmentatik bizi naiz, nire kuadroek ez dute asko balio, ehun mila inguruan edo hortik behera, baina horrek jateko eta motorrarentzat ematen didanez, pozik. Gainera gustora nago egiten dudana-gaz». Ostera Arte Ederretako fakultatea aipatzean, «inor ez da ikasita jaiotzen, izan ahal dezakegu sentikortasun berezi bat baina landu egin behar da. Nik neuk Bartzelonako Masana eskolan urte bi eman nituen eta gerora asko ikusi dut eta asko pintatu; horixe da bidea».

SABINO MADARIAGA

DOMINGO AGIRRE EUSKAL NOBELAGINTZAREN AINTZINDARITZAT BERE TESIAN

Ana Toledo: “Agirre kritikatzeko erabilitako kanpoko moldeak negatiboak izan dira”

Edizio dotore batez, plazan dugu Ana Toledok 7 urtez mamituriko “Domingo Agirre euskal eleberraren sorrera” izeneko tesia. Iragandako garai bukoliko baten erakusleari buruzko lana azalean, euskal nobelagintzaren sustraiei berri landua mamian.

Txomin Agirre euskal nobelagintzaren bide jorratzaile gisa azaldu digu Ana Toledok bere lan mardul honetan. Horretarako koordenada finko eta jakin batzuetan txertatu nahi izan du ondarrutarren elaberrigintza, «nere asmoa zen elaberraren hastapenak testuinguru horretan finkatu: non sortu eta hartzen duen gorputza, zer zegoen Agirre datorrenean eta non kokatzen da Agirre, zeren berak euskal esparru horretan, fikziozko prosan ezagutzen ez genuen aldaketa ekarriko bait du». Horrela, tesi honek Agirre zein bere testuingurua aztertzen du, izan ere «lan hau Agirreraren elaberraren azterketa soila baino areago doa».

Aintzindari/arauemaile

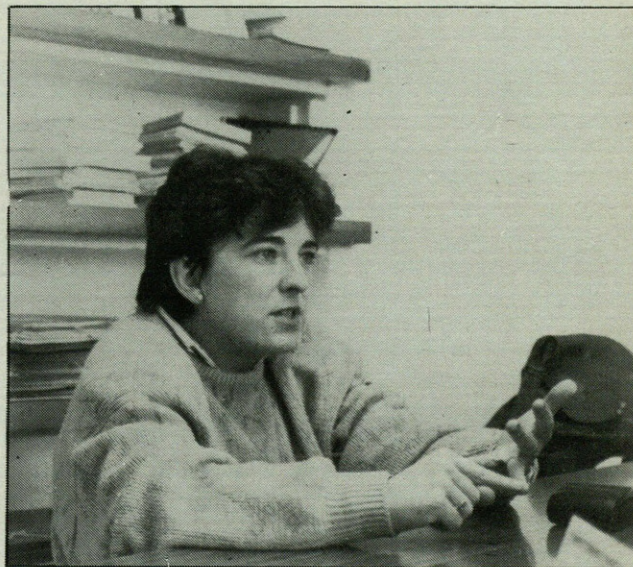
Koordenadok abiaburutzat hartzen ditu irakasle antzuolarrak Agirre horien argitan ikusiaz, baita erderazko idazleen erreferentzia (Trueba, Araquistain, etab), gero esparru hori zabalduz. Testuinguru hau beti gogoan (aurkeoa zein Agirreraren garaikidea), «Agirre bide jorratzaileak genuke, bere aukera hartzen duen bide sortzailea:

euskaldunak irudikatzea era arauemaile batez, ez modu deskribatzailean. Horrela Europan nagusi den Errealismoa alde batera uzten du».

Nonbait Agirrek Erromantizismoaren azken hatsak jasoz, nobela historikoa hautatu zuen adierazpide gisa, «baita ere kontaketa idatziaren alorrean tradizioz ez zuen hizkuntza bat (jergak garatugabeak, maila soziolinguistikoa murrizketa handiak, etab). Baina hori da bere abiapuntua, literatur tradizioz ondo hornituriko Europako literatur handietan ez bezala».

Tx. Agirre 57 arte

«Koerentziak eskatuta», XIX. mendeko erreferentzi horietatik —nahiz eta Etxepare edota Axular omnipresenteak ere aipatu— 1957. urterarte dihoan azterketa tarte batez antolatzen da lana: Fikziozko kontaketen hastapenetik, Agirreraren orainaldira pasatuz, Txillardegiaren “Leturia...” kaleratzen den arte Agirreraren moldeekiko homogeneotasuna konstatatzen den atalera iragaiteko, «Txillardegi eta gero hasiko zaigu egun ezagutzen dugun

“Ohiturazko elaberrigintzak gaur egun arte dirau heterogeneotasun horren barruan. Ohiturazkoaren hari horrek segitzen du”

heterogeneotasuna, non eleberrri historiko horren hari oraindik eten ez zaigun». Tartean ondarrutarren obra baikoitzaren azterketa. Banan banan baino banangaitzak ere bai, «izan ere hirurak anai arrebak dira, patro bereaz eginak dira, “Añemendiko...”an elkarriketaldiak astunagoak izanik ere».

Besteak beste, literatur kritikako irakaslea dugun Toledok, Kritika Berriaz delako azterketa moldeaz tajaturiko lana aurkeztzen digu «soziologikoaren ekarriez ere baliatu banaiz ere». Halaz ere, Agirreraren lana

epaitzerakoan beste motatako kritika ereduak izan dira eskuarrenak; zorrotzegiak izan omen direnak hain zuzen: «Bai, ametitu beharra dago Agirrerri aplikatzen dizkiogun kritika ereduak ez direla guk sortuak, gure mugetatik kanpokoak baizik. Azken finean, aldamenean ditugun literaturgintza mota batzuri so aplikatzen dizkiogu kritikak eta agian korrektibo batzu behar dituzte ereduok. Moldeok alderdi negatiboak nabarmentzen dute».

JOXAN OIZ

BIDAIA HAUEK ESKEINTZEN DIZKIZU ASTE SANTUTARAKO TXINDOKI BIDAIK-EK:

PARISera...23.300. «Novotel Defense»*** hotelean. Egonaldi eta gosaria. Bisita hirira.
Irteerak Zumarraga, Ordizia, Tolosa, Donostia, Orereta eta Irundik.

SALOUra....14.500. Pentsio osoa. «Almonsa» edo pareko apartamenduetan.
Irteerak Irun, Orereta, Donostia, Tolosa eta Ordiziatik.

TURKIAra...67.900. Bi izarreko hotelean. Egonaldi eta gosaria. Estanbulen.
Bilbotik zuzenean abioiez.
Europ Assistance bidaia aseguroa.

LONDRESera.46.300. Lau gau turista hotelean. Egonaldi eta gosaria. Irteera apirilaren 12an Gasteiztik.
Joan etorriaren autobus gehigarria: 1.500 pzt.

TUNEZera...56.550. Pentsio erdia egoeran «Abou Nawas» hotelean.
7 gauetz. Irteera apirilaren 6an Bartzelonatik.

EGIPTOra..167.925. «Ramada Renaissance» Goi Mailako hotelean.
4 gaua luxozko itsas bidaian barne.
Pentsio osoa itsas bidaian.
Irteera apirilaren 6an Bartzelonatik.

MEXIKOra..144.950. 7 gau Cancunen.
Irteera apirilak 10ean Madriletik.
Gal iezaiguzu Mexikoz ditugun beste programez.

BRAZILera.156.600. 12 egun Rio Janeiro eta Iguassun.
Egonaldi eta gosari brasileiroa. Turista mailako hoteletan.
Irteera apirilaren 7an, Madriletik.
136.900. 11 egun Rio Janeiron. Egonaldi eta gosari brasileiroa.
Irteera apirilaren 8an.

KUBAra....128.600. Uharteari bira pentsio osoko egoeran. Lehen mailako hoteletan.
Irteerak Euskalerritik. Ohizko ibilbideetako abioietan.
Maiatzaren 1, 13, 15 eta 27an.

APARTAMENDU ETA HOTELAK. AUKERA HANDIAK UDA ETA ASTE SANTUTARAKO.

BRUSELARA..46.325. Asteburua. Abioiez. Bi gau. Lehen mailako hotelean.
Ez ahaztu onenak garelako Belgika ezagutarazten.

Sondika edo Forondaz baliatzen bazara bidaiatzeko eros ezazu zure abioi txartela
Txindokiren bidez. Joan etorriak errezuko dizkizugu.

GENERAL ETXAGUE, 14
20003 DONOSTIA
TEL. 42 38 84

ADUANA, 5
20300 IRUN
TEL. 61 51 77

LEGAZPI, 8
ZUMARRAGA
TEL. 72 37 76

FRANCISCO GASCUE, 1
20100 ORERETA
TEL. 52 45 12

URDANETA, 11
20250 ORDIZIA
TEL. 88 72 00

TXINDOKI, S.A.
GAT 1025

KEINUA OINARRI IZANIK, HIZKUNTZA BERRI BAT ASMATUZ AHOTSA GEHITU

Sambhu Mimo, aurpegi zuriz bide berriak urratzen

Iruñako antzerki talde honek sustraiak mimoan baditu ere, antzerki espresio oso baten atzetik dabilta, ixilpeko antzerkiari aldaera berri bat eman nahian. Urteetan kaleko gogortasunean aritu ondoren, egun barneko muntaia bat darabilte batetik bestera.

Taldearen sortzailea Sambhu (Juan A. San Jose) izan bada ere, (hortik izena), 88an Azuzena Zabaleta eta biak hasi ziren lanean. Urte bereko udan Europan zehar txapela pasaz, kalean antzeztzen zituzten esketx single haietatik eraiki dute barneko antzerki den azken muntaia. Antzerkitik profesionalki bizi dira; ikastarorik eman gabe, azken finean tranpa bat omen da, "ez bait du dirurik ematen eta bestetik ez du denborarik uzten nahi duzuna egiteko, hau da ensaiatu eta lanean aritzeko", Azuzenaren ustetan.

Hizkuntza berria

Bien hastapenak mimoan aurkitzen dira, baina interesak eta nahiak aldatuz doazen eran bilakaera bat jasan izan du beraien antzerki espresio bideak. "Uste dut mimoa aldaera edo bariazioen bidetik doala. Gaur egun, gestua, hitza, musika eta beste lotzera goaz, osotasuneko espresabide bat lortzeko. Aurpegi zuriko antzezpene bi-

de berriak urratzen dabil".

Azken muntaian zirkoko langile izaniko bi erdi arlote, erdi erromesen tirabirak kontatzen dira. "Agian, apur bat, guk Europa aldean bizitakoarekin zerikusia du, pertsonai hauen antzeko zerbait bait ginen". Antzezlanean clown, akrobazi, malabare, eta besteren arteko nahasketa bat ematen da adierazpen lanean, interpretazio osoa mimoan oinarritzen dela. "Oraingo honetan ahotsa ere sartu dugu; guk elkarrekin komunikatzeko asmatu dugun hizkuntza baten bitartez. Hizkuntza mordoko hitzak hartu eta hizkuntza berria sortu dugu; hizkuntza hau gehien bat keinua indartzeko elementu bat da". Nolabait esateko, bien arteko jolas bat ei da.

Harremanak sendotu

Komiko arlora hurbiltzen denez, helburutzat du antzezlan honek, ikuslegoa libertitzea; baina ez hori bakarrik, "pertsonaien artean konfliktuak sortzen dira, nahikeriak eta aniztiazioak azaleratuz. Bestalde ge-

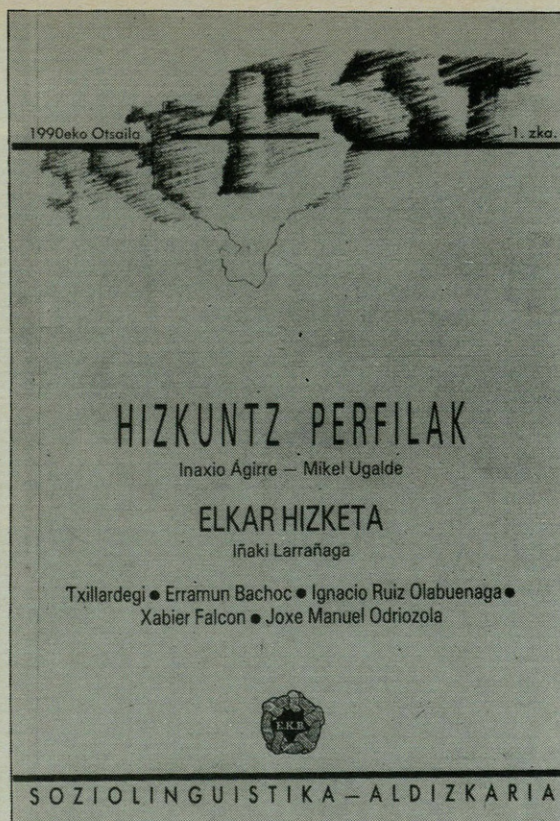
"Antzerki munduan esistitzen ez den elkarriketa bultzatzeak, besteen berri jakiteak, antzerkiari nahiz bertako jendeari beharrezko zaion berriztaketa ekar liezaioke"

rraren aurkako mezua aditze-ra eman nahi da". Eszenografia eta musika ere elementu garrantzizkotzat jotzen dituzte; azken muntaian gidoia jokolari bien artean egin dute eta bestelakoak taldetik kanpotikako jendeak burutu ditu, baita obraren zuzenketa ere.

Antzerki eskolek beharko litzuketeen bitartekoak ez dituztenez, pobre geratzen dira,

Azuzenaren hitzetan. Beharrezko ikusten du antzerki munduan dabilen jendearen arteko harremanak sendotzea eta areagotzea; "esistitzen ez den elkarriketa bultzatzeak, besteen berri jakiteak, antzerkiari nahiz bertako jendeari beharrezko zaion berriztaketa ekar liezaioke".

LOREA AGIRRE

BAT

SOZIOLINGUISTIKA ALDIZKARIA

Sakonketa, gogoeta eta
eztabaidarako aldizkaria

BAT - SOZIOLINGUISTIKA ALDIZKARIA
NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

Izen deiturak

Helbidea

Herria

Herrialdea

D.P.

Tel.

KOBRAKETARAKO DATUAK

Banku / Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Kontuaren zenbakia

- HARPIDETZA: 2.000 pezeta, 100 libera.

- Hiru ale urtean.

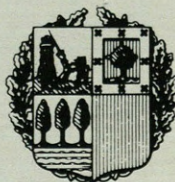
Baleazaleen Kalea, 12 - 1. A

70.011 DONOSTIA

Tf. 943 - 466676

Faxa 943 - 466694

H.A.E.E. I.V.A.P.

Herri-Arduralaritzaren
Euskal-Erakundea

Instituto Vasco
de Administración Pública

HIZKUNTZA - ESKAKIZUNEK ESKATZEN DUTEN GAITASUNA LORTZEKO ELKARLANERAKO ITUNEA UDALEKIN

1990eko martxoaren 6ko E.H.A.A.n, 47. zkian, Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundearen eta Udalen artean izenpetzeko Itune eredua argitaratu da.

224/89 Dekretuari jarraituaz Hizkuntza-Eskakizunen ezarpenaren ondorioz Udalek izango dituzten beharrei aurre egin ahal izateko, HAEEk elkarlanerako proposamena egin die Udalei Itune honen bitartez.

Arlo hauetarako izango da laguntza:

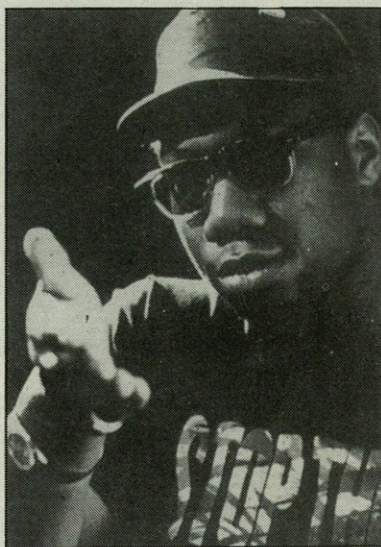
- Udal langileen hasierako hizkuntza-maila ezagutzeko ebaluaketarako.
- Hizkuntza-Eskakizuna lortzeko langileek egin beharreko ikastaroetarako.
- Ikastaroetara joatearen ondorioz sortutako ordezkapenak ordaintzeko dirulaguntzetarako.
- Ikastaroetan lortutako mailaren azken ebaluaketarako.

Argibide gehiago nahi izanez gero, E.H.A.A.aren aipatu zenbakira edo Herri-Arduralaritzaren Euskal Erakundera (Adriano VI kalea 20, 01008, Gazteiz. Tfna.: 945-245300) jo daiteke.

“RAP, 90 URTEETAKO ZAPALDUEN MUSIKA”

Beltz eta zapalduen mezua, Kris Parker, *KRS-1*

«Bere anaietako bat hiltzen duen dealer-a da niretzak antolatu gabeko biolentzia. Biolentzia antolatua Coca-Cola da, IBM, Xerox, Mobil Oil... Ni bizi naizeneko herria hondamenaren gainean eraiki da, eta gobernua saintuak direla sinistarazi nahi digute! (...) Biolentzia antolatu egin behar dugu azken mailara heltzeko: gizateriaren aurrerapenaren aldeko burruka».

Gizon gaztea da Kris Parker, 24 urte, eta dagoeneko pertsonaia funtsezkoa egungo rap mugidaren barruan. Anaien arteko hilketa antzuen kontra, mezu jakina pasa nahi du kaleko musikaren bitartez, moden gainetik. Hamairu urte zituela kalean bizi zen, metroetako tuneletan, parketan... Urte luzez ibili zen horrela eta, berak dioenez, bihar itzultzeko probelarik ez du.

Boogie Down Productions sortu zuen DJ Scott La Rock-ekin batera eta, azken hau kalean akabatu zutenetik bera da bertako burua. *Public Enemy* eta antzerako taldeetatik urrun dago fondoan, KRS-1ek amerikako historiaren “berrikuspena”, panafrikanismoa, afrikar-amerikarren autonomia politiko-ekonomikoa eta antzerakoak proposatzen bait ditu bere kantetan.

Musika freskua da berea, kalean bertan hartua eta kaleko jendeari zuzendua. Hasieran rap inguruko parafernalia bereganatu zuen: armak, urrezko kateak.... baina bere mezua pasarazteko bakarrik erabili nahi zuen. Horrelaxe adierazten du berak *Stop The Violence* kantan: “...Beltzen arteko hilketa berri bat / Badakizue begira dituzuena / Badakizue begira dituguna / Batzuek hip-hop eszena desegin nahi dute / Baina ez dut erortzen utziko / Ez nik ez Scott La Rock-ek / Hau xe da gaurko mezua / Hip hop-a seguruena ahuldu egingo da / Akabo biolentzia esateko jeikitzen ez bagara”.

Kaletatik ateratako gazte honek egun editorialeak argitaratzen ditu *New York Times* egunkarian, bai eta hitzaldiak eman unibertsitateko ospetsuetan, baina hala ere ez du sekulan ahazten beltza dela eta ghettoan sortua dela. Dagoeneko *Stop The Violence* mugimendua sortu du, rapper sonatuenak bilduz, eta ateratzen diren etekinak, analfabetismo eta delinkuentziaren kontrako *National Urban Leaguerentzako* dira. Orain gutxi HEAL (Human Education Against Lies) mugimendu berriari ekin dio, ateratzen dituen irabaziak kalean dohan banatzeko produktuetan ibertituko dituelarik. ...*Dohaneke produktoa, dela liburua dela diska, beti ere kalitate hobeagokoa izango da, osoagoa, erosten dena baino interesanteagoa. Ez dut ezer galtzeko, bihar bertan itzul naiteke kalera, arazorik gabe.*

J.M. HERITZ

Zipristinak

EKI EUROPAKO KULTURA DESKUBRITZEN PARISEKO EXPOLANGUES-EN

□ Otsailaren erdialdera burutu zen aurtien ere Expolangues Erakusketa Parisen eta bertako gauzarik azpimarkagarriena Ekialderantz luzatutako begirada asegabea izan zen. Harresiaren erorketarekin hizkuntz polifonia berri baten soinuak heltzen ari zaizkigu eta, dirudienez, bai irakurleak bai editoreak mundu/merkatu horren egarri dira. Akademietan hizkuntza berriak erakutsi, literatur itzulpenak ugaltu... Frantzesek ez dute trena galdu nahi.

SURREALISMOKO FUNDATZAILETAKO BAT HILAREN 12 HILIK.

□ *Les Champs magnétiques* manifestu surrealista idatzi zuen Philippe Soupault-ek André Breton-ekin batera 1920. urtean. Urte batzutan ekitza dadaista gehienetan parte hartu ondoren distantziak jarri zituen, mugimenduen barruko iskanbiletatik alde egin kazetaritza, gidoigintza eta kritikan aritu zen poeta. Heriotzari aurrez aurre begira, azken hitz hauek utzi dizkigu: *Ez dut hil ondoren inork nirekin akordatzeko nahi, ez dut negarrik nahi nire hiletetan... Behin betirako ahaz nazate-la.*

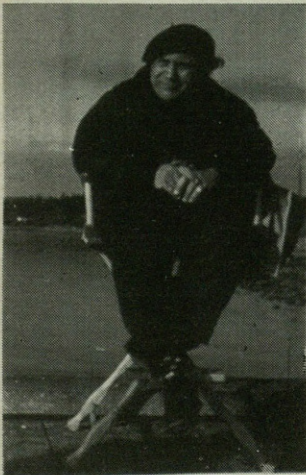
IKUSPUNDU DESBERDINAK MUNDUKO LIBURUTEGI HAUNDIEN INGURUAN

□ Azken bolada honetan askotxo hitz egin da Liburutegietaz Europan, eta kanpoan: Alexandriako Liburutegiaren berreiriketa, Bucaresteko Liburutegi Unibertsitario Zentralaren erreketak... Frantzia eta Britainia Handian laster ireki beharreko Zentro haundiak dira eztabaidagaia. Otsailaren hasieran bildutako adituen us-tez arazoak berdintsuak dira guztietan: saturazioa, errestraurazioa, modernizazioa, informatizazioa, komunikazioa... Proposatutako irtenbideak oster, zeharo desberdinak dira. Furia frantsesa eta Pragmatismo britanikoa aipatu dituenik ez da falta.

Zinema

Zur eta lur

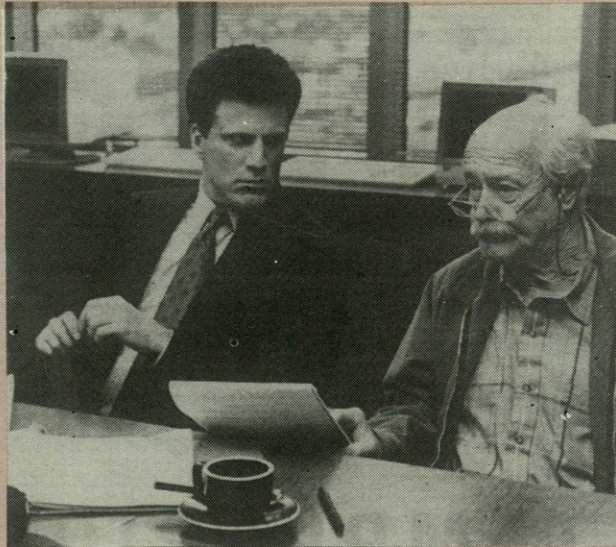
● **Ay Carmela.** Harrigarria da Carlos Saurak antzeslan komiko bat pantailaratzea, are harriagarriago Carmen Maura protagonistatzat hartzea. Girotzea gerra zibilean gertatuz. Agian rolik bikainena bigarren planoan gertatzen den mutuari dagokio. Zarzuelak eta sevillanadak gustatzen zaizkienentzat.

● **La guerra de los Rose.** Michael Douglasek popan du haizea eta hauxe profitatuz dibortziatu-gai baten papera egokitu zaio honetan. Nabarmenduko genukeena Marianne Saegebert aktorea alemana. Pertsonaia honek guztien kontra ezkontza eta bikotea eustearen alde borrokatuko du. Humore berezi bat dario. Zergatik ez?

Zuzendaria: Gary D. Goldberg. **Aktoreak:** Jack Lemmon, Ted Danson. **Musika:** James Horner NArgazkia: Jan Kiesser. **Produktzioa:** Estatu Batuak. 1989. Jatorrizko izena: 'Dad'.

'NIRE AITA' GIZONON SAMURTASUNA

Apartekoa Jack Lemmon. Zaharkitze berezi honek benetan jotzen du filme hasieran karikaturalegia bada ere.

Melodramaren osagai guztiak dauzka eta malkomina ematen du, musikak laguntzen duelarik, alde horretatik amrikanoa dugu filmea, etxebizitza eroso, familiaren balore segurua e. a. Baina alde hauek alboraturik eta alde onak aipatu nahian filmeak lorpen polit eta bikain bat eskeintzen digu aitasuna nonbait isladatzen baitu. Jack Lemmon hain zuzen aita-senar zahar batekin egiten dugu topo. Honen semeak amaren presentzia guztiz ahaltsua mugatzen saiatzen da aita-gizona errebelatzeko eta galdu zuen lekua berriro ere eskuratzeko. Alde horretatik filmeak linea ederto mantentzen du, aita eta semearen harremanak beti ere lehen planoan geratzen baitira, ama-alabarenak bigarreanean utziz. Aita-semearen eta aitita-ilobaren harremanak hainbat fazetetatik igarotzen dira eta gehien nabarmentzen dena samurtasuna dela aitor genezake. Ikutu goxoak baititu hala nola aita-Lemmonek semeari gehien deseatzten duena une horretan musu bat dela esaten dioenean edo-ta semeak-Dansonek ospitalean hainbat gau ematen duelarik aitaren alboan. Azken finean gizonen arteko harremanei buruzko filmea dugu, baina gidoiegileek egin duten apustua samurtasunen begietatik erakustea izan da eta alde horretatik eder- to lortu dute.

ERMIÑE M. BELAUSTEGIGOITIA

Zine Klubak

● Azpeitiako Zinekluban. Martxoak 23, 8.30etan: **Bajo el Peso de la Ley**, Jim Jarmusch-ena.

● Larrotxene Kultur Etxean, martxoak 27, 19.30etan, Musika zikloan: **Stage by Stage** eta **Les Misérables**.

● Bilboko FAS-en, martxoak 26ean **Casada con todos** Jonathan Demme zuzendariarena.

● Azkoitiko Gaztetxeko Zineklubean **El Hombre del sur** Jean Renoir frantsesarena. Martxoak 25, 8.30etan.

● Grosekò zine Forumean, martxoak 24ean: **Jason y los Argonautas** Don Chaffey zuzendariarena.

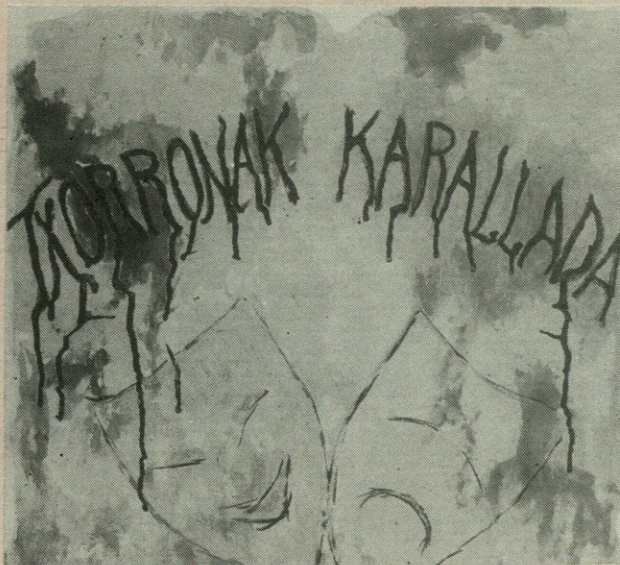

Musika**Kontzertuak**

● Kakitzat-ek intsumisioaren aldeko kontzertua antolatu du hilaren 24rako, Iruñeko Anaitasuna pilotalekuan. Gaueko 9etan hasita, **Tahures Zurdos**, **La Polla** eta **Reincidentes** taldeak izango dira entzungai.

● **Ramoncinen** kontzertua izango da martxoaren 24ean, larunbatez, Portugaleteko Zabalbiden, gaueko 10,30etatik aurrera. Kontzertua grabatu egingo da madrildar honen hurrengo zuzeneko diskoan agertzeko.

Antzerkia**Lehiaketak**

● Bilboko auzo periferiko den Masustegiko, «Txorronak eta Karallada» antzerki taldearen eskutik datorkigu lehiaketa honen deialdia. Lehen aldikotz, «I. Antzerki Lehiaketa gidoigile berrientzat» apailatu dute; honen antolaketa Bilboko udaletxe eta Europear Komunitateen komisioaren laguntza izan dute. Bestalde epaimahaira Alfonso Sastre ekartzea ere lortu dute.

Lehiaketa hamabostetik hogeitabost urtera bitarteko gazteei zuzendua dago, amateurak izateko baldintzapean. Antzerki talde honen aurrekontuaren arabera berrehun mila pezetako hiru sari emango dira eta hogeitabost mila pezetako beste hiru accedit. Aukeraturiko lanak, lehiaketa antolatu duen erakundearen esku geratuko dira, gutxienez hiru urtetako epean antzezteko; taularazterakoan aldaketak beharko balitu egilearekin ados jarri ondoren egingen lirake.

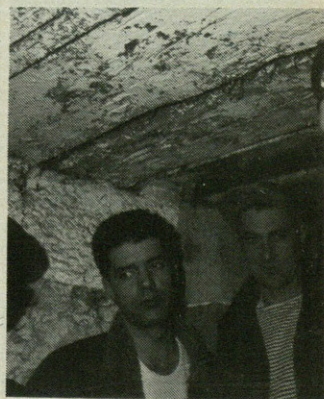
Lanen aurkezpen epea apirilaren 25an amaituko da; lanak aurkezteko baldintzak ohizkoak izanen dira eta beraien bidaltzeko helbidea, Bilboko Masustegi Estarta kaleko, Maestro Justo Pastor Manso eskolan kokatzen da, kartazalean lehiaketarako dela adieraziz.

Antzezkizunak

● Arrasaten eta hilabetero antolatzen diren ekitaldien barne, hila 24, larunbata umeeentzako antzerkia izanen da. Zornotzako **Markeliñe** taldeak, «Mutu liluragarria» muntaia eskainiko du. Amaia antzez aretoan. Sarrera, 200 pezetatakoa izango da.

Musika**Kontzertuak**

● **Hertzainak** taldeak kontzertua eskainiko du Andoaungo plazan hilaren 30ean, ostiralez, gaueko 10,30ak aldera.

● Arrasateko kiroldegian jaialdia iragarri dute **Psichedelic Furs** taldearekin martxoaren 30erako.

● Larunbatez, martxoak 31, **Hertzainak** taldea Algortako 'Molla Zaharrear' entzun ahal izango da, gaueko 11ak aldera.

● Irulegin, martxoak 31 betetzear, Irulegi Irratiaren aldeko dantzaldia iragarri dute **Arkaitz** taldearen eskutik.

Bertsoak

Plaza saioak

● Datorren larunbatean, martxoak 24, **Goizuetako** 'Umore Ona Elkartea'n bertso afaria dago iragarririk gaueko 9etan. Bertan Sebastian Lizaso eta Anjel Peñagarikano arituko dira bertsotan.

● Igandez, hilak 25, **Deustu**ko San Pedro enparantzan Jon Sarasua, Jon Lopategi eta Mañukorta izango dira kantari eguerdi partean.

● Martxoaren 25ean **Oiarzungo** Madalensoro pilotalekuan, Euskal Jaia tarteko, Peñagarikano, Mañukorta eta Lizaso bertsolarien eskutik saioa antolatu dute arratsaldeko 5etan hasteko.

BERTSOLARI GAZTEEN EGUNA ORDIZIAN ESTREINATUKO

Bertsolari Elkarteak eta neurri handi batean bertsolari gazteek antolaturik, apirilaren 1ean jokatu da Ordizian 'Bertsolari Gazteen Eguna' estreineko aldiz. Goizeko 11etan hasirik, egun osoko iraupena izango du, arratseko 8rak aldera emango zaiolarik amaiera jaialdiari. Honako egitarau zabala prestatu dute antolatzaleek, bersto giroan egun pasa ederra egiteko:

Goizeko 11etatik aurrera, zortzi bertsolari gaztek Herri Antzokian burutuko duten bertso saio laburrarekin emango zaio hasiera 'Bertsolari Gazteen Eguna'ri. Ondoren, 12ak aldera mahai-ingurua iragarri dute, "Zer pentsatzen dute gutaz?" izenburupean; solaskideak J.M.Torrealdai, Bernardo Atxaga, eta oraindik zehaztu gabeko feminista bat eta musiko bat. Eguerdiko 2ak aldera herri bazkaria izango da Urdaneta ikastetxean, 900 pzta. truke.

Jaialdiko ekitaldirik nagusiena arratsaldeko 6retan hasiko da. 18tik 25 urtera bitarteko bertsolari mordo baten txapelketa antzerako saioa izango da, saioa puntuatzeko epai-mahai eta guzti.

Egitarau egoki eta zabal hau ikusirik, gazte hauek zer nolako helburuak eta erizpideak dituzten ezagutarazteko antolatu dutela, jakina gertatzen da. Aspalditxotik datorren ideia gauzatu dela oharteraziz, urteroko joera hartuko duenentz zalantza dugu oraindik. Beste ohizko Bertsolari Egunaren paralelismoa hartuz gero, bi ekitaldi ezberdin izango ditugu bertsozaleen eskuetan, urtero. Bertso eskolek dakarten bertsolari multzo handia egun honetan murgilduko da eta urtero atera daitezkeen fruitu berriak ikusirik, egun honek gerorako eragin garrantzitsua izan dezake.

BOTA PUNTTUBA

Plaza saioak

● Ostiralek, martxoak 30, **Urretxuko** polikiroldegian bertso jaialdia izango da, Amnistiaren Aldeko Batzordeek antolaturik. Gaueko 10etatik aurrera, J.Sagastibeltza gaijartzaille dela, Mikel Mendizabal, Anjel Peñagarikano, Iñaki Murua, Millan Telleria, Jon Lopategi eta Jon Maia izango dira bertsotan.

● Martxoaren 31ean, larunbatez, **Amezketan** bertso jaialdia iragarri dute gaueko 10etarako, Sebastian Lizaso, Andoni Egaña, Mikel Mendizabal, Iñaki Murua, Euskitze eta Anjel Peñagarikano seikotearekin, Joserra Gartzia betez gaijartzaille lana.

● Nafarroako Bertsolari Txapelketako bigarren faseko azken saioa apirilaren 1ean jokatu da, igandez, **Lekunberri**ko frontoian arratsaldeko 5etatik aurrera. Bertan erabakiko da finalerako zortzikotea.

Artea

Komikiak

● Zumarragako II. Komiki Lehiaketara aurkeztu nahi duen egile berri orok apirilaren 21a bitartean izango du zabalik epea. Gaia librea dela, pertsonaiek originalak eta ezezagunak beharko dute izan eta lanak zuri-beltzean eginak, DIN-A 3ko zabaleraz eta bi edo lau horri betez. Komikilari bakoitzak ezingo du lan bat baino gehiago aurkeztu, euskaraz zein erdaraz. 60 eta 40.000 pezetako bi sari izango dira, eta epaimahaiak bere erabakia eman ondoren erakusketa egingo da, berau amaitu ondoren lanak egileei itzuliz. Informazio edo zehaztapen gehiago jasotzeko, jo Zumarragako Udaletxera.

ZUMARRAGAKO

● Komikiaren panorama Euskadin izenburupean, 'Kultur Bideetan' ekitaldien barne Zarauzko Sanz Enea Kultur Etxean erakusketa zabalik dago apirilaren bata bitartean.

Betaurrean izatekoak

● Zarauzko Torre Luzea erakusgelan **emakumezko lau zaramistaren** lanak ikusgai daude apirilaren bata bitartean. Ana Mª Bermejo, Txaro Maraño, Koro Martinez eta Loli Pinedoren arte-lanak arratseko 6etatik 8etara ikus daitezke, jai egunetan eguerdiko 12etatik 2etara ere zabalik dela erakusgela.

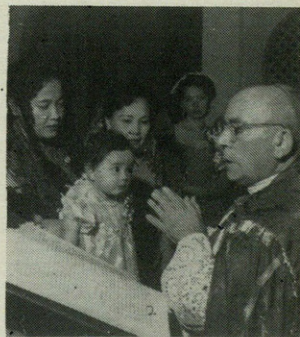
● Martxoak 25 bete arte zabalik dago Baionako Udal Liburutegian Pablo Tillac-en obra grafikoa, Euskal Museoaren bilduma.

● Baionako Bonnat museoan zazpi galeria bete dituzte beste hainbat eskultore garaikideren obrak. Zumaiaiko museoak utziriko **'Zuloagaren marrazkiak'** ere ikusgai izango dira maiatzaren 24a bitartean.

● Bilboko Udaleko Euskara Zerbitzuak martxoaren 21etik apirilaren 8ra erakusketa didaktikoa antolatu du, **marrazki bizidunak egiteko prozesua** zertan den argitzeko. Iruñeko 'Kima' taldea izango da erakusketa gidatuko duena, eta edonorentzat zabalik badago ere, eskolakume taldeei zuzendua dago bereziki.

Kristau ekintza

● Loiolako Gogartetxean Elizbarrutiko Batzarra egingo da, martxoaren 23 eta 24ean, **Espetxetuekiko kristau ekintza** burutzeko. Ostiralez, arratsaldeko 7retan bildutakoei harriera eskaini ondoren, batzarren aurkezpena egin eta otoitzaren ordua helduko da. Arratseko 8ak aldera J.F. Diaz Rodriguez, Martuteneko Presondegiko Zuzendariak 'Presondegia eta espetxeratuak' deituriko hitzaldia luzatuko du; afaria 9ak jota hasiko da eta afalondoan presoen egoerari buruzko esperientzia trukaketa egingo da.

Larunbatean, gorespenen ondotik, goizeko 9,30etan 'Presoa gizaki eta pertsona' hitzaldia etorriko da Pako Etxebesteren eskutik (Sozial Idazkaritzakoa). Zarautz eta Eibarko pastoral esperientzien azalpena egingo da. Talde lana amaitzean bazkariak hartuko du txanda, eta espetxetuekiko kristau ekintzari amaiera emateko, elkartean jarri eta eukaristia burutuko dute.

Astia

Mendi
munduaAñorgan
Mendizale Astea

Donosti inguruko herrixka honetan batez ere mendigoizale guztiei zuzenduriko Mendizale Astea ospatzen da hango Kultur Kirol Elkartearen eskutik. Igande honetatik hurrengorarte ekitaldiz jositakoa luzatuko da astea. 25an, igandez, Aralar mendize-rran auzoko mendizale zaharrei omenaldia eskainiko zaie ondoren babarrun jana izango dela Baraibarren. Biharramunean, astelehenez, Aranzadi elkarteko Iñaki Aizpuru Euskal Herriko zuhaitzak eta basoetaz mintzatuko da arratsaldeko zortziretan. 28an, berriz, eta ordu berberan Añorgako Juanjo Zulaika mendizaleak 'Andesetako Cordillera Blanca' izeneko diapositiba erakusketa aurkeztuko du. Ostegun-ean, 29an, Aranzadiko Josetxo Riofriok 'Hegaztien emigraketa eta anilaketa' gaia jorratuko du 20,00etan ere. Ostiraleko diapositiba erakusketaren bitartez, Gasherbrum II (8.035 m.) mendiaren ezaugarriak azalduko dizkigu Xabier Errok. Larunbata, Martxoaren 31a, Zuhaitz Eguna izanik, zuhaitz landaketa burutzeko asmoa dago auzoan. Eta azkenik, Apirilean sartuta, igandeko goizeko 9etan Anorgako I. mendi txirringaren txapelketari hasiera emango zaio Mendizale Astea izerdi patsetan amaituko delarik.

UNTZILAITZ
ETA AITZ-TXIKI

Anboto mendizerran kokaturik, bata zein bestearen goiera ertainek txangorako aproposak bilakatzen dituzte gailur hauek. Untzilaitz (950 m.) tontorrerako ibilaldia Mañaria herrian hasten da. Bide motz batean 700 metroko desnibela gainditu behar denez, ibilaldia okertzen da bortitza ez suertatzeko. Horrela, hegoalde-rik, San Martin bidetik, igoerari ekiten zaio. 500 metroetara helduta, Oraietan ateskatik iparralderantz joko dugu. Ibarzabal harana jada bistan dela igoera zuzena izango da tontorrean dagoen gurutz txikiraino. Mañariatik bi ordu baino apur bat gehiago emango dugu.

Aitz-txiki gailurra (730 m.) familiaren txikiena izan arren, nebarreba nagusien itxura (Alluitz, Untzilaitz, Anboto,...) mantentzen du. Gailur honetarako igoerak ez du beste munduko zailtasunik aurkezten. Ibilbiderik erabilienak Atxarte du abiapuntu. Leku honetan aspaldian eskalada praktikatzeko eta mendigoizale berriei ekintza interesgarrei horren teknikak irakasteko izen berberazko eskalada eskola sortu zen.

Atxartera ailegatzeko, Durangotik Elorriorako errepidean, Abadino gainezkaturik, Mendiola auzora doan bidea hartzen da. Hortik bide zabal bati jarraituz Santo Cristor basilizaren aurrean ikusiko dugu geure burua. Bide hau, zeinak Anbotoa hurbiltzeko bali- duen, Artola lepoaren parean uzten da geroago, ezkeralderetik, lepora daraman malda gogorra hartuko dugularik.

Artolatik benetazko igoera hasiko zaigu, nahiz eta bortitza izan ez. Orotara, Atxarten kotxea uzten denetik ordu t'erdian egiten da ibilbidea, mantsoki.

K.MAULE

Mendi
ibilaldiak

● Azkoitiako **Anaitasuna** mendi taldeak Meagas-Pagoe- ta-Urdaneta ibilbidea burutuko duen txangoa antolatu du igan- derako, martxoak 25.

● Aretxabaletako **Murruki- xoren** eskutik Aitzgorriko men- datera joan ahalko da egun pa- san, Arbelaitz (1.525 m.) gailurre- raino igoz, igandez baita.

● Apirilaren 1ean, **Itsas-Men- di** pasaitarrek Oiartzun-San Adrian-Arantzazu bilduko dituen ibilaldira egingo dute.

● Aurreko igandean Aitzgorri- aldera badoaz, apirilaren 1ean Aretxabaletako **Murrukixo** mendizaleek Andartora abiatuko dira.

● Elgoibarko **Morkaiko** mendi elkartek "I. Elgoibarko mendietan zehar ibilaldia" an- tolatu du martxoaren 25erako, igandez.

Osasuna

Elikadura

PERRETXIKOAK APALETAN

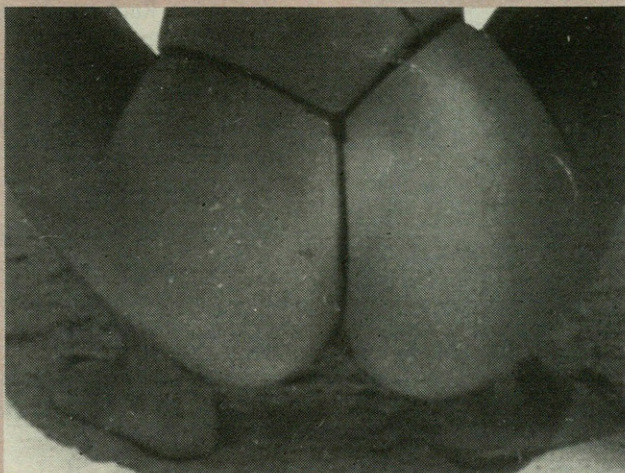
Beroaren bidez perretxikoari, egestura aldatu gabe, beraren ura kentzen zaio; bide batez perretxikoa izorra dezaketen mikroorganismoen bizia ezinezkoa egiten da. Lehorketa prozesuak, gehienetan, perretxikoaren zaporea gutxitzen du. Salbuespen batzu: *Marasmius oreades*, *Liophyllum Georgi* (udaberriko ziza zuria), *Boletus edulis* (onddo zuria), *Clytopilus pronulus*, *Sarcodon himbricatum*. Perretxiko espezie hauek lehortearekin zaporea irabazten dute, usaiak konzentratu edota sustantzi gustagarri berriak sartzen zaizkielako.

Lehorketa ona gerta dadin azkar ibili behar da gar eta prozesua moztu gabe. Lehorketa mantsoztzen bada perretxikoak kutsa daitezke, jangaitz gertatzen direlarik.

Behin ondo lehortutako perretxikoak bere zamaren %80-90 bitartekoa galtzen dute. Paperezko poltsetan edo kotoizko oihaleetan jasotzen dira toki aireatu eta lehorrean (ganbara, trasteroa eta abarretan). Plastikozko poltsa edo beirazko potoetan ere sar ditzakegu baina ondo lehortuak izan ez badira lizundu daitezke.

Erabiltzerakoan ordu batzuetan ur epelean edo esnetan edukitzea behar du.

KOLITISA

Behin idorreriaz mintzatu baginen, oraingoan kolitisari tokatzen zaio txanda. Kolitisak hesteko mukosaren gaizkoadura aurkeztzen du eta baita anitz pena ere: digestio txarrak, diarreak, sabeleko mina, goitikak eta abar. Kasu larrienetan nolabaiteko zaurpenak ere ager daitezke. Hesteko atonia, axolagabeko idorreria, behar ez den elikadura, hemorroideak edo uzki-arteak dituztenak dira kolitisa ere izateko joera handiagoa daukaten pertsonak.

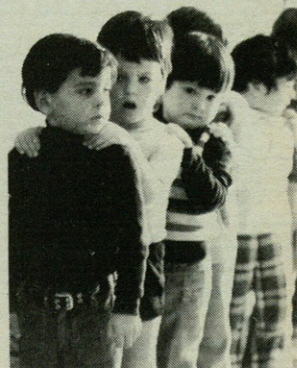
Kolitisak pertsonengan desoreka ekologiko-organikoa eragiten du. Hestetan ostari bailiran bakterien erikortzaileen (patogenoen) lana ezabatzeke defentsa misioetan aritutako bakteriak ibili eta ugaltzen dira. Kolitisa agertzen denean, bakterien flora murrizten da; horren ondorioz, defentsa naturalak ahulduta, 'oreka ekologikoa' desagertuz doa nahitaez.

Kolitisa pairatzen duenari, eta elikadurari dagokionez, ondorengo aholkuak emango dizkiogu: kontserbak, itsaskiak, hestebeteak, gazidurak, espezieak, alkohola, kafea eta gainontzeko narritatzailak alde batetik utzi. Zelulosan aberatsak diren landareak (fruituak nahiz barazkiak) ez hartzen saiatu; entsaladak, zerbak, espinakak, aranak, bikuak eta abarrek jangaiak, beraz. Aitzitik, kontrako eragina duten fruituak (sagarrik, mingranak, irasagarrik...) jatea gomendatzen da. Etxeko yogurra, gaztainak eta ezkurak ere onuragarriak ditugu diarreak biguntzeko.

Halaber, sabelean eguzki bainuak hartzea eta zilborra kontu handiz babestea komenigarria da.

EDU MINTEGI

Osasunaren ardura

INTSULINA-HAUTSA

Diabetikorik gehienek insulina injektatu beharra dute. Kate maiztasun jakin batez, eta hori deserosoa izateaz gain, konplikazio askoren iturri ere gerta daitezke zenbait kasutan.

Duela gutxi, biokimikari sobietarrek insulina-hautsa lortu dute. Hauts hau ez da urdailean suntsitzen ahorratu eta irentsia izan ondoren, garraiorako eramaile disolbaezin bati lotzen bait zaio. Teknologia berri honek aurrezpen handia suposatzen du bide batez, hasierako insulina kristalinoaren %80 gutxienez aprobetxatzea posible egiten duelako.

Animalietan egindako frogak erakutsi dutenez bere ekintza terapeutikoa, botika irentsi eta hiru bat ordutara hasten omen da eta 24 orduz irauten du; gutxi gorabehera, insulina injektagarriaren moduko indizeak. Gainera, hozkailu arrunt bateko tenperaturaren (4° C) lau urte egon ondoren, insulina-hautsak oso-oso-rik gordetzen du bere iharduera eta ahalmena.

JABIER AGIRRE

Telebista - Irratia

Botoia sakatu aurretik

'Milioia izango banu'

● Igandea, martxoak 25, eguadiako 12,25etan **'Miloi bat izango banu'** (1942). John Glidden, gizon botere-tua eta aberatsa, hil zorian dago. Bitartean, bere negozio guztiak kontrolatzen diren bulegoan langile guztiak marmarrean dabilta, heredentzia guztia beraiei utziko diela entzun bait dute.

Zuzendaria: Ernest Lutbush. Antzezleak: Charles Laughton, Gary Cooper, W.C. Fields.

● Asteazkena, martxoak 28, gaueko 21,00etan **'American Gigolo'** (1980). Julian Kay gizon oso berezia da: zentzukurra, profesionala, haurkia, bost edo sei hizkuntza desberdin dakizki eta lagun ezin hobia gertatzen da. Julian amerikar gigoloa da. Michelle emakume polita, Californiako

Senatorearekin ezkondu da. Bere bizitzaz aspertuta sentitzen da eta beti aldatzeko aukera bilatzen dabil. Bien artean oso erlazio bitxia sortuko da.

Zuzendaria: Paul Schaefer. Antzezleak: Richard Gere, Lauren Hutton, Nina Van Pallandt.

● Osteguna, martxoak 29, 22,00etan **'Alfred Hitchcock-en ordua'**, aste honetan, **'Putzu iluna'**. Diane, negozio gizon garrantzitsu baten emaztea da. Duela egun batzu bere seme oinordekoak istripu bat izan zuen igerilekuan ito zelarik. Diane alkoholiko hutsa da eta istripua gertatu zenean hurbil aurkitzen zen. Zukatu eta errugabea gertatzen da. Amets gaiztoa amaitu zela zirudien, baina haurraren benetako amaren bixita bat izaten du. Honek mehatxatu egin nahi izango du.

Ikusi baietz

● Igandea, martxoak 25, 12,25etan, **Rugbya: Xerox Getxo-Santboiana Once.**

● Igandea, martxoak 25, 18,10etan **Saskibaloia: Barcelona-Cai Zaragoza.** ACB ligako partidua.

● Ostirala, martxoak 30, 22,35etan **Pilota: zesta punta.** Gasteizko Olabe frontoitik.

● Larunbata, martxoak 31, arratsaldeko 17,40etan **Eskubaloia: Mepamsa-Elgorriaga.**

● Ostirala, martxoak 30, 21,00etan **'Bihotza betean'.** Bere lan eta bikote erlazioaz aspertuta dagoen neska bat, Londresera doa eta bertan modelo bezala egingo du lan. Londresen jende berri asko

ezagutuko du, bere bizitza erabat aldatuko delarik.

Zuzendaria: Serge Bourguignon. Antzezleak: Brigitte Bardot, Lauren Terzieff, Carol Lebel eta Annie Nicolas.

Telebista - Irratia

Airean erantzun

Rosa Zufia «Telebistak balio dezake antzerkia hedatzeko»

Rosa Zufiak ETBn «Ikusmira» zine eta antzerkiari buruzko saioa zuzendu eta aurkezten du. Nafarra izatez, Bartzelonan kazetaritza egin ondoren ikasi zuen euskaraz. Duela bi urte hartu zuen saioa bere ardurapean. Aurretik, zenbait egunkaritan eta ETBko informazio zerbitzutan ibilia dugu.

ARGIA.— Informazioan aritu ondoren, nolatan sartu zinen antzerki eta zinemaren munduan? Nolzaz sortu zenuten «Ikusmira»?

Rosa Zufia.— Enkargua izan zen. Lehendik «Lehen planoak» zegoen, kanpoko etxe batek egina. Enteak asmoa agertu zuen ikuskizunei buruzko programa bat bertan egiteko. Proposatu zidaten eta proiektuari ekin nion. Urte batez egon ginen antenan. Iaz, informazio hori «Fahrenheit»en sartu zen. Gero pentsatu zuten hobe zela saio propioa eskaintzea eta berriz ere talde berdinak ekin genion saioari.

A.— Bertako produktuak eta mundu mailan eskaintzen denak osatzen dute edukia. Honelako saioa bertatik egiteko premia ikusi zela esan duzu. Zeintzu dira edukia antolaketarako erizpide eta lehentasunak?

R.Z.— Bertako produktuak beti du lehentasuna, ondo aztertu, eman eta abar. Baina ge-

ro beste bi gauza daude. Alde batetik, iristen zaizkigun filme eta ikuskizunen berri eman; jendea zinera joateko motibatuta, animatu, erreferentzia gehiago eman. Gero, bestetik, saiatzeko gara agian inoiz ikusiko ez ditugun gauzen berri ematen ere. Pertsonaia interesgarriak buruzko lanak ere egiten ditugu; normalean hemengo zuzendariak, aktoreak... Noizean behin opesquei buruzko monografikoak.

A.— «Ikusmira»n antzerki eta zinema emaitzen kritika ere helburu al da informatzear gain?

R.Z.— Bai eta ez. Askotan esan dut ez dela kritika klasikoa guk egiten duguna, baina bai, egiten dugu. Hasteko, aukerak egiten ditugu eskaintzaren aurrean. Eta gero, komentarioak... Eritzi batzu beti ematen ditugu. Horretarako badaude arau unibertsal batzu, baina azkenean gauza hauek beti pertsonalak dira. Horregatik, ez dugu sententziatzen, azken finean gure inpresioak di-

relako. Gainera, agian telebistan fuertagoa da gauza hauek esatea.

A.— Zinemaren kasuan ez bezala, ez al dago hutsune bat Telebistan antzerki taldeen presentziari begira?

R.Z.— Bai, hori aspaldiko kontua da. Inoiz ez da seriooki planteatu baina egin behar dugu, egin behar dugu jada. Batez ere, lan dramatikoak grabatu eta estreinatu ondoren epe bat igarota, urte pare bat emankizun nagusiak amaituta, telebistaz eskaini, filmeekin egin ohi den bezala. Jende asko ez bait doa antzerkira eta telebista bide bat izan daiteke antzerkiaren hedapenerako eta taldeen lanak ezagutzera emateko. Antzerkira joaten ez den jende horrengana iristeko bide bat.

AMAIA

Ikusitakoak ikusita

Angorazko katua

Bi mundu ezberdinen inguruan mugitu dira maiz ETBko saioen edukiak eta ikusentzulegoa. Baserria, ohitura zaharrak, herri kirolak... bata. Kalea, bestea. Kultura hiritarrean higitzen dira hobeto telebistako seinaleak. Asfaltozko zoluan katemeak aurrez erditu ditu kumeak, eta kalea *miauz* bete da. Katu kale.

«Katu kale»ren sarrerako irudiak ederrenetakoak dira, eta programaren asmoari lotzen zaizkio zuzenean. Karetako kolore nabarrek, okreek, gorriskek eta lohiek janzten zuten lehen eszena-teilatua ere. Baina dekoratua aldatu zutenean, argi fluoreszenteak piztu izan bailituzten, magia ezabatu zen, eta elkarrengandik urrunduziren kanta eta dekoratua. Oraingoan elementu deigarriak dira nagusi, eta orohar erakargarria eta originala izan arren bertan gertatzen denari garrantzia kentzen dio atzekaldeak.

Lehenengoaren antzera mantentzen dena katu aurkezlea da. ETBn azaltzen diren aurkeztaileen artean onenetarikoa. Kanean ibiltzen ez den luxuzko katukiak, patxadaz eta atseginez begiratzen gaitu, eta bere aulkian andre eta jabe da. Toki anitzetako musika, mota askotako doinuak, eta primeran bikoiztutako elkarrizketak saioa ikusi eta entzuteko beste aitzakiak dira.

R.M. MARTIN SABARIS

Liburuak

IZENBURUA: TEXTOS ARCAICOS VASCOS.

EGILEA: LUIS MITXELENA.

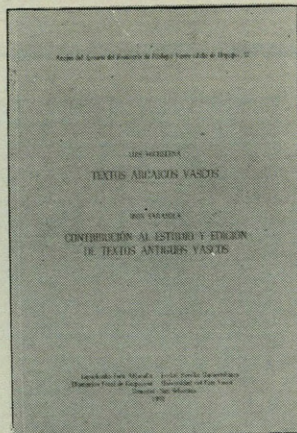
IZENBURUA: CONTRIBUCION AL ESTUDIO Y EDICION DE TEXTOS ARCAICOS VASCOS.

EGILEA: IBON SARASOLA.

ARGITARATZAILEA: GIPUZKOAKO FORU DIPUTAZIOA / EHU-UPV. ASJU-REN GEHIGARRIAK.

Gartzelan Menéndez Pidalen lanekin zaletu zen Mitxelenak hizkuntzalaritzari gogotik ekin zion indoeuroparra eta euskara aztergai harturik. Hizkuntzalaritzak filologia baliatzeko duen premia jabeturik, eta gure herri honetan filologia gal-tza motzetan baino oraindik arrastaka zebilela ongi zeki-kiarik, euskal testuez zuen ezagutza paregabea lagun, filologiarantz bideratu zituen pausoak, besteren artean 1964ko «Textos Arcaicos Vascos», egun klasikoa, sortuaz: Andramendi, Milia Lasturko, Mondragoeko erreketak, Iruñeko 1610ko olerkiak, 1596ko *Refranes y Sentencias*, Mikoleta e.a. bildurik. Filologia izpirik egin nahi duenak ezinbesteko du horietan azaltzen den metodologia.

Mitxelenaren eskolan koka genezakeen Sarasolak tesiaren apendizera argitaratu zuen 1983.ean, «Textos Arcaicos Vascos»en aurkitzen ez ziren 1700 arteko

testu eta esaldiak iruzkinduz.

Aipatu bi lanak berriz argitaratzen ditu orain Urkixo Mintegiak gehigarri gisa; hitzen eta morfemen indizeak erantsi edo osatu dira eta gain indize bana erantsi. Horrezaz gain Joseba Laka-rak euskal testu zaharrei buruzko azken berri mul-

toa dakar argitalpen honen epilogo gisa. Zer testu eta filologi azterketa dagoen ateratzear, Mitxelenaren ekarriaren garrantzia, e.a. kontatzen dizkigu.

Mugarri nahiz oinarri lanak aurkituko ditu argitalpen honetan filologiaz kezkatzen den edonork.

ALDIZKARIAREN IZENA: KARMEL.

EZAUGARRIAK: 192. ZENBAKIA. 1990KO URTARRILA-EPAILA.

Ez da berria aldizkaria gaurkotzearen «Karmel»eko taldeak jotako apostua. Aspalditik ari dira, usadiozko literatura, erlijio eta hizkuntz gaien alboan, eguneko tirabirekin zeriku-

sia duten gaiak tartean ere ikutzen. Badu garaia, halerre, norabide horren ondorioz sortutako nahaste-borrasteari orden piska bat emateko. Alde batetik, kultur aldizkaria da karmeldarrrena, bestetik erlijiozkoa, baina literaturazkoa ere bada. Hirurak batera ibil litezke agian (batik bat ordenu erlijioso baten aldizkaria dela kontutan harturik), baina gaiak koherentzia gehieagoz sailkatuta, eta irakurlearen aurrean sailkapen hori argiago azalduz.

Geure gutorako aldizkariari azken aldiari bizigarritasunik haundiena eman dioten gaiak gizarte-kulturari buruzkoak dira, era arlo horretan aurtengo lehen zenbakian argitaratu diren hiru lan azpimarratuko gemituzke. Euskal Herriko Irakaskuntzaren diagnosia egiten du Pilare Baraiazarrak, ikastolen ikuspegi idilikoa emanez, eskola trasferituekiko kontrako aurreritzi nabarmenaz eta eskola pribatuak suabe tratatuz. Luis Baraiazarrak azken Bertsolari Txapelketaz artikulua luze bezain interesgarria es-

Puntako argitalpenak

(Iruñeko «Hauzolan» liburudendak emandako datuak)

LITERATURA

- 1.— «Babilonia», Joan Mari Irigoien. Elkar.
- 2.— «Ez gara geure baitakoak», Joseba Sarrionaindia. Pamiela.
- 3.— «Sokratikoek ere badute ama», Andoni Egaña. Erein.
- 4.— «Obabakoak», Bernardo Atxaga. Erein.
- 5.— «Bake zibila», askoren artean. Susa.

OROTARIKOAK

- 1.— «Monadologia», Leibnitz. Itzultzailea, Martin Aurrekoetxea. Kriseilu.
- 2.— «Lezo Urreiztieta», Martin Ugalde. Elkar.
- 3.— «Batasun eta zatiketen artean», Martin Ugalde. Elkar.
- 4.— «Schopenhauer, Nietzsche, Spengler Miranderen pentsamenduan», Joxe Azurmendi. Susa.
- 5.— «Hatzapar arrastoak» (Irakurmendi Saila), John London. Elkar.

kaintzen digu, kronika eginez, balorazioetan murgilduz eta bertsoen aukera pertsonala bilduz (aipatzekoa da komunikabideetan epai-mahaiak agertutako hainbat eritziri egiten dien kritika latza). Hirugarrenik, Euskal Herrian gero eta lanbideagoa den interpretaritzaz azalpenezko artikulua burutu du Bego Montoriok, tartean arazo zebait axaletik aipatuta.

Zer esan aldizkariaren bukaera aldeko literatur lanetaz? Galduta gelditzen direla, seguru aski hauxe ez delako horrelakoetarako plazarik proposena (leku bereziagoa merezi lukete beharbada). Hasieran aipatutako arazoa konpondu behar, orohar, «Karmel»ek eskuratu duen interesari ahalik eta oihartzun eta etekinik haundiena ateratzea-rrer.

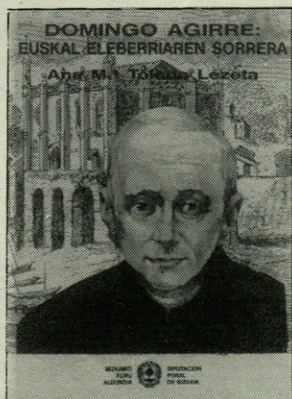
IZENBURUA: DOMINGO AGIRRE: EUSKAL ELEBERRIAREN SORRERA. EGILEA: ANA TOLEDO. ARGITARATZAILEA: BIZKAIKO FORU ALDUNDIA.

Jose Alberto Pradera bizkaitar Diputatu Nagusiak sarrrerako lanean liburu hau bizkaitarrei bakarrik eskaintzen badie ere, geuk ere heldu egin diogu Ana Tolodoren tesi mardul honi, urte luzeren ondoren mamituta-koa. Txomin Agirreren elaberrigintza du aztergai, argitaratu zituen hiru nobelen egiturak eta hizkuntza iker-tuz baina baita ere bere ga-raiarekiko loturak argitu na-hiz.

Esan daiteke tesi hau Agirreren nolabaiteko errebin-dikazioa dela. Izan ere,

maiz gertatu ohi da, zenbait klasiko (Orixeren kasua izan daiteke aipagarriena) astindu eta gutxietsi ondo-ren, handik urte batzutara, berriro ere positiboki berreskuratu nahi izatea. Antzeko zerbait gertatu da Txomin Agirrerekin. Euskal nobela modernoaren biz-tualdiarekin batera, eredu gisa baztertuak izan ziren ondarrutarraren nobelak, eta maiz karikaturizatuak, garaikideak zituen beste kulturetako nobela errealis-tekin alderatu eta gero.

Toledok buelta bilatu na-hi dio oraingoan gutxieste horri, eta horretarako bide ugariak erabiltzen ditu. Aurrenik, egotzi izan zaiz-kion akatsak ez ezkutatuak, baina baloraziorik ezean ezaugarri modura agertu. Bestetik, alderaketak egite-kotan inguru gertukoekin egin behar direla esan, Txo-min Agirreren nobelak bere inguruaren fruitu izan zirela frogatuz (beste klase bateko errealismoa, baina errealis-moa hau ere). Azkenik, Txil-lardegiren «Leturia» arteko euskal elaberrigintzaren oinarriak eta ezaugarriak ezartzearen meritua harena izan zela egiaztatzea (eritzi bezala maiz entzuna bazen ere, azterketaren bidez xe-hetu egiten ditu uste horren oinarriak).

lkerketarako metodolo-gia helburuen arabera mol-datu du egileak, literatur kritika unibertsitarian erabi-li ohi diren ereduak beha-rren ondorioz erabiliz. Ere-duen arteko sintesia, halere, hankamotz gelditu dela-koan gaude. Halako aukera integratzaileak (hots, meto-lodologia zehatz bati ez ja-rraikitzeak) barnetik lotua-go den idazketa eskatzen du, azterketa atalka egin baina idazketa modu osoa-goan burutu. Esate batera, tesiaren xede eta ondorioei behatuta, zenbait ikerketa formal isolatuegi geratzen dira, eta ordukoari buruzko azalpen soziologikoa ongi dago, baina Agirreren lanei aplikazio haundirik egin ga-bekoa.

Esan bezala, Txomin Agi-rrer erreibindikatu beharra zegoen, eta funtzio horixe primeran betetzen duen la-na eskuetaraztea eskertu egin behar Ana Tolodori.

ALDIZKARIAREN IZENA: DROGETENITTURRI. EZAUGARRIAK: ERMUKO EUSKAL ALDIZKARIA. 1. ZENBAKIA. 1990KO MARTXOA.

Umorea behintzat ez zaie falta Ermuko koadrila hone-takoei. Izenetik hasita, haiek ere garbi dute herri-koak ez direneatzat harri-garri samarra gerta daite-keela. Bada ez. *Droget* jau-na herriko pertsonaia ospe-tsu eta maitatua izan omen zen mende hasiera eta erdi aldera, eta froga gisa argaz-ki historikoa argitaratzen dute zeinean gure Drogete-kin batera Atano pilotaria agertzen bait da. Baina ez da aldizkariaren izena baka-rrik, berorren argitaratzai-

lea den taldeak «euskal bi-rusa» bait du izena; izen aproposa Ermua bezalako herri batean «euskararen sustapen eta garapenerako» ahaleginetan ari den talde batentzat. Umorea ere darie barruko orrialdeetan zehar barreiatutako artikuluetan.

Gainerakoan, gisa hone-tako aldizkarietan izaten di-ren sail guztiak bereganatu ditu «Drogetenitturri»k (a ze gozamen izena behin eta berriz errepikatzea!); herri-ko kontuak, inkesta, elkar hizketa, kirola, errezetak, eritzia... Dexenteko kalita-teaz inprimaturik, detaile txiki-ena ere zaintzen dute-netakoak behar dute izan «euskal birus»ekoek. Behin-tzat, publizitate batean «Aurrezki»ren orde-z «Aurrezki» agertzeagatik ale guztiei banan banan pegata bat itsasteko lana hartu du-ten bakarrak dira ermua-rrak, guk dakigula.

Maketazioari dagokionez, «Aizu»ren kutsu ikaragarria dute (artikulu batean hiztegi eta guzti). Ai, Zorion, Zo-rion, ermuarra izan behar hik ere...

JOSU LANDA

Nafarroa, arragoa

HARRIGARRI poztekoa da ospatzen ari den eta datozen apirilaren 8an Goizuetan finala izango duen Nafarroako Bertsolarien Txapelketak berpiztutako taldekako iharduna. Garai batean herriz herri izandako herrien arteko bertso lehiaketak ekarri ditu gure artera, Herrialdeko Txapelketa baten mailara, beste zenbait maila apalagotan erabilia bait zen.

Iragan igandean, Ezpeletan, aurrea hartu zion Xalbador, Elizagoien, Aburuza eta La-

kak osatutako ekipoak Arzallus, Fagoaga, Argiñarena eta Arrosagarai bertsolariek osatutako besteari. Apirilaren batean hautatuko da Lekunberrin Goizuetako finalera pasako den beste bertsolari taldea.

Ehun lagunetik gora izan ziren Ezpeletan eta gustora ziren antolatzaileak Iparraldean irratiek saioak eskaintzen dutela eta jende gutxiago agertzen delako saioetara. 150 haur ere ari omen da bertsotan ikasten... Baina Lakak esan zuenez: 'Hemen abertzale mugimenduak gehiago maite du rocka bertsolari-

tza baino... Hemengo abertzaleen arazorik nagusiena euskararik ez ezagutzea da. Ez dakite nahiko euskararik, oro har, bertsolaritzaz gozatzeko. Gauzak honela, normala da Iparraldean bertso saio gutxi egitea, ez baita bertsozalerik'.

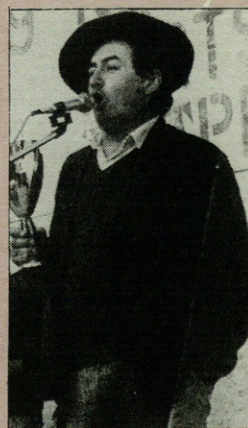
ASTELEHEN Buruzuriko aurreko saioan Mari Karmen Garmendiak berriz ere 'Gaurko legedia betetzeko nahikoa lan badugu' esan baldin bazuen ere, Nafarroako Ikastolek, be-

Luzien Etchezaharretak puntua jarrita

Ernest Alkat
(Bertsolaria)

— Bertsolarien Lagunak Elkartearen biltzar nagusia iragan da Arberatzen. Bi bertso saio ere, bata Arberatzen eta bestea Ezpeletan, Nafarroako bertso txapelketaren barne. Iparraldeko bertsolaritzan zer arazo eta zer lan gune nagusi ikusten dituzu?

rriro ere, legez kanpoko egoera salatu zuten, Administralgoak zenbait ikasgelaren kontzertaziorako kentzen ez dituen trabak eta aurtent datorkien Hezkuntz Erreforma medio. Altsasu eta Etxarri Aranazeko ikastolekin batera Nafarroako Ikastolen Elkarteak izan da guzti hau salatuz prentsaurrekoa eskaini duena.

Orohar Hezkuntz Erreformaren atarian Nafarroako Ikastolek bizi duten zalantzazko egoera salatu zuten. Eskatzen dutena berriz ez dirudi beste mundukoa denik: ikastolako gelak beste edozein ikastetxe, publiko zein pribaturen maila berean izatea. Erraza irudi arren ez da hain sinplea. 220 ikasle dituen Altsasuko ikastolak 10 gela 'legalizatu' dauka, baina horietarik 8 besterik ez daude kontzertaturik. Etxarri Aranazekoan berriz OHoko 16 gela daukate. Horietarik 8 ez dira 'legalak' eta, beraz, ez daude kontzertaturik.

Kontzertuen bidez ez dute lortzen erabateko dohantasuna baina ezinbesteko laguntza dute hori Nafarroako Ikastolek. Egun ordea Iruñeako ikastola handiak eta Altsasuko zenbait gela horiek kenduta Nafarroako ikastola gehienek ez dute kontzertaturik. Sakanan, nahiz eta gurasoetatik hirutik bik haurra ikastolara bidali, Administrazioak ez du ikusi nahi horrelakorik eta gainontzeko eskolak bultzatu nahi ditu ikastolen eta euskararen kalte-tan. Hezkuntz Erreforma dela eta daukaten beste beldurretako bat, zera, ea ez ote duten Eskolaurrea ezagutuko beharrezko bezala. Ezinbesteko ikusten da maila hau bigarren hizkuntza batean haurra eskolarazteko. Nafarroan gainera bereziki zaindu dute maila hau ikastolek.

NAFARROAKO ikastolentzat egoerak gordintasun gorria badarakusa ere PSOEren gobernupean, Komunitate Autonomoan hurbilago agertu dira gai honetan PNV eta PSOEk gobernukideak. Alde batean utzirik eta kasik ahanztirik zegoen Recalde-ren Euskal Eskola Publikoaren Lege zirriborroa berriro ere mahai gainean jarri zaigu, oraingo honetan, PNVk berea aurkeztu dielako sozialistei. Iñaki Zarraoak honela definitu zuen egoera: 'nos situamos en un intento de acercar posturas y hemos presentado un proyecto de ley alternativo. Lo hemos hecho así para que no se entendiera que era un proyecto completa-

ELKARTE horrek hasi zuen duela zenbait urte lan bat, uste dut baliosa zitaikeena, zeren eta, gero eta gehiago galde baditugu eta bereziki erakaskuntzari buruz. Aita Santos eta nihaur ibili gara ikastoletan eta frantses eskoletan ere, erakaskuntza egiten bertsolaritza mailean. Ohartzen gara lan handia badela egiteko, baina balio lukeela lan horrek segitzea, ezen haur kopuru handia bada eta interesatuak direla iduritzen zaigu. Baina beti bezala badakizu diru aldetik beti gaizki gabiltzala. Gure elkarteak laguntza gutxi du. Adibidez, orain arte Kontseilu Orokorrak 40.000 libera urtean ematen zizkigun eta jaitsi da 15.000tara. Hori ere aurre-ratzeko ordez atzerapen bat. Emeki emeki nonbaitik nahi genuke lortu; herri batzuek beren laguntza ematen dute, hogeitahamar bat. Gutxi hori konprenigarri da, Iparraldean ez baita Hegoaldean bezala bertsolaritza senditzen. Uste dut herri gizon horiek kontutan hartu behar dutela bertsolaritza herriko arte bat dela, eta beharbada, bakarra. Euskal Herrian mereziko luke segitzea.

mente distinto y que no había voluntad de llegar a acuerdos'. Ildo beretik argudiatu zuen Luis Mari Bandresen: 'la ley que hemos presentado a los socialistas en absoluto sería el proyecto de ley ideal que el PNV haría por sí y para sí, sino que ha supuesto un esfuerzo de aproximación'.

Komunitate Autonomoko sozialistak gustora agertu ziren PNVkoen jarrerarekin, adostasunekoa bait da hau. Honela mintzatu zen Maturana: 'Los socialistas estamos empeñados en que es posible presentar un proyecto de Ley de Escuela Pública Vasca en el Parlamento antes de que se acabe la legislatura y vamos a trabajar en este sentido'. LOSE, irakaslego propioaren legea, eskola pribatua eta dohantasunaren egutegia izango dute batz bestea hurrengo elkarriketarako gai. Legealdi honetan legea aurrera aterako duten ala ez da benetako zalantza. Ikastolen Batzarrea gainean dagoelarik erabat alda dezake hauen estrategia Euskal Eskola Publikoari buruzko Komunitate Autonomoko lege batek, nahiz eta egungo egoeran, Nafarroako ikastolei laguntzea izango duten lehentasuna.

STEBURU honetan ospatuko da Iruñean Euskal Herriko Ikastolen Batzarren bigarren zatia. Euskal Eskolaren diseinua eta estrategia

dokumentua eztabaidatuko dituzte ikastoleta-ko ordezkariak, testuinguru moduan Gasteizko gobernuko alderdien mugimendu aipatu berria eta Nafarroako Ikastolen egoera izanen dutelarik. Azken federazio honetako idazkari den Juan Luis Larrazak honela marraztu zuen egoera pasa den asteburu honetan prentsara egindako adierazpenetan: 'Orain dela 20 urte ere bazituen errekursoak (administrazioak), baina zailtasun haietatik atera egin ginen. Gaur egun, zailtasun antzekoetan gaudela esango ez badugu ere, ikastola bere historian bizi izan duen une larrienetako batetan bizi da. Nahiz eta Nafarroako gobernuak osatzen duen alderdiak gurekiko begiramen gehiegi ez eduki, ez dugu uste Nafarroan gizartearen enfrontamendu zibil batera eramateko prest egongo direnik, eta hor guk uste dugu badugula zeresan handia'.

GORKA ARRESE

Lehenbizikoa, Lituania

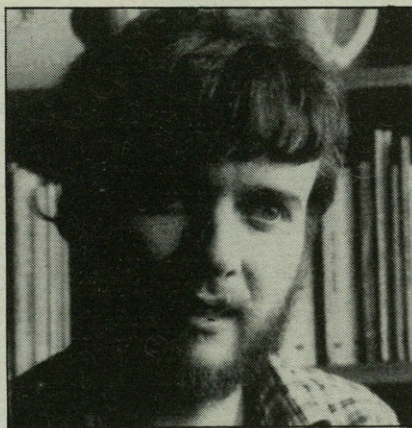
HAINBESTE urtez sakralizatu zuten Batasuna, ze azkenean zurrup egin zezaioten nahi ez zuen herriak irtenbide bakarra bait zuen: Estatu bilakatzea. Eta guztiz da, ez bait du inork ukatzen, Lituaniarena, erabaki demokratikoa, nahiz demokrazia espainol edo frantsesean ez kabitut halaber.

Lituania, pozten naiz. Ez vikingoek sirtsfrikatu zintuzteten beren denboretan, eta ez alemaniar edo errusiarrek egin dute zuekin merienda. Orain 72 urte, Errusia, justu iraultza eta gero, zorabioan zebilela, eta Alemaniak berriz, gerra galduta, zuen kontra deus ez zezakeela, independentizatu zineten. Aliatu batzuek ere apoiatu zintuzteten. Izan zenuten Estatuak.

1940ko ekainaren 14ean, alemaniarrek Parisen sartzen zirene egunean, Sovietar Batasunak ultimatuma bidali zizuen, «gobernu berri» bat antola zenezaten. Ezkontrazi zintuzteten. Ehun milatik goiti, zuetarik, Siberiaratu zituzten, beste mila askok alde egin zenuten. Zain egon zarete. Zer logikoagorik, gerra osteko ordena suntsitzen ari den honetan, zuek, afrikar koloerekiko bandera jasoaz, independentzia berreskura dezazuen baino? Honek eragin psikologiko handia du gurean. Zuen Inperioren horretan, gainera, Konstituzioaren artikuluko batek dio: «Errepublikak bakoitzak dauka SESBetik askatasunean irteteko eskubidea» (espainiarrak, horretan, pidakaitzagoak izan dira beti).

BADITUZTE, kasu hauek direla-ta, errekurso famoso batzuk errusiarrek: hala-nola indarra. Baltikoaldea ez omen da oso bitala Errusiarentzat, Danimarkako zintzurak txit mugatzen duen itsasoa, bitalagoa da, behintzat, nolana ere, perestroika bera, Baltikoko errepublikei eraso armatua eginenez gero krak egingo lukeena.

Alabaina, han ere ez da dena xuri (lituanieraz *baltas*-ek «txuri» esan nahi du). Finlandiak 1917ko abenduan lortu zuen bere independentzia. Sovietarrek, 1939an, ge-

PABLO SASTRE
(ARGIAko kazetaria)

rra deklaratu zioten. «Neguko gerra», gerra izugarria: sovietarren aldean, hiru hilabetetan, 200.000 soldadu hil, 800.000 zauritu edo preso erori ziren, eta 1.600 karro (Molotov koktela, señor juez, suomiek inbertatu zuten) eta 700 abioi bota zituzten abertzaleek. Gerraren ondorioz Karelia galdu zuen Finlandiak, baina independentziari eutsi... Harezkero, hargatik eta bere neutraltasuna dela medio ere, herri askorentzat eredu bilakatu da Finlandia.

Bigarren errekursoa: diaspora errusiarra. Haiek noski, Baltikon ogi puxka irabazi nahi dute, eta gainerantzean, «libertad».

Hirugarren arma: ekonomiarena. Konparatiboki, ekonomia aski orekatua du Lituaniak baina, logikoa denez dependentsia handiak ditu. Gorbatoxovek, beraz, Arzallusek antza, independentziaren ezinaz zernahi apokeria esan dezake, jakinik ere ez dela *hori* problema.

Txintxilikako independentzia, azkenik, Lituaniarena, munduko beste potentziak ez bait dira hola-hola ezagutzera arriskatzten.

GORBATXOVEN lana, lan tristea, trabak jartzea izango da. Denbora irabazi nahian, «federazio berri bat» goraiatzat du: gertatzen ari dena nolabait kabida izango duen edifizio berria. Presidentea, pertso-

nalki, zeharo ez-jakina da nazioen problemaz. Ez-jakina eta errusiarra. Baina baduke aholkulari zuhurrik, esan dionik ezen, Europako beste Estatuak libro utzi dituen bezala, Baltikokoak ere libro utz litzakeela, sobera arriskatu gabe eta, bere irudia are gehiago hobetuz, bide nabar «perestroika» sendotuz (Leninek 1917ko Polonia-ko independentziari ederki buelta hartu zion).

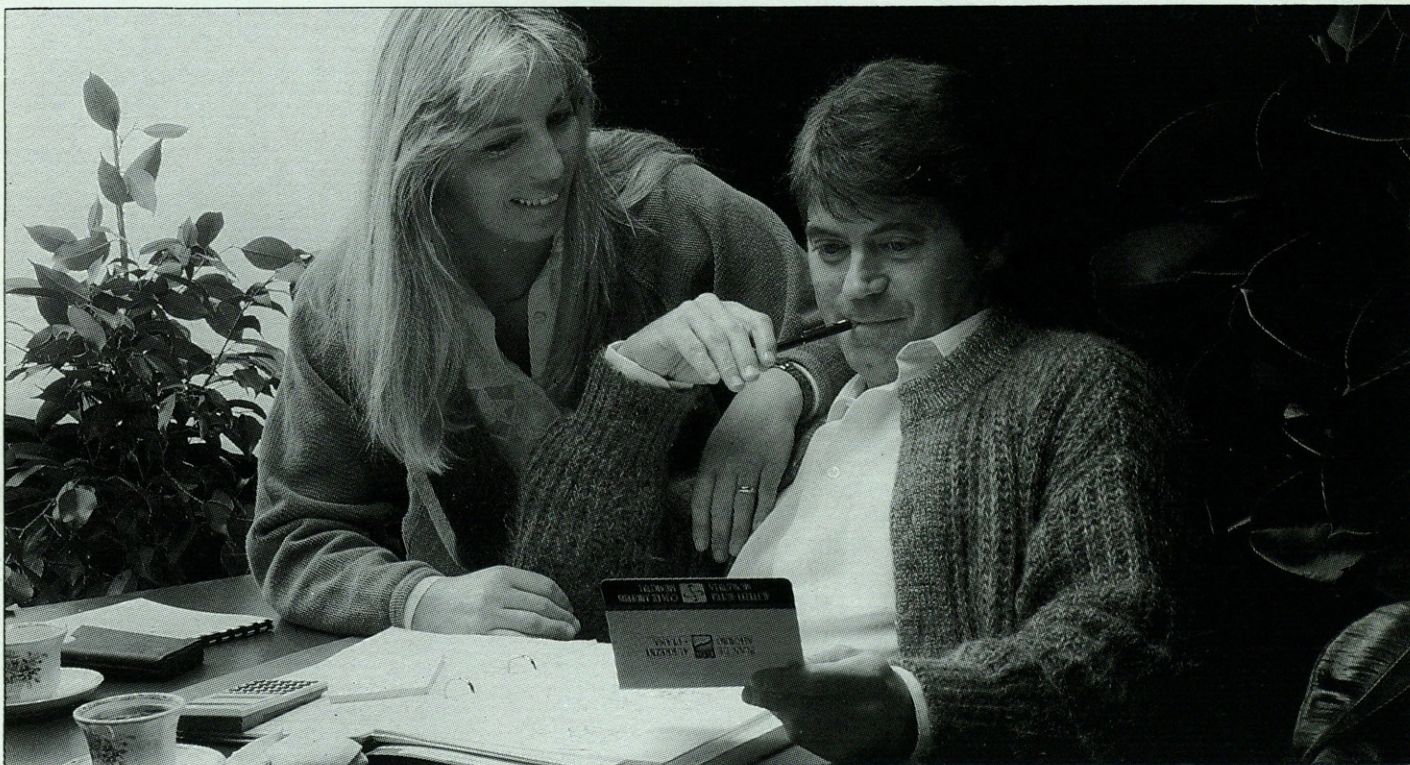
Federazioaren egarritasunak herri desberdinentzat askatasuna (askatasun gisa desberdinak, beraz) eskatzen du, aitortu zuen hango Partidu Komunistak pasa zen abuztuan. Utzi, norbere gisa murgildu dadin —eta lotu azpitik, noski. Sistema sovietarraren indar espantagarria, aspaldian esana da, bere ahulezia harrigarrian oinarritzen bait da...

Eta, «kanpo hipotesi» bat: Europa aldean, orohar, libreago utzi dezake Moskuk, Asiararen beldur bait da, benetan: Afganistan, Kaukaso (bide batez: Baltikokoak bezain «azkar» dira armeniar eta azerbaijandar, baina haiekin entzungor egiten du botere zentralak, errepresioari emanik bidea, eta haien irudi biolentia esportatuz guri; Moskuk estuago darabilzki, horregatik ere dira erradikalago), Asiako errepublikak (Ukrania bezain handiko inkognita), Japon (zientifikoki batzuren uestez, honen ekonomia harkunde izugarria zatekeen perestroikaren benetako erresortea)... (Eta Txina, ze deabru...?)

BAINA, «denon etxe»a bueltatuz, funtsezko arazora gatozen: bagara European herri batzuk —ez hainbeste ere, esku bitan sar genitzake—, txiki eta lanbrotsu izan arren, *beste horien* berdinak izan nahi dugunak.

Ez bait da joan, sozialista batzuren tripakomina, autodeterminazioaren garaia. Ez bait dira, nahi-ta-ez, Europako Estatuak egonkor. Europa desagiten, batzen, ipurdikatzen ari delarik, *guk* autodeterminazioaren printzipioaz gidatu nahi dugu etorkizuna. «Legez kanpo» dela, tovaritx? Segi aurrera, Lituania, oraintxe duzu-ta tenore!

Plan on bat baduzu gogoan kontutan izan Kutxa.

Zure neurriko Plana aurki dezazun, zein edo zeintzu diren zuri hobekien datozkizunak aukeratu besterik ez duzu.

Etorkizunean, gauzak zuk aurrikusi bezala gerta daitezen.

Zuk nahi duzun bezala.

PENTSIO-PLANA

Errentagarria, zergaringarria eta zure neurrikoa. Etorkizuna duen dirua.

AURREZKI-PLAN ASEGURATUA

Oso interesgarria eta zergaringarria. Seguru hazten den dirua.

AURREZKI-PLANA

Interes handia aurrezki txikiarentzat. Piskanaka gehiagotzen den dirua da.

ETEN GABE EUSKERAREN ALDE

Euskara Sortu zen enbor
beretik jaio zen Euskal
Telebistak, gogor dihardu
egunero euskara bera
arnas-berritu eta
zabaltzen.

Euskarari telebista-
hizkuntza berriaren lehioak
irekiz, komunikazio-
mundurako baliabide
egokia sortuz, beste
hizkuntza modernoekin
orpoz-orpo jokatzuz...
Horrexegatik da E.T.B.

EUSKAL TELEBISTA